VMESNO VREDNOTENJE OPERATIVNEGA PROGRAMA ZA IZVAJANJE EVROPSKEGA SKLADA ZA POMORSTVO IN RIBIŠTVO V REPUBLIKI SLOVENIJI ZA OBDOBJE 2014–2020

KONČNO POROČILO

LJUBLJANA, 8. 3. 2019

Evropska unija

Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo

Republika Slovenija

Naročnik:	Republika Slovenija Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dunajska cesta 22 1000 Ljubljana Odgovorni predstavnik naročnika: Barbara Žinko
Izdelovalec:	Zavita, svetovanje, d. o. o. Tominškova 40 1000 Ljubljana Vodja projekta: Matjaž Harmel, univ. dipl. inž. gozd. Namestnik vodje projekta: Matevž Premelč, univ. dipl. geog. Ključni in dodatni strokovnjaki: Klemen Strmšnik, univ. dipl. geog. Aleksandra Krajnc, univ. dipl. geog. Sabina Cepuš, univ. dipl. ekol. Eva Harmel, mag. inž. kraj. arh. Sašo Weldt, univ. dipl. biol. Jerneja Harmel, dipl. bioteh.
Projekt:	Vmesno vrednotenje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020
Številka pogodbe:	37/2018
Številka projekta:	156
Ključne besede:	operativni program | pomorstvo | ribištvo | morski gospodarski ribolov | akvakultura | vmesno vrednotenje
Datum:	8. 3. 2019

Evropska unija
Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo
Republika Slovenija

SEZNAM KRATIC

ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
CLLD	lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (Community Led Local Development)
CPVO	celovita presoja vplivov na okolje
DG MARE	Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries
DOPPS	Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
EK	Evropska komisija
EX-ante	predhodno vrednotenje
EU	Evropska unija
FAME	Fisheries and Aquaculture Monitoring and Evaluation
FARNET	Fisheries Areas Network
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
KGZS	Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
LASR	lokalna akcijska skupina
MF	Ministrstvo za finance
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MK	Ministrstvo za kulturo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MSP	mikro, mala in srednje velika podjetja
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve
MzI	Ministrstvo za infrastrukturo
NIB	Nacionalni inštitut za biologijo
NSNA 2014–2020	Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture za obdobje 2014–2020
NUV II 2016–2021	Načrt upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje 2016–2021 in Načrt upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja za obdobje 2016–2021
OECD DAC	Odbor za razvojno pomoč pri Organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj
OP EKP 2014–2020	Operativni program za izvajaje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020
OP ESPR 2014–2020	Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020
OPN	občinski prostorski načrt
OzS	odbor za spremljanje
OZS	Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije
OU	organ upravljanja
PC	posebni cilj
PNU	prednostna naloga Unije
PO	posredniški organ
PRP	Program razvoja podeželja
RS	Republika Slovenija
SKD	standardna klasifikacija dejavnosti
SOS	Skupnost občin Slovenije
SLR	strategija lokalnega razvoja
SRRS	Javni sklad Republike Slovenije za regionalni razvoj in razvoj podeželja
SURS	Statistični urad RS
SVRK	Služba vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
TC	tematski cilj
ZPS	Zveza potrošnikov Slovenije
ZRSVN	Zavod RS za varstvo narave

POVZETEK

Predmet poročila je izvedba vmesnega vrednotenja Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 (v nadaljevanju OP ESPR 2014–2020).

OP ESPR 2014–2020 s svojo strategijo spodbuja izvajanje reformirane skupne ribiške politike in celostne pomorske politike. S tem je usmerjen k podpori razvoja ribiškega sektorja v Sloveniji v smeri konkurenčnega in trajnostnega razvoja. Dosedanje izvajanje programa pri določenih prednostnih nalogah Unije zaostaja za predvideno intenziteto. Pri tem je opaziti velike razlike v številu projektov in črpanju sredstev glede na način črpanja (javni razpis, CLLD ali javno naročilo). Najmanjšo realizacijo je zaznati pri ukrepih, ki se izvajajo v obliki javnih razpisov. Razlogi za to so različni.

Prvi dejavnik je časovni. Zamude pri sprejemanju zakonodaje in smernic na ravni EU so zamaknile pričetek dejanskega izvajanja operativnega programa na nacionalni ravni.

Objektiven omejitveni dejavnik predstavljata majhnost sektorja in realnost njegove absorpcije glede na evropska in nacionalna pravila dodeljevanja nepovratnih sredstev. Ta vsekakor vplivajo na uspešnost izvajanja ukrepov prek javnih razpisov. Glavni razlogi, ki jih navajajo vlagatelji, so doseganje zastavljenih vrednosti kazalnikov rezultata ter posledično sistem sankcij, zagotavljanje trajnosti operacij, prenizka stopnja sofinanciranja ter zahtevnost in dolgotrajnost prijave.

OP ESPR 2014-2020 je bil pripravljen v sodelovanju z vsemi socialnimi partnerji in potencialnimi vlagatelji. Vanj so bili tako vključeni ukrepi, ki so bili skupaj z vsemi deležniki identificirani kot realno izvedljivi. Do presečnega datuma vrednotenja je od 25 ukrepov v OP v izvajanju 14 takšnih, ki se izvajajo in imajo odobrene projekte ter dodeljena sredstva. Od teh je pri devetih prišlo tudi do izplačil sredstev upravičencem. Pri enajstih ukrepih ni projektov. Na ravni celotnega OP je bila upravičencem dodeljena dobra tretjina (33,7 %) sredstev, izplačana pa manj kot desetina (8,8 %). Če izplačanim sredstvom odštejemo sredstva za tehnično pomoč, je bilo izplačanih 6,7 % (2.018.767,24 EUR) vseh razpoložljivih sredstev za izvajanje ukrepov.

V prihodnjem obdobju izvajanja programa je treba izvesti celovite korektivne ukrepe na izvajalski ravni. Rešitve se morajo odražati v zmanjšanju administrativnega bremena tako za upravičence kot tudi za izvajalce programa (zlasti posredniški organ). Ob tem je treba poudariti, da se je z zamenjavo vodstva posredniškega organa izkazalo, da ni bila glavna težava v administrativni obremenjenosti posredniškega organa temveč v načinu dela in prioritetah oz. dolgotrajnosti postopkov pri posredniškem organu.

Treba je pristopiti k vnovičnemu razmisleku o izvedljivosti določenih ukrepov in sprejeti korekcijo programa, ki bo vključeval zgolj realno izvedljive ukrepe. Ti lahko nudijo sektorjem ustrezno podporo, ki jo potrebujejo, ter hkrati prispevajo k doseganju ciljev skupne ribiške in celostne pomorske politike na ravni EU. Usmeritve za izvedbo tega koraka so podane v pričujočem poročilu vmesnega vrednotenja.

KAZALO

Seznam kratic ... iii
Povzetek ... iv
Kazalo ... v
DEL A: VMESNO VREDNOTENJE ... 1
1 Predmet, namen in cilji vrednotenja ... 2
2 Metodologija ... 3
2.1 Uporabljene metode ... 3
2.2 Časovni potek vrednotenja ... 4
2.3 Omejitve vrednotenja ... 5
3 Opis stanja pomorstva in ribištva v Republiki Sloveniji ... 6
3.1 Socioekonomska analiza ... 6
3.1.1 Socioekonomska analiza stanja v sektorju morskega gospodarskega ribolova ... 6
3.1.2 Socioekonomska analiza stanja v sektorju akvakulture ... 8
3.1.3 Socioekonomska analiza stanja v sektorju predelave ... 10
3.2 Objektivni dejavniki ... 11
4 Vrednotenje procesa ... 21
4.1 Partnerstvo ... 22
4.2 Izvajanje ... 23
4.2.1 Uspešnost ... 23
4.2.2 Stroškovna učinkovitost programa ... 31
4.3 Komunikacija ... 31
5 Vrednotenje ukrepov ... 34
5.1 PRVA Prednostna naloga Unije ... 34
5.2 DRUGA Prednostna naloga Unije ... 38
5.3 TRETJA Prednostna naloga Unije ... 47
5.4 ČETRTA Prednostna naloga Unije ... 49
5.5 PETA Prednostna naloga Unije ... 54
5.6 ŠESTA Prednostna naloga Unije ... 59
6 ZAKLJUČEK ... 62
DEL B: USMERITVE ZA NADALJNJE NAČRTOVANJE IN IZVAJANJE UKREPOV OP ESPR 2014–2020 ... 65
8 Analiza potencialov ... 66
9 Usmeritve za nadaljnje izvajanje ... 67
10 Viri in literatura ... 76

Priloga 1: Primerjava dokazil in dokumentov med programskima obdobjema 2007-2013 in 2014-2020, ki jih morajo prijavitelji na javne razpise predložiti ob prijavi

DEL A:
VMESNO VREDNOTENJE

1 PREDMET, NAMEN IN CILJI VREDNOTENJA

Predmet poročila je izvedba vmesnega vrednotenja Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 (v nadaljevanju OP ESPR 2014–2020).

Namen vmesnega vrednotenja je s strani neodvisnega zunanjega evalvatorja ugotoviti napredek ESPR 2014–2020 pri doseganju kazalnikov učinka, oceniti razlog za trenutno stopnjo realizacije ter na podlagi ugotovitev podati priporočila za izboljšanje uspešnosti in učinkovitosti ESPR 2014–2020 v obdobju od 2019 do 2023.

Cilja vrednotenja sta ocena uspešnosti in učinkovitosti izvajanja OP ESPR 2014–2020 na ravni posebnih ciljev in ukrepov ter vrednotenje procesa. To je osredotočeno na način izvajanja operativnega programa v časovnem obdobju od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2018. Hkrati je cilj vrednotenja tudi opredelitev potencialov sektorja morskega gospodarskega ribolova, predelovalne industrije in akvakulture. Ti bodo predstavljali temeljno usmeritev za nadaljnje načrtovanje izvajanja OP ESPR 2014–2020. V tej luči vrednotenje vključuje tudi predlog reprograma, tj. sprememb OP ESPR 2014–2020, z opredelitvijo do izločitve nekaterih ukrepov in priporočili za korekcijo izvajanja določenih ukrepov.

Cilj vrednotenja je naročniku podati relevantne, verodostojne in koristne informacije. Na osnovi različnih virov podatkov in njihovi triangulaciji je evalvacijska ekipa identificirala probleme oz. težave, ki otežujejo izvajanje OP ESPR 2014–2020. Poročilo vrednotenja vsebuje tudi priporočila za ublažitev ali odpravo tovrstnih problemov oz. opredeljuje druge rešitve za izboljšanje uspešnosti in učinkovitosti predmetnega OP.

Vmesno vrednotenje se izvaja na podlagi 53. člena Uredbe (EU) št. 1303/2013, ki organom upravljanja in državam članicam nalaga oblikovanje načrta vrednotenja za programsko obdobje. Izvaja se z namenom vrednotenja uspešnosti, učinkovitosti in vpliva programa. Z rezultati vrednotenja je nato treba seznaniti Odbor za spremljanje in Evropsko komisijo, kar vodi v lažje sprejemanje odločitev o nadaljnjem izvajanju programa, ki temelji na določilih samega OP ESPR 2014–2020 (poglavje 10, Načrt vrednotenja).

2 METODOLOGIJA

Vmesno vrednotenje OP ESPR 2014–2020 izhaja iz evalvacijskih vprašanj. Glede na projektno nalogo vrednotenja se izhaja iz dokumenta CT03.1 zbirka orodij za vrednotenje ESPR (končni dokument, oktober 2017). Ta vključuje tako vrednotenje procesa kot tudi vrednotenje na ravni posebnega cilja/ukrepa. Pri izdelavi in izvedbi metodološkega pristopa je evalvacijska skupina upoštevala uveljavljene metodološke pristope in smernice za vrednotenje ukrepov evropske kohezijske politike (Results Based Monitoring and Evaluation System in OECD DAC Evaluation Network).

2.1 UPORABLJENE METODE

Nabor metod vrednotenja je bil podrobno opredeljen in predstavljen naročniku v Začetnem poročilu vrednotenja. Izvedbo v nadaljevanju predstavljenih metod oz. pristopov je izvajalec prilagodil objektivnim dejavnikom (časovna omejitev vrednotenja, prilagoditev metod ciljnim skupinam ipd.). Izvedba je bila vnaprej usklajena na sestankih z naročnikom.

- Analiza primarnih virov podatkov (pregled literature)

Primarne vire podatkov predstavlja dokumentacija, posredovana neposredno s strani naročnika (OP ESPR 2014–2020, predhodno vrednotenje, okoljsko poročilo, letna poročila, podatki o izvedenih ukrepih, razpisih, prijaviteljih, upravičencih ipd.), kot tudi drugi viri podatkov, ki jih je pridobila evalvacijska skupina.

- Statistični podatki

Relevantni javno dostopni statistični podatki so bili analitično obdelani in služijo kot podporno orodje pri vrednotenju učinka in identifikaciji potencialov ribiškega sektorja.

- Izvedba intervjujev

Na osnovi analize primarnih virov podatkov in identifikacije ključnih ciljnih skupin smo izvedli intervjuje s ključnimi deležniki programa. Intervjuji so bili izvedeni z namenom razjasnitve posameznih faz izvajanja programa ter pridobitve uvida tako v programski kot projektni vidik izvajanja predmetnega OP. Intervjuvane so bile programske strukture (OU, PO) kot tudi prijavitelji in upravičenci OP ESPR 2014–2020.

- Fokusna skupina

Z namenom pridobitve vpogleda v stanje sektorja morskega gospodarskega ribolova in izkušnje te ciljne skupine z izvajanjem programa je bila v Kopru ob podpori LASR Istra organizirana fokusna skupina z ribiči. Ta metoda je bila uporabljena z namenom pridobitve širšega mnenja ter vpogleda v težave in potrebe ciljne skupine glede poteka izvajanja operativnega programa ter tudi z namenom opredelitve potenciala sektorja morskega gospodarskega ribolova.

- Delovni sestanki z naročnikom

Za kakovostno vrednotenje je bilo ključno nenehno sodelovanje z naročnikom. V procesu vrednotenja je bilo tako izvedenih več sestankov in posvetov z naročnikom, da so se razjasnila določena vprašanja.

Ugotavljamo, da se ključni udeleženci procesa vrednotenja (predvsem Sektor za lovstvo in ribištvo) zaveda pomena vrednotenja. Sodelovanju z evalvacijsko skupino so dali posebno prioriteto ter bili zelo odzivni in pripravljeni za sodelovanje. Posledično so rezultati vrednotenja konkretni in utemeljeni.

- Triangulacija

S pomočjo kombiniranja različnih zgoraj navedenih metod je evalvacijska skupina bolje razumela problematiko in pridobila celovit vpogled v predmet vrednotenja. Na podlagi ugotovitev različnih metod smo problematiko osvetlili iz različnih zornih kotov. To nam je omogočilo podati relevantna in aplikativna priporočila ter usmeritve za prihodnje obdobje izvajanja predmetnega OP.

2.2 ČASOVNI POTEK VREDNOTENJA

Proces vrednotenja se je odvijal po časovni dinamiki, ki je predstavljena v preglednici 1. Upoštevani so bili ključni mejniki vrednotenja (zapisani krepko), povzeti po projektni nalogi javnega naročila, pogodbi z naročnikom in začetnem poročilu.

Preglednica 1: Časovni potek vrednotenja

OBDOBJE	AKTIVNOST
3. 9. 2018	Podpis pogodbe
13. 9. 2018	Uvodni sestanek z naročnikom
13. 9.–3. 10. 2018	Uvedba v delo (zbiranje primarnih podatkov – programskih dokumentov in smernic za vrednotenje) in priprava začetnega poročila
2. 10. 2018	Oddaja osnutka začetnega poročila naročniku
2.–4. 10. 2018	Usklajevanje začetnega poročila z naročnikom s potrditvijo metodologije in časovnega poteka vrednotenja
4. 10. 2018	Oddaja začetnega naročnikovega poročila in naročnikova potrditev
11.–12. 10. 2018	Sestanki z naročnikom z namenom pridobivanja podatkov za vrednotenje procesa
5. 10.–2. 11. 2018	Pregled prejete dokumentacije in priprava na izvedbo intervjujev in fokusne skupine
5.–13. 11. 2018	Izvedba intervjujev z nosilci ukrepov, vodjo sekretariata in vodjo OU
16.11.–5. 12. 2018	Izvedba fokusnih skupin/intervjujev s prijavitelji in upravičenci ukrepov (vključno z vodilnimi partnerji vključenih lokalnih akcijskih skupin)
26.–30. 11. 2018	Izvedba intervjujev na Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
18. 12. 2018	Sestanek s predstavnikoma EK (DG MARE) in sodelovanje na delavnici za LASR
19. 12. 2018	Udeležba na 5. seji OzS z namenom predstavitve procesa vrednotenja
21. 1. 2019	Delavnica z organom upravljanja z namenom obravnave predlogov in priporočil izboljšanja izvajanja programa
3. 12. 2018–31. 1. 2019	Priprava osnutka končnega poročila vrednotenja
31. 1. 2019	Oddaja osnutka končnega poročila vrednotenja
4.–15. 2. 2019	Usklajevanje z naročnikom in priprava končnega poročila vrednotenja
15. 2. 2019	Oddaja končnega poročila vrednotenja

2.3 OMEJITVE VREDNOTENJA

Evalvacijska skupina kot glavno omejitev ugotavlja majhno število odobrenih projektov v okviru javnih razpisov in v okviru ukrepov CLLD. Nizka stopnja doseganja kazalnikov učinka predstavlja metodološko omejitev za popolno upoštevanje smernic za izvedbo vrednotenja, kot jih predpisuje Fisheries and Aquaculture Monitoring and Evaluation (v nadaljevanju FAME). Posledično sta bila vrednotenje učinkov programa in prispevek programa v luči doseganja kazalnikov rezultata omejena. Vrednotenje se je tako osredotočilo na vrednotenje procesa in podajanje priporočil na osnovi ugotovitev v okviru do sedaj izvedenih aktivnosti znotraj posameznih prednostnih nalog Unije (PNU).

3 OPIS STANJA POMORSTVA IN RIBIŠTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI

OP ESPR 2014–2020 s svojo strategijo spodbuja izvajanje reformirane skupne ribiške politike in celostne pomorske politike. S tem je usmerjen k podpori razvoja ribiškega sektorja v Sloveniji v smeri konkurenčnega in trajnostnega razvoja. Dosedanje izvajanje programa pri določenih prednostnih nalogah Unije zaostaja za predvideno intenziteto. Razlogi za to so različni.

Poleg socioekonomske analize v tem poglavju podajamo tudi pregled identificiranih objektivnih dejavnikov, ki vplivajo na absorpcijsko sposobnost ribiškega sektorja. Ti vplivajo na uspešno izvajanje OP ESPR 2014–2020, niso pa nujno z njim neposredno povezani.

3.1 SOCIOEKONOMSKA ANALIZA

Pred podrobnim pregledom procesnega izvajanja programa in izvajanja posameznih ukrepov v okviru prednostnih nalog Unije je smiselno orisati tudi socioekonomske razmere sektorjev morskega gospodarskega ribolova, predelovalne industrije in akvakulture. Oris omogoča vpogled v morebitno spremembo stanja izbranih kazalnikov, ki so nastali v obdobju od priprave operativnega programa do izvedbe vmesnega vrednotenja.

Takšna analiza identificira tudi potencial vseh sektorjev, kar smo upoštevali tudi pri usmeritvah za nadaljnje načrtovanje izvajanja ukrepov OP ESPR 2014–2020.

3.1.1 SOCIOEKONOMSKA ANALIZA STANJA V SEKTORJU MORSKEGA GOSPODARSKEGA RIBOLOVA

Slovenski sektor morskega gospodarskega ribolova, ki zajema tako lov rib kot mehkužcev, je že od izhodiščnega leta 2012 v nenehnem upadu. To nakazujejo izbrani socioekonomski kazalniki, povezani z velikostjo ribiške flote in količino ulova.

Preglednica 2: Pregled gibanja izbranih socioekonomskih kazalnikov v sektorju morskega gospodarskega ribolova

KAZALNIK	MERSKA ENOTA	IZHODIŠČNA VREDNOST (LETO VELJAVNOSTI PODATKA; VIR PODATKA)	DANAŠNJA VREDNOST (LETO ZADNJEGA DOSTOPNEGA PODATKA; VIR PODATKA)	INDEKS 2017/ 2012	SMER GIBANJA KAZALNIKA (▲/●/▼)
KAZALNIKI OP ESPR 2014–2020					
1.1.a – Ribiška flota	število plovil	181 (2012; MKGP, 2015 – Poročilo o ravnovesju med ribolovno zmogljivostjo flote in ribolovnimi možnostmi za leto 2013)	171 (2017; KIS, MKGP, 2018)	94,5	▼
1.1.b – Ribiška flota	kW	10.096 (2012; MKGP, 2015 – poziv za ekonomske znanstvene podatke o floti za obdobje 2008–2014)	8.821 (2017; SURS, 2018)	87,4	▼

KAZALNIK	MERSKA ENOTA	IZHODIŠČNA VREDNOST (LETO VELJAVNOSTI PODATKA; VIR PODATKA)	DANAŠNJA VREDNOST (LETO ZADNJEGA DOSTOPNEGA PODATKA; VIR PODATKA)	INDEKS 2017/ 2012	SMER GIBANJA KAZALNIKA (▲/●/▼)
1.1.c – Ribiška flota	bruto tonaža	841,2 (2012; MKGP, 2015 – poziv za ekonomske znanstvene podatke o floti za obdobje 2008–2014)	604,0 (2017; SURS, 2018)	71,8	▼
1.2 – Bruto dodana vrednost na osebo v ekvivalentu polnega delovnega časa	EUR/ ekvivalent polnega delovnega časa	25,60 (2012; MKGP – posredovani podatki, 2018)	26,37 (2016; Zavod za ribištvo RS, 2018)	103,0	▲
1.8.a – Število zaposlenih moških in žensk	ekvivalent polnega delovnega časa	63 (2012; MKGP, 2015 – poziv za ekonomske znanstvene podatke o floti za obdobje 2008–2014)	69,7 (2016; Zavod za ribištvo RS, 2018)	110,6	▲
1.10.a – Pokritost območij Nature 2000, določenih na podlagi direktiv o pticah in habitatih	km^2	18,1 (2013; ; MKGP, 2015)	18,1 (2018; ; MKGP, 2015)	100,0	●
DODATNI KAZALNIKI					
Ulov morskih živali: • ribe • mehkužci • skupaj	v tonah	Ribe: 279,2 Mehkužci: 48,9 Skupaj: 329,4 (2012; SURS, 2018)	Ribe: 105,3 Mehkužci: 21,7 Skupaj: 128,4 (2017; SURS, 2018)	37,7 44,4 39,0	▼

Pri številčnosti ribiške flote je treba izpostaviti tudi definicijo aktivnih plovil, kot jo opredeljuje izvedbeni sklep EK, št. 2016/1251. Aktivna plovila so plovila, ki so v koledarskem letu izvedla kakršnekoli ribolovne operacije (en dan ali več). To se izkazuje z oddanimi ladijskimi dnevniki. Na podlagi te definicije je v Republiki Sloveniji trenutno 133 plovil z aktivnimi dovoljenji za gospodarski ribolov.

Med glavnimi vzroki za konstanten upad sektorja morskega gospodarskega ribolova lahko izpostavimo:

- razrez slovenske ribiške flote v okviru ukrepov OP ESPR 2007–2013 in posledično bistveno manjše zmogljivosti sektorja. Danes slovensko ribiško floto sestavljajo predvsem plovila celotne dolžine do 6 m (47 % vseh plovil) in plovila celotne dolžine med 6 m in 12 m (44 %). Skupno število plovil celotne dolžine med 12 m in 18 m ter plovil nad 18 m zajema le dobrih 8 % celotne flote (KIS, MKGP, 2018);
- majhno površino slovenskega morja (213,7 km^2, NIB 2018), na katerem je izvajanje morskega gospodarskega ribolova dodatno omejeno zaradi plovnih poti ter neudejanjanja arbitražnega sporazuma o meji na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško;
- omejene možnosti ribolova zaradi majhnega akvatorija, zastarele opreme, prevladujočega mešanega sezonskega ribolova (omejena možnost specializacije) in deljenih/selivskih staležev, ki jih slovenska ribiška flota izkorišča le v manjši meri;

- omejeno število podjetij in posameznikov, ki delujejo v okviru sektorja, njihovo šibko konkurenčno sposobnost in slab socialnoekonomski položaj ribičev;
- med lastniki ribiških plovil je zaznati razkorak. Na eni strani so prisotni dejansko aktivni ribiči, katerim morski gospodarski ribolov predstavlja osnovno (ali pa vsaj prevladujočo) gospodarsko dejavnost. Druga skupina so občasni ribiči, ki imajo v primerjavi s prvimi bistveno manjše število oddanih ladijskih dnevnikov (npr. zgolj enega) in jim tako ribolov predstavlja manj pomembno dejavnost (npr. samooskrba, preživljanje prostega časa ipd.). To povzroča preveliko kumulativno število ribolovnih plovil glede na površino akvatorija in razpoložljivi stalež.

Proučiti bi bilo treba možnost, da se smernice za pripravo poročila o zmogljivosti ribolovne flote na ravni EK spremenijo. Metodologija za izračun tehničnih, bioloških in ekonomskih kazalnikov bi se morala spremeniti na način, da se pri metodologiji upoštevajo značilnosti majhnih ribiških sektorjev.

Ob tem velja opozoriti, da je ulov morskih živali v obravnavanem obdobju upadel za več kot polovico, kljub temu da sta se številčnost in zmogljivost ribiške flote zmanjšali v bistveno manjšem obsegu. To vnovič nakazuje, da je ribiška flota v neravnovesju. Posledično se čedalje več fizičnih ali pravnih oseb, ki so delovno aktivne v morskem gospodarskem ribolovu, odloča za delno oz. dodatno zaposlovanje v drugih gospodarskih dejavnostih – na primer v turizmu, trgovini, prevozu potnikov na morju in gostinstvu.

Kljub vsemu navedenemu sta se tako število zaposlenih v morskem gospodarskem ribolovu kot bruto dodana vrednost na osebo (merjeno v ekvivalentu polnega delovnega časa) povečala. Navedeno pa ni posledica povečane poslovne uspešnosti, temveč diverzifikacije ribičev. Zaradi slabe socioekonomske situacije so zaposleni v sektorju gospodarskega ribolova primorani diverzificirati svoje dejavnosti (npr. gostinstvo, trgovina ipd.). To se odraža tako v poslovni uspešnosti kot številu zaposlenih. Ocenjujemo, da je treba diverzifikacijo še naprej spodbujati, saj v povezavi s turizmom predstavlja velik potencial sektorja.

3.1.2 SOCIOEKONOMSKA ANALIZA STANJA V SEKTORJU AKVAKULTURE

Slovenski sektor akvakulture danes zajema vzrejo tako sladkovodnih (izključno vzreja rib) kot morskih organizmov (vzreja rib in mehkužcev). Kot nakazujejo izbrani socioekonomski kazalniki, je v obravnavanem obdobju za razliko od morskega gospodarskega ribolova celotni sektor akvakulture v porastu. Slednje velja tako za vzrejo sladkovodnih rib kot za vzrejo morskih rib in mehkužcev.

Preglednica 3: Pregled gibanja izbranih socioekonomskih kazalnikov

KAZALNIK	MERSKA ENOTA	IZHODIŠČNA VREDNOST (LETO VELJAVNOSTI PODATKA; VIR PODATKA)	DANAŠNJA VREDNOST (LETO ZADNJEGA DOSTOPNEGA PODATKA; VIR PODATKA)	INDEKS 2017/ 2012	SMER GIBANJA KAZALNIKA (▲/●/▼)
KAZALNIKI OP ESPR 2014–2020					
2.1 – Obseg proizvodnje akvakulture	v tonah	1.154,6 (2012; MKGP, 2015)	1.729,6 (2017; SURS, 2018)	149,8	▲

KAZALNIK	MERSKA ENOTA	IZHODIŠČNA VREDNOST (LETO VELJAVNOSTI PODATKA; VIR PODATKA)	DANAŠNJA VREDNOST (LETO ZADNJEGA DOSTOPNEGA PODATKA; VIR PODATKA)	INDEKS 2017/ 2012	SMER GIBANJA KAZALNIKA (▲/●/▼)
2.2 – Vrednost proizvodnje akvakulture	v tisoč EUR	3.070,29 (2012; MKGP, 2015)	4.569,20 (2017; SURS, 2018)	148,8	▲
2.6.a – Število zaposlenih moških in žensk	ekvivalent polnega delovnega časa	145,0 (2012; SURS, 2018)	147,1 (2017; Zavod za ribištvo RS, 2018)	101,5	▲
2.5 – Obseg proizvodnje v sistemu ponovnega kroženja vode	v tonah	0,00 (2012; MKGP, 2015)	54 (2017; MKGP, 2018)	/	▲
DODATNI KAZALNIKI					
Proizvodne zmogljivosti v akvakulturi					
Ribniki za vzrejo sladkovodnih rib	v ha	227 (2012; SURS, 2018)	234 (2017; SURS, 2018)	103,1	▲
Bazeni za vzrejo sladkovodnih rib	v tisoč m^3	60 (2012; SURS, 2018)	65 (2017; SURS, 2018)	108,3	▲
Zajezitve za vzrejo sladkovodnih rib	v ha	272 (2012; SURS, 2018)	272 (2017; SURS, 2018)	100,0	●
Kletke za vzrejo morskih rib	v tisoč m^3	18 (2012; SURS, 2018)	z* (2017; SURS, 2018)	100,0	●
Objekti za vzrejo školjk – linije	v ha	45 (2012; SURS, 2018)	48 (2017; SURS, 2018)	106,7	▲

z* – statistično zaupni podatki, ki niso na voljo za statistično obdelavo.

Tako obseg kot vrednost proizvodnje akvakulture v obravnavanem obdobju sta se bistveno povečala (indeks 2017/2012 = 149,8 oz. 148,8). Povečal se je tudi obseg proizvodnih zmogljivosti v akvakulturi. Največje povečanje je zaznati na področju proizvodnje v sistemu vnovičnega kroženja vode, manjše povečanje pa pri volumnu bazenov za vzrejo sladkovodnih rib. Pomemben del navedene rasti lahko pripišemo vlaganjem v akvakulturo na podlagi OP ESPR 2007–2013. Slednja so se zaključila šele z letom 2015 in v statistiki se posledično odražajo vsi njihovi pozitivni učinki. Iz preglednice 3 je razvidno, da je skoraj nespremenjeno število zaposlenih povečalo vrednost proizvodnje iz akvakulture za 50 %. To lahko pripišemo kombinaciji povečanja proizvodnih kapacitet, tehnoloških posodobitev, ustrezni registraciji in uradni prodaji manjših ribogojcev, delno pa tudi pomisleku o vodenju evidence delovnega časa pri subjektih, kjer ribogojstvo ni edina dejavnost.

Ob tem je treba poudariti, da sta tako obseg kot vrednost proizvodnje akvakulture v obravnavanem obdobju dosegla svoj vrhunec v letu 2016 (indeks 2016/2012 = 158,1 oz. 162,1), nato so vrednosti v letu 2017 padle (glej sliko 1).

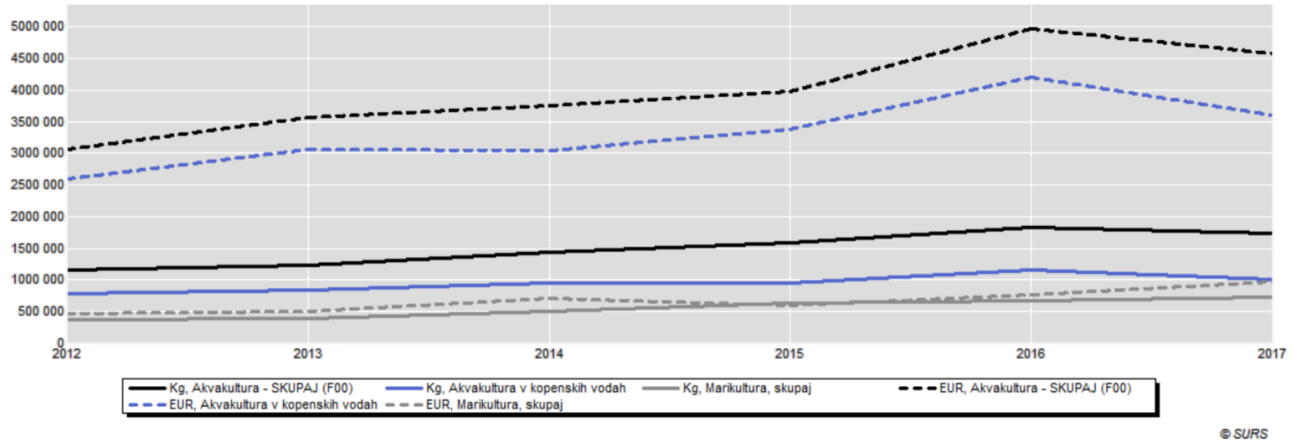

Slika 1: Akvakultura – vzreja vodnih živali v kilogramih (SURS, 2018)

Glavna vzroka za upad v letu 2017 sta predvsem poletna suša in manjši dotok vode v ribogojnice (pri čemer je treba pri pretočnih sistemih zagotavljati vodni minimum iz vodnega soglasja) – torej zmanjšana dejanska proizvodna zmogljivost in vrednost proizvodnje akvakulture v kopenskih vodah. Za razliko od akvakulture v kopenskih vodah so obseg in vrednosti proizvodnje v marikulturi tudi v 2017 še naprej rasli in se glede na izhodiščno leto 2012 praktično podvojili. Poleg tega je prišlo v zadnjih letih tudi do opaznega upada vzreje toplovodnih rib (predvsem krapov), kar je posledica opuščanja vzreje predvsem v večjih zadrževalnikih zaradi zamuljenosti (posledica nedorečenega ali slabega upravljanja z zadrževalniki) in višjih temperatur. Navedeno jasno nakazuje na ranljivost akvakulture v kopenskih vodah, na posledice klimatskih sprememb in s tem potrebo po prilagajanju v prihodnje.

3.1.3 SOCIOEKONOMSKA ANALIZA STANJA V SEKTORJU PREDELAVE

Slovenski sektor predelave danes temelji skoraj izključno na uvozu rib in drugih sladkovodnih in morskih organizmov. Kot nakazujejo izbrani socioekonomski kazalniki, je tudi sektor predelave od leta 2012 v nenehnem upadu. Zadnji dostopni podatki sicer veljajo za leto 2015, a je projektna skupina med zbiranjem podatkov pridobila mnenje pristojnih strokovnjakov, ki navedeni trend potrjujejo.

Preglednica 4: Pregled gibanja izbranih socioekonomskih kazalnikov

KAZALNIK	MERSKA ENOTA	IZHODIŠČNA VREDNOST (LETO VELJAVNOSTI PODATKA; VIR PODATKA)	DANAŠNJA VREDNOST (LETO ZADNJEGA DOSTOPNEGA PODATKA; VIR PODATKA)	INDEKS 2017/ 2012	SMER GIBANJA KAZALNIKA (▲/●/▼)
DODATNI KAZALNIKI					
Število zaposlenih	ekvivalent polnega delovnega časa	354 (2012; Zavod za ribištvo RS, 2018)	209 (2017; Zavod za ribištvo RS, 2018)	59,0	▼
Letni prihodek	EUR	32.261.504,98 (2012; Zavod za ribištvo RS, 2018)	25.689.482,00 (2017; Zavod za ribištvo RS, 2018)	79,6	▼
Nabavna vrednost surovin (ribe in drugi morski organizmi)	EUR	11.207.740,26 (2012; Zavod za ribištvo RS, 2018)	8.832.129,00 (2017; Zavod za ribištvo RS, 2018)	78,8	▼

KAZALNIK	MERSKA ENOTA	IZHODIŠČNA VREDNOST (LETO VELJAVNOSTI PODATKA; VIR PODATKA)	DANAŠNJA VREDNOST (LETO ZADNJEGA DOSTOPNEGA PODATKA; VIR PODATKA)	INDEKS 2017/ 2012	SMER GIBANJA KAZALNIKA (▲/●/▼)
Dodana vrednost na zaposlenega	EUR/ zaposlenega	23.452 (2012; Zavod za ribištvo RS, 2018)	12.115 (2017; Zavod za ribištvo RS, 2018)	51,7	▼

Glede na dejstvo, da sektor skoraj izključno temelji na uvozu surovine, navedenega trenda ni mogoče povezati z razmerami v morskem gospodarskem ribolovu in akvakulturi. Glede na zgoraj navedene podatke se sektor sooča z izredno nizko dodano vrednostjo (verjetno zlasti na račun podražitve surovin), kar vpliva na število zaposlenih. Čeprav se je število zaposlenih zmanjšalo bolj kot letni prihodek in nabavna vrednost surovin, se je dodana vrednost praktično prepolovila. Razlogi za to so lahko večplastni: od posledic ekonomske krize do razlik med velikimi in majhnimi podjetji. Glede na velikost sektorja lahko umik ali preusmeritev enega večjega živilskopredelovalnega obrata v druge proizvode povzroči velik vpliv na vrednost izbranih kazalnikov.

U 1	Vsi trije obravnavani sektorji (morski gospodarski ribolov, akvakultura in predelava) so glede na ključne kazalnike (število zaposlenih, dodana vrednost) majhni in ekonomsko šibki. Določeni kazalniki izkazujejo, da so se razmere glede na obdobje priprave programa še poslabšale. OP ESPR 2014–2020 sicer s predvidenimi ukrepi naslavlja ključne potrebe vseh treh sektorjev.
P 1	Izvajanje OP ESPR 2014–2020 se mora okrepiti, da bo lahko s predvidenimi ukrepi pravočasno naslovil potrebe vseh treh sektorjev ter tako prispeval k ohranitvi in krepitvi sektorjev.

3.2 OBJEKTIVNI DEJAVNIKI

Poleg socioekonomske situacije na črpanje oz. uspešnost izvajanja OP ESPR 2014–2020 vplivajo tudi objektivni dejavniki. Ti ustvarjajo razmere, zaradi katerih se potencialni prijavitelji za izvajanje naložb prek OP ESPR 2014–2020 ne odločajo.

Kot objektivni dejavniki so torej obravnavani tisti dejavniki, ki vplivajo na uspešnost izvajanja ukrepov prek javnih razpisov, ki so namenjeni:

- lastnikom ribiških plovil ali ribičem (fizične osebe) ali
- podjetjem in samostojnim podjetnikom z registrirano dejavnostjo gojenja vodnih organizmov ali
- podjetjem in samostojnim podjetnikom z registrirano dejavnostjo predelave in konzerviranja rib, rakov in mehkužcev.

Takšnih ukrepov je 11. Do presečnega datuma vrednotenja (31. 12. 2018) je bilo odobrenih pet projektov s skupno vrednostjo dodeljenih javnih sredstev 1.406.062,18 EUR, od katerih je bilo izplačanih 107.656,72 EUR.

To poglavje ne obravnava razlogov, ki se nanašajo na proces izvajanja OP ESPR 2014–2020 ali posamezen ukrep, saj so ti navedeni v nadaljevanju vrednotenja.

Analiza časovnih zamikov v procesu izvajanja OP ESPR 2014–2020

Takoj po potrditvi OP ESPR 2014–2020 je organ upravljanja začel s pripravo sistema upravljanja in nadzora, ki je ključen za pravilno in zakonito izvajanje programa. Sistem izvajanja operativnega programa se je glede na programsko obdobje 2007–2013 spremenil. ESPR je postal del skupnega strateškega okvira za pet evropskih strukturnih in investicijskih skladov, za katere veljajo enaka pravila sistema izvajanja. Ob tem ni upoštevano načelo proporcionalnosti, saj veljajo enaka pravila za programe z večmilijonskimi finančnim proračunom (npr. Evropski kohezijski sklad) kot za majhne programe, kot je slovenski OP ESPR 2014–2020 z 32 milijoni za obdobje sedmih let. To je vodilo v povečanje administrativnega bremena za vse izvajalske organe.

Bistvene novosti glede na programsko obdobje 2007–2013 so naslednje:

- ciljno usmerjen strateški pristop izvajanja programa, kar pomeni vzpostavitev ciljnih vrednosti kazalnikov rezultata tako na ravni posamezne operacije kot na ravni celotnega programa in ne več samo porabo sredstev brez merljivih rezultatov;
- vzpostavitev okvira uspešnosti za leto 2018, opredelitev vrednosti kazalnikov učinka in finančnih kazalnikov;
- vzpostavitev sistema izvajanja programa na ravni koledarskih let ter vzporedna vzpostavitev sistema za pridobivanje podatkov za posamezna obračunska obdobja, ki trajajo od 1. julija n-leta do 30. junija n + 1 leto (priprava navodil za predložitev informacij na ravni obračunov: računovodski izkaz, izjava o zanesljivosti upravljanja in letni povzetek ter revizijsko mnenje in poročilo o nadzoru);
- vzpostavitev sistema za računalniško beleženje in shranjevanje podatkov o posamezni operaciji, potrebnih za spremljanje, vrednotenje, finančno upravljanje, preverjanje in revizijo, za katero je treba v skladu z uredbami 480/2014/EU, 1242/2014/EU in 1243/2014/EU vzpostaviti informacijski sistem, ki omogoča zbiranje več kot 150 podatkov o posamezni operaciji, kar posledično vpliva tudi na pridobivanje podatkov od upravičencev;
- uvedba sistema izbora in preverjanja operacij na OU za ukrepe, ki se izvajajo v okviru javnih naročil. V programskem obdobju 2007–2013 je potekalo zbiranje podatkov v ribištvu ter nadzor in izvrševanje v ribištvu kot tudi izvajanje operacij celostne pomorske politike v okviru neposrednega upravljanja s strani Evropske komisije, medtem ko je v obdobju 2014–2020 prešlo v deljeno upravljanje. To je zahtevalo, da OU vzpostavi celoten sistem od izbora do izplačila teh operacij. Prav tako je bilo treba, čeprav je v okviru države možen samo en upravičenec za zbiranje podatkov in nazor v ribištvu, vzpostaviti merila za izbor, kar je povzročilo še dodatna administrativna bremena;
- uvedba skupnega pristopa za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, v katero so vključeni kar trije evropski strukturni in investicijski skladi, kar je pomenilo vzpostavitev popolnoma novega sistema na MKGP, ARSKTRP in MGRT;

- upoštevanje posebnosti in pravil posameznega sklada in poenotenje tam, kjer je bilo mogoče;
- priprava skupne nacionalne uredbe za izvajanje CLLD, vzpostavitev koordinacijskega odbora CLLD, priprava vseh navodil za izvajanje ukrepov;
- animacija sladkovodnih ribogojcev za vključitev v lokalne akcijske skupine za ribištvo, na osnovi česar so se posledično v OP ESPR 2014–2020 vključili tudi lokalne akcijske skupine, ki pokrivajo sladkovodno akvakulturo, kajti lokalne skupnosti niso bile pripravljene na izvajanje ukrepa, prav tako niso imele dovolj znanja in kompetenc za pripravo SLR.

Za izpolnitev vseh določil zadevne evropske zakonodaje je organ upravljanja skupaj s svojim posredniškim organom ter organom za potrjevanje pripravil vsa potrebna navodila in priročnike z namenom pravilnega in zakonitega izvajanja programa, saj so izvajalski organi v okviru deljenega upravljanja v celoti odgovorni, da izpolnijo obveznost upravljanja, nadzora in revizije ter prevzamejo s tem povezane odgovornosti, ki so določene v pravilih o deljenem upravljanju iz finančne uredbe ter pravilih za posamezne sklade. OU je dolžan zagotoviti, da je sistem upravljanja in nadzora vzpostavljen v skladu s pravili ter da sistem uspešno deluje. Ob tem izpostavljamo, da se je število uredb na evropski ravni iz dveh uredb za programsko obdobje 2007–2013 povečalo na okrog 50 zakonodajnih aktov. Vsi so objavljeni na osrednji informacijski točki sklada: http://www.ribiski-sklad.si/Evropska.

Dodatna naloga, ki je upočasnila celoten proces izvajanja, je bila zahteva po izvedbi revizije celotnega sistema s pomočjo zunanjega izvajalca z namenom imenovanja organov, da izpolnjujejo merila v zvezi z notranjim nadzorom, obvladovanjem tveganj, dejavnostmi upravljanja in nadzornimi dejavnostmi ter spremljanjem iz Priloge XIII k Uredbi 1303/2013/EU. Preden namreč država članica Evropski komisiji predloži prvi zahtevek za vmesno plačilo iz sklada, jo mora obvestiti o imenovanju organov. Vlada RS je sklep o imenovanju izdala 23. 3. 2017.

Sistem za izvajanje OP ESPR 2014–2020 v Republiki Sloveniji deluje podobno kot sistem izvajanja Programa razvoja podeželja 2014-2020, kar pomeni, da je treba za izvajanje ukrepov najprej pripraviti nacionalno izvedbeno uredbo, ki jo potrdi Vlada RS, nato pa pripraviti in izvesti javno naročilo ali javni razpis. Pri tem je treba upoštevati, da postopek potrjevanja uredbe lahko poteka tudi več mesecev, saj mora biti uredba usklajena z različnimi deležniki (vključno z medresorsko obravnavo), izvesti pa je treba tudi njeno javno obravnavo.

Za izvajanje ukrepov OP ESPR 2014–2020 je OU pripravil tri uredbe:

- Nacionalno izvedbeno uredbo o izvajanju ukrepov in tehnične pomoči iz Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020, ki se izvaja v skladu s predpisi, ki urejajo javno naročanje (Uradni list RS, št. 39/16);
- Uredbo o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost v programskem obdobju 2014–2020 (Uradni list RS, št. 42/15, 28/16 in 73/16), kar je omogočilo izvajanje teh ukrepov;
- marca 2017 je bila sprejeta še zadnja uredba, in sicer Uredba o izvajanju ukrepov iz Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020, ki se izvajajo z javnimi razpisi (Uradni list RS, št. 14/17, 16/18 in 80/18). Do

izvajanja javnih razpisov OP ESPR 2014–2020 je prišlo v sredini leta 2017. Do zamikov je tako prihajalo po eni strani zaradi zamud pri sprejemanju dokumentov na ravni EU ter posledično nato na nacionalni ravni.

Preglednica 5: Časovni potek dela priprave OP ESPR 2014–2020

OBDOBJE	AKTIVNOST
December 2012	Poziv za imenovanje predstavnikov v delovno skupino za pripravo OP ESPR 2014–2020
Avgust 2013	Izvedba delavnic z deležniki sektorjev akvakulture, morskega ribištva in predelovalne industrije za pripravo SWOT-analize in identifikacijo potencialnih ukrepov
December 2013	1. osnutek OP ESPR 2014–2020
Prva polovica 2014	Neformalna usklajevanja z Evropsko komisijo; priprava okoljskega poročila in predhodnega vrednotenja programa, priprava partnerskega sporazuma v sodelovanju s SVRK
Marec 2014	Strokovni posvet za izvedbo shem kakovosti ribiških proizvodov
Maj 2014	Potrditev evropske Uredbe o ESPR (Uredba (EU), št. 508/2014)
Avgust, september 2014	Medresorsko usklajevanje in javna razprava o OP ESPR 2014-2020
29. oktober 2014	Sklep Vlade RS za mandat za uradno posredovanje programa Evropski komisiji
Oktober 2014	Potrjen partnerski sporazum
29. oktober 2014	Posredovanje OP ESPR 2014–2020 v uradno usklajevanje z Evropsko komisijo
November 2014 - April 2015	Formalna usklajevanja operativnega programa z Evropsko komisijo
Maj 2015	Posredovanje usklajene različice v potrditev Evropski komisiji
22. julij 2015	Potrditev slovenskega OP ESPR 2014–2020 kot devetega od 27 operativnih programov na ravni EU
Januar 2016	Ustanovitev odbora za spremljanje ter potrditev prve različice meril za izbor operacij za vse ukrepe OP ESPR 2014–2020
Oktober 2016	FAME Support Unit, Definitions of Common Indicators, Version 4.0
Marec 2017	Sprejetje Uredbe o izvajanju ukrepov iz Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020, ki se izvajajo z javnimi razpisi (Uradni list RS, št. 14/17, 16/18 in 80/18)
Junij 2017	Objava 1. javnega razpisa – v okviru ukrepa Produktivne naložbe v klasično akvakulturo (točke a, b, c, d, f, g in h prvega odstavka 48. člena Uredbe 508/2014/EU)

Ključna za pričetek izvajanja javnih razpisov (sredi leta 2017) sta bila Opredelitev kazalnikov rezultata (FAME Support Unit, Definitions of Common Indicators, Version 4.0, oktober 2016) in sprejetje Uredbe o izvajanju ukrepov OP ESPR 2014–2020, ki se izvajajo z javnimi razpisi, kjer so kazalniki že upoštevani oz. kamor so kazalniki že vneseni. Izvedba javnih razpisov brez opredeljenih kazalnikov, usklajenih z EK, bi namreč lahko pomenila morebitno zaostritev pogojev po oddaji vlog posameznih prijaviteljev ali pa nepotrebno zaostrovanje.

Pozna opredelitev kazalnikov rezultata na ravni EU pomeni, da se je programiralo brez vseh znanih pogojev. Povezava med nekaterimi ukrepi in kazalniki rezultata ne odraža realne zmogljivosti sektorjev morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in predelave. Posledično so v OP vključeni ukrepi, za katere pod danimi pogoji in zahtevami dejansko ni interesa. Kot je pokazala izvedena »Študija o izvajanju in vplivu ključnih ukrepov ESPR in skupne ribiške politike« (Ballesteros, Chapela, Santiago, Norte-Navarro, Kesicka, Pititto, Abbagnano in Scordella, 2019), je bila vzpostavitev sistema kazalnikov

rezultata zahteven proces v večini držav članic. Še poseben izziv postavlja določitev ocenjene vrednosti za posamezni kazalnik na ravni operacije, ki jo lahko dejansko izmerimo šele nekaj let po zaključku operacije, medtem ko mora organ upravljanja vrednosti poročati na letni ravni. Izbrani kazalniki na ravni EU so prav tako preveč kompleksno zastavljeni (npr. sprememba čistega dobička itd.). Kot ugotavlja predmetno poročilo, je bil skupni sistem spremljanja in vrednotenja slabo zastavljen, saj je brez smernic, a ima kljub temu potencial, da postane strateško orodje v prihodnje.

U 2	Zgoraj navedeni razlogi so povzročili časovne zamike v procesu izvajanja OP ESPR 2014–2020 predvsem za ukrepe javnih razpisov in so privedli do tega, da se je izvajanje javnih razpisov pričelo šele v sredini leta 2017.
P 2	V prihodnjem obdobju izvajanja OP ESPR 2014–2020 naj se pri ukrepih, ki se ne izvajajo, v najkrajšem možnem času objavijo javni razpisi, ki bodo omogočili črpanje sredstev.

Izbrani ukrepi v povezavi s SWOT-analizo sektorja in Uredbo EU, št. 508/2014

Ukrepi OP ESPR 2014–2020 so bili izbrani glede na široko izražen interes med socialnimi partnerji, ministrstvi, nevladnimi organizacijami in EK ter zaradi zelo razdrobljenega nabora ukrepov po posameznih PNU (na 1. PNU se na ukrepe nanaša 20 členov – z večjim številom odstavkov in na 2. PNU 11 členov Uredbe EU, št. 508/2014). Ukrepi, ki jih je izbrala Republika Slovenija, odražajo skladnost s strategijo, opredeljeno v podpoglavju 3.1. OP ESPR 2014–2020 ter Nacionalnem strateškem načrtu za razvoj akvakulture v RS za obdobje 2014–2020.

OP ESPR 2014–2020 tako zajema 11 ukrepov, ki se izvajajo v obliki javnih razpisov, namenjenih fizičnim osebam ali podjetjem in samostojnim podjetnikom, in sicer:

- tri na področju morskega gospodarskega ribolova,
- šest na področju akvakulture in
- dva na področju trženja in predelave.

V okviru teh ukrepov je bilo izvedenih 15 javnih razpisov (11 na področju akvakulture in štirje na področju trženja in predelave). Skupaj se je na javne razpise s področja akvakulture in trženja ter predelave prijavilo 11 različnih prijaviteljev.

Preglednica 6: Podatki o izvedbi javnih razpisov do presečnega datuma vrednotenja (31. 12. 2018)

PODROČJE OZ. PNU	ŠT. UKREPOV	ŠT. UKREPOV Z DO SEDAJ OBJAVLJENIMI JAVNIMI RAZPISI	ŠT. RAZPISOV	ŠT. RAZLIČNIH PRIJAVITELJEV	ŠT. ODOBRENIH VLOG
Morski gospodarski ribolov	3	0	0	0	0
Akvakultura	6	4	11	7	2
Trženje in predelava	2	1	4	5	3
SKUPAJ	11	5	15	11	5

Omejena absorpcijska sposobnost sektorja ima vpliv na zmožnost dejanskega izvajanja ukrepov na način, da njihovo izvajanje prispeva k doseganju kazalnikov na ravni operativnega programa. V prihodnje bi bilo smiselno v okviru enega ukrepa (ali področja podpore) izvajati več aktivnosti.

Dejanska velikost sektorjev (SURS, 2017; NSNA 2014–2020, 2014; MGKP, 2018):

- morski gospodarski ribolov: 133 plovil z aktivnimi dovoljenji za morski gospodarski ribolov, 128 ton iztovorjenih ribjih proizvodov, 96 delovno aktivnih oseb (45 za polni delovni čas);
- akvakultura: ~200 objektov/območij za vzrejo, 1730 ton vzrejenih vodnih živali, 198 delovno aktivnih oseb (83 za polni delovni čas), 74 podjetij (SKD A03.2 Gojenje vodnih organizmov);
    - hladnovodna akvakultura: ~55 objektov s proizvodnjo nad 5 ton (1–250 t, 4 – >50 t, 10–20–50 t) z letno proizvodnjo 819 ton;
    - toplovodna akvakultura: 20 objektov za gojenje toplovodnih rib za prehrano (5 večjih s skupno površino okrog 250 ha) z letno proizvodnjo 184 ton;
    - marikultura: tri območja, namenjena gojenju morskih organizmov, s skupno površino 118 ha in 726 tonami vzrejenih vodnih živali;
- predelava – sedem podjetij (SKD C10.2 Predelava in konzerviranje rib, rakov in mehkužcev);
- trženje – 63 podjetij s trgovino na debelo (SKD G46.38 Trgovina na debelo z drugimi živili, tudi z ribami, raki, mehkužci) in 28 podjetij s trgovino na drobno (SKD G47.23 Trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z ribami, raki, mehkužci).

Javni razpisi znotraj posamezne PNU so torej namenjeni majhnemu številu potencialnih prijaviteljev. Dejanske možnosti, da se en prijavitelj prijavi na več kot en razpis pa so zaradi njihovih finančnih in kadrovskih zmožnosti majhne.

Na pomanjkanje interesa vplivajo tudi specifične situacije, v katerih se znajdejo posamezni potencialni prijavitelji. To so npr.:

- težave v vodstvu podjetja (npr. menjava vodstva ali lastništva),
- prestrukturiranje podjetja oz. preusmeritev v drugo dejavnost,
- kreditna nesposobnost zaradi odplačevanja kreditov izvedene naložbe iz prejšnje finančne perspektive,
- težave pri pridobivanju dovoljenj (vodno dovoljenje, gradbeno dovoljenje …).

Pri tem je treba izpostaviti, da se dovoljenja, ki so potrebna za izvajanje dejavnosti, tudi spreminjajo in v izvajanje dejavnosti vnašajo negotovost in zmedo.

V letu 2018 je na primer na področju marikulture prišlo do zahtevka za plačilo stavbne pravice na vodnem zemljišču v lasti Republike Slovenije. Pri vrednotenju morskega dna je bil uporabljen enak faktor kot velja za območje obale, ki je za preračun obravnavano kot stavbno zemljišče. V realnosti to pomeni vrednost v višini več tisoč EUR. To za prijavitelja predstavlja večje finančno breme, ki ga ni predvidel. Ker strošek ni upravičen, lahko to pomeni, da ne bo oddal vloge na javni razpis.

U 3	Kombinacija večjega števila ukrepov, ki so dejansko namenjeni majhnemu številu potencialnih prijaviteljev, je za uspešnost črpanja lahko zelo problematična, če se pri posameznih upravičencih pojavljajo težave.
P 3	V prihodnjem obdobju izvajanja programa bi se moralo izvajati manjše število ukrepov. To vodi v njihovo pravočasno izvajanje, zmanjša administrativno breme OU in poveča število prijaviteljev.

U 4	Prijavitelji se soočajo z dolgotrajnimi postopki in administrativnimi ovirami pri pridobivanju dovoljenj in soglasij (npr. gradbeno in vodno dovoljenje). Pogosto se spreminjajo tudi postopki pridobivanja dovoljenj, pojavljajo se nove administrativne ovire.
P 4	Pri pristojnih javnih organih, agencijah in službah (zlasti ARSO in DRSV) je treba okrepiti zavedanje o posledicah dolgotrajnih postopkov v luči doseganja zadanih ciljev in črpanja evropskih sredstev. To se lahko doseže na primer v obliki posveta med sektorjem (oz. upravičenci) in predstavniki ARSO in DRSV z namenom razjasnitve ključne problematike, identifikacije ključnih ovir in ugotovitvijo, kaj bi bilo treba storiti za pospešitev postopkov.

Merila za izbor/doseganje kazalnikov rezultata/stopnjo sofinanciranja

Med potencialnimi prijavitelji na javne razpise, ki so bili objavljeni do presečnega datuma vrednotenja (31. 12. 2018), je zaznati zadržke. Ti so posledica meril za izbor in nujnosti doseganja kazalnikov, ki so opredeljeni v javnih razpisih na eni strani, in stopnje sofinanciranja na drugi strani. Ta je, v skladu z določili Uredbe EU, št. 508/2014, za ukrepe nižja kot v prejšnjem programskem obdobju. Za projekte na področju akvakulture in predelave se je znižala za 10 % (s 60 % na 50 %). Kazalniki rezultata so določeni na ravni EU, njihove ciljne vrednosti pa si vlagatelji določijo v okviru poslovnega načrta.

Organ upravljanja je sistem sankcij uvedel na obvezno priporočilo revizije Evropske komisije. Glede na to, da je bila obveza novost pri izvajanju ESPR, ki pa ga sicer že ima PRP, se je lestvica sankcij povzela in ustrezno prilagodila OP. Ta se je med izvajanjem pokazala za preveč strogo, zato so se stopnje sankcij ob zadnji spremembi nacionalne izvedbene uredbe bistveno znižale.

Z vidika prijaviteljev so najbolj problematična merila za izbor in na njih vezani kazalniki rezultatov, ki so določeni na ravni EU in veljajo za vse države članice, še posebej pa naslednja pogoja:

- obseg dejavnosti akvakulture, ki mora biti vsaj v višini 0,5 ekvivalenta polnega delovnega časa (v nadaljevanju EPDČ) in
- ustvarjanje najmanj 1 EPDČ, če skupna vrednost operacije znaša vsaj 500.000 EUR brez DDV.

Potencialni prijavitelji se bojijo, da v primeru nastanka gospodarske krize, stopnjevanja vpliva klimatskih sprememb ali drugih dejavnikov teh delovnih mest ne bodo mogli obdržati.

Težave se pojavljajo tudi pri zagotavljanju povečane proizvodnje, saj se v sektorju akvakulture potencialni prijavitelji že sedaj srečujejo:

- z doseganjem maksimalnih opredeljenih vrednosti odvzema vode glede na pridobljene vodne pravice – povečanja teh vrednosti pa niso realna;
- s težavami zaradi zagotavljanja minimalnih pretokov v sušnih letih – ki se lahko v prihodnje še poslabšajo in privedejo do prenehanja izvajanja dejavnosti.

Kot olajševalni dejavnik je upravičencem omogočeno uveljavljanje t. i. »višje sile« oziroma »izjemnih okoliščin«, ki jih nacionalna Uredba o izvajanju ukrepov opredeljuje kot hudo nesrečo, uničenje objektov ali pogin vodnih organizmov, ki resno prizadenejo gospodarsko dejavnost upravičenca. Ob tem pojavu mora upravičenec nemudoma (v 15 delovnih dneh) ARSTKP pisno obvestiti in predložiti dokazila o škodi. Nato posredniški organ izda odločbo, s katero se (če se odloči, da gre za pojav višje sile) upravičencu prizna olajševalna okoliščina. Glede na intervjuje, izvedene z upravičenci, menimo, da o tej možnosti oziroma o načinu prijave škode in posledicah prijavitelji niso dovolj dobro seznanjeni. Temu delno pritrjuje tudi izkušnja posredniškega organa, ki sicer večino pravočasno podanih zahtevkov reši pozitivno v korist upravičenca, težava pa je, da nekateri pridejo bistveno prepozno (npr. šele ob poročanju o doseganju ciljev kot argumentaciji nižjih doseženih vrednosti od načrtovane).

V sektorju morskega gospodarskega ribolova in akvakulture gre v določeni meri za dopolnilno dejavnost. Posledično sklepamo, da zadržki pri prijavi na javne razpise najverjetneje izhajajo iz napačnega vtisa vlagateljev o namenu OP ESPR 2014–2020.

Med tistimi, ki so vključeni oz. so jim poznane sheme podeljevanja subvencij PRP, je namreč zaznati nezadovoljstvo, ker na področju ribištva takšen način delitve sredstev v skladu z določili izvajanja Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo 2014–2020 na ravni EU ni prisoten. Pri ESPR gre predvsem za podporo za izvedbo naložb za dvigovanje dodane vrednosti sektorja. Merila med drugim odražajo tudi kakovost projekta in sledijo ciljem sklada ESPR in kazalnikom. Operacije morajo biti celovite, saj na ravni EU prispevajo k povečanju obsega in vrednosti proizvodnje ter ohranjanju in povečevanju delovnih mest. V primeru sofinanciranja to pomeni, da gre politika EU in posledično tudi politika RS v smeri, da se z javnimi sredstvi pospešuje razvoj in dviguje dodano vrednost sektorja, kar pomeni ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest ter povečanje obsega in vrednosti proizvodnje v akvakulturi. Trenutno je možno pridobiti nadomestilo iz OP ESPR 2014–2020 le za izvajanje okoljskih storitev na večjih toplovodnih ribnikih zaradi škod, ki so jih povzročili kormorani, ter v primeru pojava biotoksinov v morskih mehkužcih.

Med potencialnimi prijavitelji na javne razpise v okviru 1., 2. in 5. PNU je zaznati tudi nezadovoljstvo nad stopnjo sofinanciranja (50 %), ki je določena v skladu s 95. členom Uredbe EU, št. 508/2014, in velja za vse države članice. V prejšnjem programskem obdobju je bila stopnja sofinanciranja za 10 % višja (torej 60 %). Za ukrepe akvakulture in njene predelave znaša tako 50 %, medtem ko za operacije malega priobalnega ribolova znaša 80 % ter za operacije CLLD med 50 % in 100 %, odvisno od narave operacije. Težava je predvsem v ekonomski šibkosti pretežnega dela sektorjev morskega gospodarskega ribolova in akvakulture.

Oviro predstavlja tudi zagotavljanje premostitvenih sredstev za izvedbo same naložb. Glede na določila razpisne dokumentacije morajo upravičenci celotno naložbo najprej izvesti, plačati in na podlagi dokazil nato v obliki zahtevka za povračilo prejmejo nepovratna sredstva. Upravičenci v okviru OP ESPR 2014–

2020 sicer imajo možnosti pridobitve predfinanciranja, ki ga nudi Slovenski regionalno-razvojni sklad, vendar bi bilo treba to možnost upravičencem bolje predstaviti. Upravičenci sicer (v primerjavi z upravičenci PRP) nimajo možnosti pridobitve posojil za izvedbo naložbe.

U 5	Med upravičenci je zaznati zadržke pri prijavljanju na javne razpise zaradi strahu pred sankcijami zaradi nedoseganja zastavljenih vrednosti kazalnikov rezultata, ki si jih z namenom pridobitve naložbe opredelijo v poslovnem načrtu ter nerazumevanjem uveljavljanja t.i. »višje sile« v primeru nedoseganja zastavljenih vrednosti kazalnikov. Težavo, glede na ekonomsko šibkost pretežnega dela ribiškega sektorja, predstavlja tudi stopnja financiranja. Ta za ukrepe akvakulture in predelave znaša 50 %, medtem ko za projekte malega priobalnega ribolova znaša 80 % ter za projekte CLLD med 50 % in 100 %, odvisno od narave izpolnjevanja zahtevanih pogojev, skladno z zakonodajo.
P 5	Javna pisarna za svetovanje v ribištvu naj služi kot povezovalni in organizacijski člen med OU in vlagatelji. Pri tem je ključno, da se pripravi nabor kakovostnih projektov, ki bodo potrjeni, za upravičence pa bodo pomenili ekonomsko okrepitev in izboljšanje njihove produktivnosti in konkurenčnosti. Če Javni pisarni za svetovanje v ribištvu ni možno povečati nabora delovnih nalog tudi za to področje, lahko to opravi zunanji izvajalec, ki ga na trgu najame OU. Z namenom omogočanja boljših pogojev za črpanje nepovratnih sredstev predlagamo, da se v najkrajšem možnem času vzpostavi stik med MKGP in vodstvom SRRS. Ugotoviti je treba obstoječe in možne dodatne vključitve upravičencev v razpise. Objava razpisov se v letu 2019 pričakuje v shemah oz. razpisih za predfinanciranje in povratna sredstva iz naslova ugodnih kreditov za izvedbo naložb odobrenih projektov. SRRS je v začetku koledarskega leta v fazi priprave letnega načrta, zato je možnost uskladitve vsebin toliko večja.

Dolgotrajni postopki pridobivanja vodnega dovoljenja in drugih dovoljenj

Postopek pridobivanja vodnih dovoljenj za potrebe vzpostavitve novega objekta akvakulture (vodi ga MOP) je pogosto dolgotrajen (traja lahko več kot 10 let). Problematika je prepoznana že dalj časa – kot težava je obravnavana na primer v Vmesnem vrednotenju Operativnega programa za razvoj ribištva v Republiki Sloveniji 2007–2013 in Nacionalnem strateškem načrtu za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 (NSNA 2014–2020). Z namenom iskanja rešitve je v okviru ukrepov OP ESPR 2014–2020 opredeljen ukrep Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo (51. člen, točka a), v okviru Programa ukrepov upravljanja voda NUV II 2016–2021 pa ukrep Sistem podeljevanja vodnih pravic (R1a) ter izdelava morskega prostorskega načrta. Rezultatov izvajanja obeh ukrepov še ni, ker gre za kompleksnejše operacije, ki zahtevajo terensko delo, in so še v izvajanju. Izvedba se pričakuje do leta 2020. Študije bodo predstavljale strokovno podporo pri oblikovanju prostorskih rešitev na morju in pri rabi celinskih voda.

Možni vzroki za dolgotrajnost postopkov:

- po mnenju pripravljavcev NSNA 2014–2020 je s strani MOP zaznati pomanjkanje ustreznega znanja in poznavanja metod akvakulture ter pomanjkanje podatkov o negativnih vplivih

akvakulture na okolje, ki pri podeljevanju vodnih pravic vodi v uporabo t. i. previdnostnega pristopa (tj. bolje prepovedati kot omejiti);

- neprimerno umeščanje objektov akvakulture v porečja – v Sloveniji je velik delež hudourniških in kraških voda, kjer so razlike med velikimi in majhnimi pretoki lahko zelo velike. To predstavlja problem v sušnih obdobjih, ko je treba zagotavljati minimalen pretok, opredeljen v vodnem dovoljenju. Hkrati se v bazenih za vzrejo rib pojavi težava dviga temperature in pomanjkanja kisika;
- nekoriščene podeljene vodne pravice, ki zaradi njihovega potencialnega koriščenja onemogočajo podeljevanje novih vodnih pravic, ki bi se dejansko koristile.

Poleg pridobitve vodne pravice je umestitev novega objekta akvakulture še bolj problematična, če izbrano območje ni z ustrezno namensko rabo opredeljeno v občinskem prostorskem načrtu (v nadaljevanju OPN). Po podatkih Računskega sodišča postopki sprejetja občinskih prostorskih načrtov (od osnutka OPN do njegovega sprejetja) v povprečju trajajo štiri leta. Pri tem je treba opozoriti, da podajanje pobud za spremembo namenske rabe prostora, ko je OPN v fazi osnutka, ni več možno.

Kompleksnost in dolgotrajnost uradnih postopkov je na državni ravni privedla do situacije, ko je poleg slabega poznavanja postopkov nizka tudi zainteresiranost po urejanju vse potrebne dokumentacije.[1] Interesenti, ki nimajo urejene vse potrebne dokumentacije, na javnih razpisih seveda ne morejo kandidirati.

U 6	Pripravo projektov in pravočasno črpanje sredstev omejujeta kompleksnost in dolgotrajnost uradnih postopkov pridobivanja vodnih pravic, gradbenih dovoljenj, sprejetja OPN in drugih potrebnih postopkov.
P 6	Treba je okrepiti sodelovanje med javnimi službami, ki so pristojne za podeljevanje dovoljenj in soglasij. Na podlagi študij in kartografskih podlag o sprejemljivih lokacijah za razvoj akvakulture in gojenja morskih organizmov je treba opredeliti lokacije za njihov razvoj. Če se oceni, da bo postopek prek številnih OPN predolg, naj se jih opredeli z državnim prostorskim načrtom (v nadaljevanju DPN).

[1] Gradbena inšpekcija je v letu 2017 v 3517 zadevah izdala inšpekcijsko odločbo po 152. členu ZGO-1 (inšpekcijski ukrepi pri nelegalni gradnji – odstranitev objekta/vzpostavitev prejšnjega stanja). V letu 2016 je bilo takšnih primerov 3290.

4 VREDNOTENJE PROCESA

Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 je Evropska komisija potrdila z izvedbenim sklepom C(2015) 5168 z dne 22. 7. 2015. V okviru priprave tako operativnega programa kot Nacionalnega strateškega načrta za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 je pristojno ministrstvo v mesecu maju 2013 imenovalo dve delovni skupini za pripravo teh dokumentov. V skupino so bili vključeni predstavniki ministrstev in državnih organov, pristojnih za izvajanje ribiške, okoljske in pomorske politike ter pripravo partnerskega sporazuma, številne druge javne agencije, institucije in zavodi, nevladne organizacije, socialni in gospodarski partnerji ter druge zainteresirane institucije.

Na podlagi izvedenih tematskih delavnic o stanju in vidikih prihodnjega razvoja sektorja morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in marikulture ter podanih priporočil sodelujočih deležnikov so bili v OP ESPR 2014–2020 vključeni ukrepi, ki izražajo potrebe posameznega ribiškega sektorja, za katere je bil izražen interes po koriščenju nepovratnih sredstev in so bili identificirani kot realno izvedljivi.

V pripravo operativnega programa so bili aktivno vključeni tudi pripravljavci predhodnega vrednotenja in okoljskega poročila.

V letih od sprejetja operativnega programa do izvedbe vmesnega vrednotenja sta bili pripravljeni in s strani Evropske komisije potrjeni dve spremembi OP ESPR 2014–2020.

Prva sprememba[2] poleg nekaj redakcijskih popravkov in dopolnitve kazalnikov izhodiščnega stanja (raven zavržkov) predstavlja tudi pomembne korekcije pri kazalnikih rezultata. Kazalniki rezultata so se povezali s posameznimi ukrepi, saj so bile končne smernice podporne enote FAME za določitev teh kazalnikov na voljo šele oktobra 2016, torej po potrditvi prve različice OP. Na to težavo opozarja tudi Študija o izvajanju in vplivu ključnih ukrepov ESPR in skupne ribiške politike (Ballesteros, Chapela, Santiago, Norte-Navarro, Kesicka, Pititto, Abbagnano in Scordella, 2019), ki to težavo identificira na nivoju celotne EU. Skupni sistem spremljanja in vrednotenja na nivoju EK je bil sprva pripravljen pomanjkljivo in brez nujno potrebnih usmeritev. Spremenjene vrednosti kazalnikov rezultata v večji meri upoštevajo zmogljivost in specifike sektorjev, katerim so sredstva namenjena, ter rezultate, ki jih lahko dosežejo.

V okviru prve prednostne naloge Unije se pri prvem posebnem cilju spremlja zgolj kazalnik ravni zavržkov, pri četrtem posebnem cilju pa so se ob spremembi za več kot polovico zmanjšale ciljne vrednosti kazalnikov 1.1, 1.3, 1.7 in 1.8. Ti so vezani na proizvodnjo in delovna mesta v sektorju morskega gospodarskega ribolova. Na novo so se uvedli še trije novi kazalniki. Kazalnik rezultata, h kateremu prispeva izvajanje ukrepa Zdravje in varnost, je že opredeljen (1.9.a – Sprememba števila poškodb in nesreč pri delu). Zaradi podobnih razlogov (upoštevanje velikosti, zmogljivosti in absorpcijske sposobnosti sektorja akvakulture) so se za več kot dve tretjini zmanjšale vrednosti kazalnikov rezultata pri drugem posebnem cilju, za nekaj manj kot polovico pri tretjem posebnem cilju in za več kot 95 %

[2] Prva sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije potrjena z izvedbenim sklepom C(2017) 6542 z dne 10. 10. 2017.

pri petem posebnem cilju druge prednostne naloge Unije. Ker so tri od štirih vključenih lokalnih akcijskih skupin vezane izključno na akvakulturo, so se temu primerno (za približno tretjino) zmanjšale tudi vrednosti vseh treh kazalnikov rezultata v okviru četrte prednostne naloge Unije. V okviru pete prednostne naloge Unije sta se za več kot 60 % znižali vrednosti obeh kazalnikov, vezanih na vrednost in obseg predelave. V okviru šeste prednostne naloge Unije je prišlo do zamenjave kazalnika, in sicer je bil ukinjen kazalnik spremembe pokritosti območij Nature 2000 (kjer je bila ciljna vrednost do leta 2023 sicer opredeljena kot 0) in dodan bolj relevanten – sprememba v pokritosti z izboljšanim statusom upravljanja/ohranjanja.

Druga sprememba programa[3] se nanaša na razširitev nabora upravičencev in s tem povečanje možnosti črpanja v okviru ukrepov akvakulture tudi za večja podjetja. Od te spremembe dalje so tako do ukrepov ESPR upravičena vsa podjetja (ne glede na velikost), ki so registrirana za gospodarsko dejavnost gojenja vodnih organizmov in jih je odobrila Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

U 7	Iz obsega in velikosti sprememb kazalnikov rezultata je razvidno, da se je njihova opredelitev v okviru priprave OP ESPR 2014–2020 pokazala kot izjemno zahteven proces za vse države članice EU. Objektiven razlog za to je bilo pomanjkanje pravočasno dostopne ustrezne metodologije za izračun vrednosti kazalnikov rezultata s strani Evropske komisije.
P 7	Pri pripravi operativnih programov za prihodnje finančne perspektive mora EK pravočasno opredeliti in zagotoviti metodologije za izračun vrednosti kazalnikov. Na njihovi osnovi lahko nato države članice ocenijo realne zmogljivosti ribiškega sektorja. To bo zagotovilo postavitev kazalnikov rezultata na način, da bodo dosegljivi in se nato v fazi izvajanja programa organu upravljanja ne bo povečevalo nepotrebno administrativno breme z vračanjem v korake določitve vrednosti kazalnikov (vračanje v fazo programiranja).

4.1 PARTNERSTVO

V skladu z določili Evropske komisije[4] ter opredelitvijo organizacijske sheme izvajanja OP ESPR 2014–2020 so v izvajanje predmetnega OP vključeni številni partnerji in deležniki, ki so v veliki meri enaki kot tisti, ki so bili vključeni tudi v pripravo programa.

V odbor za spremljanje so poleg predstavnikov izvajalskih struktur programa: organa upravljanja (MKGP), posredniškega organa in organa za potrjevanje (ARSKTRP) ter revizijskega organa (MF) vključeni tudi predstavniki drugih ministrstev (MzI, MIZŠ, MK, MF, MGRT, MOP, MZZ, SVRK), inšpektorat (Inšpektorat za kmetijstvo), javna zavoda (ZRSVN, SURS), inštitut (NIB), predstavnik lokalne skupnosti (SOS), gospodarski in socialni partnerji (KGZS, OZS, GZS, ZPS) ter nevladni organizaciji (DOPPS, Morigenos).

[3] Druga sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije v okviru poenostavljenega postopka potrjena s pismom Ares(2018)3203122 z dne 15. 6. 2018.

[4] Uredba 1303/2013/EU in Uredba 508/2014/EU.

Partnerstvo tako vključuje širok spekter partnerjev in deležnikov. Prevladujejo partnerji iz javnega sektorja (ministrstva, agencije in zavodi), ki so tudi prejemniki sredstev predmetnega programa v obliki javnih naročil.

Do zaključka izvedbe vmesnega vrednotenja je bilo izvedenih pet sej odbora za spremljanje (prva je potekala 20. 1. 2016 in peta dne 19. 12. 2018). Na osnovi sklepa Vlade RS o imenovanju članov in namestnikov in spremembah omenjenega sklepa odbor za spremljanje (v nadaljevanju OzS) sestavlja 49 članov in namestnikov, od katerih je več kot polovica (53 %) žensk. Posameznih sej se nikoli ni udeležilo več kot 55 % vseh članov in namestnikov, zlasti pomanjkljiva je udeležba gospodarskega sektorja (GZS in OZS). Sej so se udeleževali tudi predstavniki Evropske komisije, ki so bili prisotni na štirih od petih sej. Vsa vabila, zapisniki in gradiva sej so objavljeni na osrednji spletni strani programa (www.ribiski-sklad.si).

Odbor ima poleg drugih funkcij tudi pomembno vlogo pri proučevanju vprašanj in ugotovitev o delovanju programa. Če je treba, lahko predloži organu upravljanja predloge za izboljšanje uspešnosti. Odbor tudi prouči in potrdi merila za izbor operacij.

Partnerji so vključeni tudi v pripravo poročila o napredku, ki ga MKGP pripravlja v sodelovanju s SVRK in se potrjuje na odboru za spremljanje OP EKP 2014–2020, ter v pripravo letnega poročila, ki ga obravnava in potrdi OzS.

U 8	V odboru za spremljanje prevladujejo člani, ki prihajajo iz javnega sektorja (zlasti resornih ministrstev in agencij, ki tudi izvajajo program). To je z vidika soočanja mnenj in predstavitev načina dela dobro, manjka pa večja zastopanost predstavnikov ciljnih skupin programa – upravičencev s področja sektorja morskega gospodarskega ribolova (zlasti malega gospodarskega ribolova) in akvakulture. OU se s predstavniki ciljnih skupin sicer redno srečuje v obliki predstavitev javnih razpisov in sestankov, vendar so ti v trenutni sestavi OzS zastopani le posredno prek gospodarskih partnerjev (zbornic).
P 8	Članstvo OzS bi morali razširiti tudi z vključevanjem predstavnikov panožnih združenj in društev s področja morskega ribištva (npr. predstavniki LASR Istra, svetovalne pisarne za ribiče ipd.) in akvakulture (npr. Društvo rejcev vodnih živali). Predstavniki sektorjev bi morali podati predloge ter skupaj s predstavniki resornih ministrstev ter programskih struktur poiskati rešitve za hitrejše izvajanje postopkov pridobivanja dovoljenj in hitrejše ter učinkovitejše reševanje prejetih vlog.

4.2 IZVAJANJE

4.2.1 USPEŠNOST

Izvajalske strukture predmetni program izvajajo kot projekt, izvajalski procesi pa so preslikani iz procesov vodenja in izvajanja Operativnega programa razvoja podeželja 2014–2020. V obeh programih namreč isti instituciji (MKGP in ARSKTRP), sicer v okviru drugih služb, z vidika upravičenca nastopata v enakih vlogah. Z vidika sistema ima vlogo organa upravljanja MKGP, ARSKTRP ima vlogo posredniškega

organa – organa upravljanja in organa za potrjevanje z ustrezno ločenostjo funkcij. Vzpostavljena struktura upravljanja in procesi vodenja predstavljajo kontinuiteto iz preteklega programskega obdobja (2007–2013).

Po mnenju vodij sekretariata in OU, oba organa razpolagata z zadostnim številom kadra za izvajanje operativnega programa. V okviru OU je na programu stalno zaposlenih 15 oseb, na PO pa dve, vsi pa si želijo izboljšanja medsebojne komunikacije in več učinkovitih sestankov na operativnih nivojih. V prvem obdobju izvajanja programa (od sprejetja do decembra 2018) so usklajevalni sestanku večinoma potekali med vodilnimi (npr. vodja sekretariata – vodja OU in direktor ARSTRP). Ti so operativno manj vpeti v izvajanje ukrepov in dogovori se vertikalno niso v celoti učinkovito prenesli na izvajalsko raven, kar predstavlja enega izmed vzrokov za trenutno uspešnost programa.

V obeh strukturah glede na pretekle izkušnje ocenjujejo, da imajo potrebna znanja in dovolj sposobnosti za izvajanje svojih nalog, prav tako imajo oboji tudi možnost dodatnih izobraževanj, če za to izrazijo interes.

Od pričetka izvajanja programa do konca leta 2018 se je dodatnih izobraževanj udeležilo vsega skupaj 27 zaposlenih, od tega 15 oseb organa upravljanja, 10 oseb posredniškega organa in organa za potrjevanje ter dve osebi revizijskega organa. Izobraževanja so pokrivala različna področja, od krepitve kompetenc s posameznimi računalniškimi programi (npr. MS Excel), specifičnih znanj s področja nacionalne zakonodaje (npr. področje javnega naročanja, knjigovodstva in priprave javnih naročil in razpisov) do določil EU (npr. vzpostavitev in delovanje sistema upravljanja in nadzora ESPR).

Po potrditvi operativnega programa (22. 7. 2015) je v drugi polovici leta 2015 in v letu 2016 potekala priprava nacionalnih izvedbenih uredb kot podlaga za dejansko izvedbo OP. Do konca leta 2016 je bil tako vzpostavljen sistem upravljanja in nadzora, vsi organi, vključeni v izvajanje, so pripravili navodila in priročnike, potrebne za izvajanje ukrepov. Do izbora prvih operacij na podlagi javnih naročil ter objave javnih razpisov je tako prišlo šele v letu 2017.

Pri izvajanju projektnega cikla od prijave do zaključka projekta lahko v predmetnem programu ločimo tri različne načine izbora in spremljanja odobrenih projektov:

- v obliki javnih naročil – v ukrepih, kjer kot upravičenec nastopa MKGP, ki pripravi projektno nalogo in izpelje javno naročilo. Z izbranim izvajalcem je nato sklenjena pogodba, izvedeni storitvi nato sledi povračilo v višini 100 % upravičenih stroškov. Večinoma, vendar ne v celoti, so to ukrepi v okviru 3., 5. in 6. PNU;
- v obliki javnih razpisov, ki jih pripravi MKGP, operativno (pregled in izbor vlog, obravnava zahtevkov za povračilo ter nakazilo sredstev) pa izvede ARSKTRP. Na osnovi izbora prejetih vlog se odobrenim projektom izda odločba o dodelitvi sredstev. Po izvedeni naložbe (ali delih naložbe) se glede na predložena dokazila nato izplačajo sredstva. Večinoma, vendar ne v celoti, so to ukrepi v okviru 1., 2. in 5. PNU;
- v obliki podpore izvajanju CLLD, kjer se financira izvajanje strategij LASR. Poleg financiranja samih LASR se na podlagi zahtevkov za povračilo, ki jih pregleda in potrdi ARSTRP, financirajo

tudi projekti, ki so jih na osnovi lastnih javnih razpisov izbrale LASR. Te projekte dokončno potrdi ARSTRP, ki na osnovi zahtevkov tudi nakazuje sredstva. Na tak način se v celoti izvaja 4. PNU.

Glede na način izbora projektov se razlikuje tudi časovni potek. Najhitreje so odobrene operacije v okviru javnih naročil, kjer zaradi tematike (pretežno mehke vsebine) tudi ni prilaganja obsežnejše dokumentacije. Do najdaljših obravnav vlog operacij pri posredniškem organu prihaja pri 5. PNU (podpora za tekoče stroške in animacijo LASR ter izbor operacij v okviru strategij LASR), kjer čas reševanja vlog presega osem mesecev, kar je nedopustno. Pri ukrepih, ki se izvajajo prek javnega razpisa, je po sprejetju podpornih pravnih aktov treba najprej pripraviti javni razpis, za katere velja rok prijave od dva do tri mesece. Precej pa je tudi razpisov odprtega tipa, kjer velja rok za prijavo do porabe sredstev. Takšno rešitev pozdravljamo, saj predstavlja korak v smeri približanja razpisov upravičencem. Pri trajanju obravnave vlog se je treba zavedati tudi dejstva, da je v podjetništvu treba idejo uresničiti v kratkem času, saj si le tako lahko konkurenčen.

Po prejemu vloge se na ARSTRP prične postopek pregleda. Najprej se pregleda administrativna ustreznost vloge, kar pomeni preverbo, ali so vlogi priložene vse obvezne priloge. Če vloga ni popolna, se vlagatelja pozove k dopolnitvi, večinoma prek uradnega dopisa, poslanega po pošti. V primeru, da je vloga administrativno ustrezna, vstopi v fazo vsebinskega pregleda. Celoten postopek obravnave vlog traja različno, od 1,5 do 6 mesecev.

OU po izvedbi posameznega razpisa skupaj s posredniškim organom opravi analizo in na osnovi priporočil izvede korekcije javnega razpisa, po potrebi pa tudi spremeni merila za izbor ter korigira pripadajočo uredbo. Do sedaj se je to zgodilo že dvakrat, in sicer z namenom približanja razpisov ciljnim skupinam in povečanja nabora potencialnih prijaviteljev. Druga, tudi obsežnejša korekcija meril je bila potrjena na 5. seji OzS (19. 12. 2018). Učinek sprememb bo možno zaznati v javnih razpisih, ki bodo objavljeni v letu 2019.

Ozko grlo v procesu prijave upravičencev na javne razpise predstavlja proces prijave. Po navedbah upravičencev težava ni v sami prijavnici, ki je relativno enostavna, temveč v podpornih dokumentih, ki jih je treba priložiti prijavi. Ti se sicer glede na razpis razlikujejo, načeloma pa so to tri ponudbe, gradbena dovoljenja, soglasja, vodna dovoljenja in bančne garancije. Delno težavo predstavlja tudi dejstvo, da je treba prijavnico oddati tako v elektronski kot fizični obliki s prilogami. To predstavlja dvojno delo tako za prijavitelje kot tudi za posredniški organ.

Predlagamo, da organ upravljanja in posredniški organ vnovič pregledata postopek prijave. Z namenom, da se poenostavi administrativne obremenitve upravičencev ter s tem naredi razpise prijaviteljem prijaznejše, se naj pregleda, katere dokumente je treba zahtevati. Vsekakor pa je treba upoštevati, da morajo biti vsi projekti in naložbe izvedeni v skladu z zakonodajo in potrebnimi dovoljenji.

Preglednica 7 prikazuje napredovanje OP ESPR 2014–2020 proti mejnikom in ciljem na nivoju posameznega ukrepa in PNU, preglednica 8 pa napredek programa v luči doseganja okvira uspešnosti.

Preglednica 7: Pregled stanja kazalnikov učinka ter dodeljenih in izplačanih sredstev v okviru OP ESPR 2014–2020 do 31. 12. 2018

PNU	PC	ČLEN*	VIŠINA SREDSTEV V OP (ESPR + RS) (EUR)	CILJNA VREDNOST KAZALNIKA UČINKA	ŠT. ODOBRENIH PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	IZPLAČANA JAVNA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ*** (%)
1	1	37	333.334,00	3	0	0,00	0	0,00	0
	2	40.1.b–g	733.333,00	10	2	200.983,30	27,4	0,00	0
	4	32	133.333,00	12	0	0,00	0	0,00	0
		33	200.000,00	28	0	0,00	0	0,00	0
		42	266.667,00	12	0	0,00	0	0,00	0
		43.1 + 3	2.400.000,00	3	0	0,00	0	0,00	0
2	1	47	400.000,00	3	0	0,00	0	0,00	0
	2	48.1.a–d, f–h	4.133.333,00	25	0	0,00	0	0,00	0
	3	48.1.e, i, j	2.266.667,00	3	1	289.050,04	12,8	0,00	0
		51	200.000,00	1	3	240.215,24	120,1	0,00	0
		53	133.333,00	10	0	0,00	0	0,00	0
	4	54	200.000,00	3	1	10.500,00	5,3	0,00	0
		55	266.667,00	8	0	0,00	0	0,00	0
	5	50	400.000,00	10	0	0,00	0	0,00	0
3	1	77	2.929.343,00	2	3	1.464.671,50	50,0	753.671,69	25,7
	2	76	2.295.213,00	15	8	2.295.213,00	100	607.610,45	26,5
4	1	62.1.a	29.169,00	4	4	29.168,06	100	29.168,06	100
		63	6.458.840,00	4	19	2.207.002,17	34,2	190.356,89	3
		64	178.658,00	4	3	101.684,40	56,92	0,00	0
5	1	67	102.806,00	0	0	0,00	0	0,00	0
		68	1.266.667,00	12	13	174.085,21	13,74	113.305,78	9
	2	69	3.340.361,00	10	3	1.117.012,14	33,4	107.656,72	3,2
6	1	80.1.a	333.334,00	2	1	48.690,20	14,6	48.690,20	14,6
		80.1.b	300.000,00	2	2	140.736,04	46,9	129.552,93	43,2
		80.1.c	700.000,00	3	1	38.754,52	5,5	38.754,52	5,5
7	/	/	2.646.306,00	/	7	2.646.306,00	100	772.862,84	29,2
S K U P A J			32.647.363,00	189	71	11.004.071,82	33,71	2.791.630,08	8,6

*Uredba EU 508/2014, ** delež dodeljenih sredstev (ESPR + RS) do presečnega datuma vrednotenja glede na višino sredstev, opredeljenih v OP ESPR 2014 (ESPR+RS), *** delež sredstev, (ESPR + RS) izplačanih do presečnega datuma vrednotenja glede na višino sredstev, opredeljenih v OP ESPR 2014 (ESPR + RS). Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 7 vključuje vse operacije, ki so bile vnesene v sistem za spremljanje Infosys – ESPRA. V dodeljena sredstva so tako vključene tudi operacije, ki so bile opuščene (v okviru ukrepa čl. 51 in čl. 68).

Iz iste preglednice je razvidno, da od 25 v OP opredeljenih ukrepov pri 11 ni odobrenih projektov in posledično tudi ni dodeljenih in izplačanih sredstev. Večina teh ukrepov je v okviru 1. PNU. Štirinajst ukrepov je takšnih, ki se izvajajo ter imajo odobrene projekte in dodeljena sredstva. Od tega je pri devetih prišlo tudi do izplačila sredstev upravičencem. Do presečnega datuma vrednotenja je bilo tako upravičencem na ravni celotnega OP dodeljenih 33,7 % (oz. 11.004.071,82 EUR), izplačanih pa 8,8 % (oz. 2.791.630,08 EUR) sredstev glede na celotno finančno vrednost OP ESPR 2014–2020. Če od vsote teh zneskov odštejemo sredstva za tehnično pomoč, ki predstavljajo sredstva za izvajanje in delovanje samega programa (do presečnega datuma vrednotenja predstavljajo 772.862,84 EUR izplačanih sredstev), je bilo upravičencem dodeljenih 27,9 % (oz. 8.357.765,82 EUR), izplačanih pa 6,7 % (2.018.767,24 EUR) vseh razpoložljivih sredstev za izvajanje ukrepov.

Podobno stanje uspešnosti izvajanja Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo se odraža tudi v drugih državah članicah. To ugotavlja Študija o izvajanju in vplivu ključnih ukrepov ESPR in skupne ribiške politike (Ballesteros, Chapela, Santiago, Norte-Navarro, Kesicka, Pititto, Abbagnano in Scordella, 2019). Na ravni EU tako najnižjo intenziteto izvajanja beležijo ravno ukrepi v okviru 1. PNU, torej tisti, ki so prednostno namenjeni podpori morskega gospodarskega ribolova. Nekatere države članice so zato že najavile prenos sredstev iz te prednostne naloge. Vse države članice se soočajo tudi z dejstvom, da so se OU do sedaj prednostno ukvarjali z razumevanjem programa in pripravo potrebnih podpornih aktov. To pomeni, da je bilo izvajanje bolj osredotočeno na skladnost kot na učinkovitost.

Študija tudi ugotavlja, da je glede na opredeljene prednostne naloge Unije razvidno, da sklad ne naslavlja ribiškega sektorja kot takega, temveč »ribištvo«. To v ribiškem sektorju (zlasti med predstavniki morskega gospodarskega ribolova) krepi zavedanje oziroma občutke, da Evropski sklad za ribištvo ni več namenjen njim. Dodatno na njihovo nezadovoljstvo vplivajo visoki stroški in dolgotrajni postopki, povezani s pridobivanjem sredstev, ki ne odtehtajo koristi dodeljene finančne podpore.

Delež dodeljenih in izplačanih sredstev OP ESPR 2014–2020 v primerjavi z drugimi državami članicami zaostaja za poprečjem. Po zadnjih razpoložljivih podatkih EK v času priprave poročila z dne 31. 12. 2017 (EK, 2019) prikazujejo, da je bilo na ta dan na ravni EU dodeljenih 23 % sredstev, izplačanih pa 7 %. Na ta dan je Slovenija izkazovala 19 % dodeljenih in 4 % izplačanih sredstev. Pri deležu dodeljenih sredstev prednjačijo Malta (60 %) ter skandinavske države (Finska in Danska). Največji delež izplačanih sredstev do konca leta 2017 izkazujeta Finska (24 %) in Irska (23 %).

Preglednica 8: Uspešnost programa v luči okvira uspešnosti

PNU	KAZALNIK	MEJNIK 2018	STANJE 31. 12. 2018	REALIZACIJA (%)
1	Finančni (EUR)	587.333,00	0,00	0
	1.3 Št. projektov dodane vrednosti, kakovosti, uporabe neželenega ulova in ribiških pristanišč, mest iztovarjanja, prodajalnih dvoran in zavetij	1	0	0
2	Finančni (EUR)	762.666,00	0,00	0
	2.2 Št. projektov produktivnih naložb v akvakulturo	8	2	25
3	Finančni (EUR)	1.478.243,00	1.361.282,14	92,1
	3.1 Št. projektov izvajanja sistema Unije za nadzor, inšpekcijske preglede in izvrševanje	5	8	160
	3.2 Št. projektov podpore za zbiranje, upravljanje in uporabo podatkov	1	3	300
4	Finančni (EUR)	1.229.333,00	219.524,95	17,9
	4.1 Št. izbranih strategij lokalnega razvoja	4	4	100
5	Finančni (EUR)	1.036.687,00	220.965,50	21,3
	5.3 Št. projektov predelave	4	3	75
6	Finančni (EUR)	156.806,00	216.997,65	138,4
	6.2 Št. projektov varovanja in izboljšanja znanja o morskem okolju	1	1	100

Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Intenziteta izvajanja se odraža tudi v pregledu okvira uspešnosti programa, kjer je od 13 kazalnikov mejnik dosežen zgolj pri šestih, kar je manj kot polovica.

V okviru 1. PNU je vrednost obeh kazalnikov 0, zato mejnik ni dosežen. Pri 2. PNU sta v izvajanju dva projekta (25 % doseganje mejnika), izplačanih pa ni bilo še nobenih sredstev, tako da mejnika nista dosežena. Pri 3. PNU sta dosežena oba projektna mejnika kot tudi finančni. Pri 4. PNU je v celoti dosežen projektni mejnik, medtem ko finančni ni dosežen (17,9 %). V okviru 5. PNU noben kazalnik ne dosega 85 % mejne vrednosti. Pri 6. PNU sta dosežena tako finančni kot projektni mejnik. To pomeni, da od 6 PNU pri treh (1., 2. in 5.) ni dosežen nobeden izmed mejnikov, pri eni (4.) je dosežen vsaj en mejnik in zgolj pri dveh (3. in 6.) oba. Zaradi tako slabega doseganja mejnikov bo program podvržen finančnim korekcijam s strani Evropske komisije, katerih višina pa v času priprave predmetnega poročila še ni znana.

Glede okvira uspešnosti je treba izpostaviti, da je OzS na svoji 5. seji sprejel spremembo programa, ki znižuje finančni mejnik v okviru 4. PNU z dosedanjih 1.229.333,00 EUR na 250.000,00 EUR. Če EK takšno spremembo operativnega programa potrdi, bo to pomenilo, da je finančni mejnik v okviru 4. PNU dosežen, kar bo vodilo v zmanjšanje vrednosti finančne korekcije programa. Do priprave zaključnega poročila nismo prejeli informacije, ali je EK spremembo programa potrdila ali ne.

Organ upravljanja je do sedaj že izvedel določene korektivne ukrepe:

- izvedenih je bilo več sestankov s posredniškim organom (ARSKTRP) z namenom hitrejše obravnave vlog in zahtevkov ter učinkovitejše stopnje medsebojne komunikacije. Od meseca

oktobra 2018 se je na podlagi prioritet vodstva ARSKTRP in aktivnega sodelovanja med obema organoma bistveno povečala hitrost obravnave vlog in zahtevkov za povračilo;

- organ upravljanja je izvedel več posvetovanj, sestankov in delavnic s posameznimi predstavniki ciljnih skupin ukrepov z namenom približanja razpisov vlagateljem. Večjega učinka zaradi omejitev razpisne dokumentacije ter podpornih uredb ni bilo. Kljub temu so se v okviru teh posvetovanj pridobile informacije, ki so bile pomemben vhodni podatek za korekcijo meril za izbor operacij. Ker razpisi na osnovi korigiranih meril do zaključka vrednotenja še niso bili izvedeni, ne moremo oceniti učinka korigiranih meril na povečanje prijav ali števila odobrenih projektov;
- pripravljavci javnih razpisov (zlasti v okviru 2. PNU) so pripravili več sprememb razpisov na podlagi sprememb uredbe in meril za izbor. Zadnjo, obsežnejšo, ob koncu leta 2018.

OP ESPR 2014–2020 v okviru določil nacionalne zakonodaje pri izvajanju ukrepov upošteva načela enakih možnosti in nediskriminacije. Glede na do sedaj izvedene projekte ter projekte v izvajanju ne moremo oceniti prispevka predmetnega programa pri dvigu stopnje enakosti in nediskriminaciji. K temu horizontalnemu načelu sicer največ prispevajo projekti v okviru 5. PNU (CLLD), ki so bolj t. i. mehki projekti in se izvajajo v obliki medsektorskega partnerstva. Vse projekte na osnovi JR izvajajo projektni partnerji, ki so pravne osebe, zato OU s podatki o moških in ženskih upravičencih ne razpolaga. Pri spoštovanju načela enakosti med spoloma je treba omeniti podatek o sestavi OzS, kjer je žensk več kot polovica (53 %), sestava širšega organa upravljanja in tehničnega sekretariata pa izkazuje enakomerno zastopanost moških in žensk.

Pri horizontalnem načelu trajnostnega razvoja je v predmetnem programu velik poudarek dan naravovarstvenim vsebinam tako na morju kot na področju celinskih voda. Upravičenci morajo za pridobitev sredstev pridobiti in predložiti vsa potrebna naravovarstvena dovoljenja in soglasja. Prispevek programa k trajnostnemu razvoju je dvoplasten. Na eni strani so izvedeni konkretni ukrepi (npr. nadomestilo za škodo na ribah zaradi kormoranov, če se ribogojnica nahaja na območju Nature 2000, v okviru ukrepa zagotavljanja okoljskih storitev v akvakulturi) ali posredno prek ukrepov, ki podpirajo širjenje znanstvenega in strokovnega znanja in monitoringa vrst ter izboljšanje upravljanja z območji Nature 2000. Izvajanje OP ESPR 2014–2020 prispeva tudi k ciljem na področju podnebnih sprememb v skladu z izvedbeno Uredbo EK, št. 215/2014. Izvajanje ukrepov čl. 33, 37, 53, 54 v različni meri prispeva k znižanju in ohranjanju koncentracij toplogrednih plinov v ozračju na sprejemljiv nivo. Glede na dosedanjo stopnjo izvajanja programa pa k doseganju teh ciljev dejansko prispeva zgolj en projekt, ki se izvaja v okviru ukrepa akvakulture in zagotavlja okoljske storitve.

Na podlagi omenjenih specifičnih dejavnikov bi bilo dobro že po sprejetju programa in pred pripravo razpisov organizirati posvetovanja s ciljnimi skupinami o merilih za izbor z namenom, da se lahko na razpis prijavi čim širši nabor upravičencev.

Izvajanje posameznega ukrepa je neposredno povezano z določeno administrativno obremenitvijo, saj je za vsak člen treba pripraviti podporne uredbe, pravilnike ter razpis ali javno naročilo. V prihodnje je treba opredeliti, kateri ukrepi in na kakšen način so v dani situaciji dejansko izvedljivi, ter vse napore usmeriti v njihovo izvajanje. V prihodnjem programskem obdobju pa je treba, če bo to možno, v največji

meri stremeti k temu, da bo v okviru enega ukrepa oz. razpisa možna podpora več področjem. Po trditvah predstavnikov EK na 5. seji OzS bo v prihodnji finančni perspektivi to možno. Iz tega razloga je toliko bolj pomembno, da se pravočasno in celovito pristopi k opredeljevanju potreb, ki jih RS želi v teh sektorjih nasloviti v prihodnji finančni perspektivi.

U 9	Prijave na javne razpise potekajo tako v elektronski kot fizični obliki. Prijavni vlogi je treba predložiti tudi različna dokazila in podporno dokumentacijo (npr. gradbeno dovoljenje, dokazila o lastništvu, vodno dovoljenje, ponudbe, investicijsko dokumentacijo ipd.).
P 9	V luči zmanjševanja administrativnih bremen tako prijaviteljem kot tudi posredniškemu organu bi bilo treba poenostaviti postopka prijave. Organ upravljanja in posredniški organ naj pred objavo prihodnjih razpisov opravita temeljit posvet o potrebnih podatkih, ki jih morajo prijavitelji pridobiti, ter v kakšni obliki naj bodo predloženi. Prijava bi morala biti v celoti elektronska. Prijavitelj bi v okviru izjave navedel, s katerimi dokazili in soglasji razpolaga, in podal številke dokumentov, katerih verodostojnost lahko preveri ARSKTRP. Elektronska vloga naj omogoča nalaganje manjšega števila ključne podporne dokumentacije, ki je po uradni poti ARSTRP ne more pridobiti. V elektronsko vlogo naj se vpišejo le zahtevani elementi (npr. investicijske dokumentacije in poslovnega načrta), ki so za razpis relevantni. V prijavni vlogi naj se višina naložbe opredeli na podlagi posameznega stroška, za katerega ni treba prilagati ponudb, saj bodo te sestavni del zahtevka za povračilo, na podlagi katerega bodo sredstva tudi dejansko izplačana (takšno prakso uporabljajo tudi drugi operativni programi, npr. Interreg). Zavedamo se, da se to izvaja na podlagi priporočil Računskega sodišča, vendar izpostavljamo, da gre za nesmiselno administrativno obremenitev, ki bi jo bilo treba odpraviti.

U 10	Obravnava prijavnih vlog pri posredniškem organu je dolgotrajna, in sicer traja od dva do šest mesecev pri javnih razpisih, do več kot osem mesecev pri obravnavi vlog, ki jih posreduje LASR. To je bilo nespremenljivo in je prijavitelje odvračalo od oddajanja prijav. V zadnji četrtini leta 2018 se je čas obdelave vlog na posredniškem organu skrajšal na dva do tri mesece.
P 10	Posredniški organ mora vzdrževati trenutni čas obravnave vlog. Čas obravnave ne sme trajati več kot tri mesece. To bi prijaviteljem omogočalo izvedbo načrtovanih projektov v zadanih časovnih in finančnih okvirih.

U 11	Uporabniška izkušnja prijaviteljev z dostopnostjo do ARSKTRP je izredno slaba. Pridobivanje dodatnih informacij in razreševanje specifičnih vprašanj prijaviteljev je oteženo, saj ni na voljo kontaktnih e-naslovov pristojnih oseb ali njihovih telefonskih številk. Prijavitelji se morajo tako obračati na klicni center ARSKTRP, dlje časa čakati v vrsti, opisati problem in pridobiti kontaktno osebo. Tak proces je izredno zamuden. Dopolnjevanje prijavnih vlog večinoma poteka prek uradnih dopisov, ki jih ARSKTRP po pošti pošilja prijaviteljem.
P 11	Priporočamo, da ARSKTRP vzpostavi bolj oseben stik s prijavitelji. Dostopni naj postanejo kontakti oseb in njihovi e-naslovi, kar bo vzpostavilo učinkovitejši in konstruktivnejši odnos med ARSKTRP in prijavitelji. Pri pozivanju k dopolnitvam se naj pregledovalci vlog v večji

	meri poslužujejo telefonskega pogovora z vlagateljem ter se poslužujejo tudi obiskov na kraju samem.

U 12	Glede na vrednosti kazalnikov, dosežene v prvem obdobju izvajanja programa, in vrednosti kazalnikov, dosežene v okviru uspešnosti, se v začetku leta 2019 program sooča z dvema pomembnima izzivoma. Zaradi nedoseganja ustrezne stopnje črpanja je podvržen finančni korekciji s strani Evropske komisije, kar pomeni, da bo dejansko počrpanih manj sredstev, kot si jih je Republika Slovenija izpogajala v obdobju priprave programa. Drugi izziv predstavlja poraba še razpoložljivih sredstev tako v okviru ukrepov, ki se do sedaj niso izvajali (takšnih je več kot tretjina), vendar so finančno obsežnejši, kot v okviru ukrepov, ki se že izvajajo, vendar je pri njih treba intenziteto izvajanja okrepiti.
P 12	V najkrajšem možnem času je treba pristopiti k pripravi reprograma OP ESPR 2014–2020 in proučiti, kateri ukrepi se izvajajo in se bodo izvajali še naprej, kateri se ne izvajajo oz. pri objavljenih razpisih ne pride do potrditve projektov ter kateri se do konca obdobja izvajanja programa zaradi različnih razlogov ne morejo izvesti. Vse kapacitete je treba v luči doseganja ciljev programa usmeriti v zmanjšan nabor ukrepov.

U 13	Vzpostavljene strukture in procesi za upravljanje s programom so z vidika doseganja formalnih zahtev in spoštovanja podpornih aktov uspešni. Težava je v tem, da so z vidika doseganja ciljev programa (tako učinka kot posledično tudi rezultata) in črpanja sredstev neučinkoviti. Glede na to, da program v veliki meri naslavlja potrebe ribiškega sektorja, je ključni izziv v prihodnje, zlasti v luči priprave na prihodnje programsko obdobje, kako ob ohranitvi administrativne uspešnosti dosegati tudi bistveno boljšo učinkovitost.
P 13	V postopkih priprave in oddaje prijavnih vlog na javne razpise je potrebno znatno zmanjšati nepotrebna administrativna bremena (dokazila ki so dostopna preko pooblastila za vpogled, ponudbe ipd.).

4.2.2 STROŠKOVNA UČINKOVITOST PROGRAMA

V tej fazi izvajanja programa ko program še ne izkazuje merljivih rezultatov izvedenih projektov ni mogoče vrednotiti stroškovne učinkovitosti OP ESPR 2014-2020. Ocenjujemo pa, da je smiselno to področje vrednotiti ob morebitni izvedbi končnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020.

4.3 KOMUNIKACIJA

Glede na obseg programa ESPR 2014–2020 in določila Uredbe EU, št. 1303/2013, je OU sprejel odločitev, da komunikacijska strategija ni potrebna. Izdelana pa so navodila za obveščanje in označevanje operacij, ki so dostopna na spletni strani programa. Ne glede na to se izvajajo določeni elementi interno sprejetih smernic komuniciranja. Glede na to, da komunikacijska strategija ne obstaja, tudi ni na razpolago opredeljenih kazalnikov, na podlagi katerih bi lahko spremljali učinkovitost izvedenih komunikacijskih aktivnosti.

Komunikacijske aktivnosti, ki jih OU izvaja v okviru predmetnega programa, se v grobem osredotočajo na dve ciljni skupini, potencialne upravičence in širšo javnost. Prvo predstavljajo potencialni upravičenci, torej prijavitelji projektov, katerim je treba predstaviti možnosti, ki jim jih ponuja predmetni operativni program. V ta namen so bile do sedaj izvedene naslednje aktivnosti:

- izdelava celovite grafične podobe programa,
- izdelava in vzpostavitev spletne strani kot osrednjega informacijskega kanala za objavo vseh informacij, vezanih na program,
- izdelava tiskovin (celovite brošure in zloženk za posamezno PNU),
- izvedba delavnic in posvetov z namenom predstavitve posameznih javnih razpisov (po njihovi objavi).

Na osnovi izvedenih intervjujev s prijavitelji ocenjujemo, da je ribiški sektor (oz. ciljna skupina prijaviteljev) dobro seznanjen z ukrepi, ki so jim na voljo. Velik delež k temu prispeva KGZS, ki (najpogosteje prek e-pošte) obvešča potencialne prijavitelje o aktualnih razpisih in je z njimi redno v stiku.

Ribičem je od meseca julija 2018 znova na voljo Javna služba svetovanja v ribištvu, ki poleg tega, da deluje kot strokovni povezovalni člen med MKGP in ribiči lahko nudi tudi informacije in pomoč pri prijavi na razpise.

Drugo ciljno skupino predstavlja širša javnost, za katero so organizirani dogodki ali kampanje z namenom, da se dvigne njen nivo poznavanja ribiškega sektorja oz. da se jo s promocijo odobrenih projektov spodbudi k nakupu rib in ribjih izdelkov. V ta namen so bili organizirani zlasti naslednji dogodki:

- redna udeležba na sejmih (kmetijsko-živilski sejem AGRA in sejem Narava–zdravje),
- osveščanje o trajnostnih ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture,
- izvedba okrogle mize o pomenu razvoja akvakulture v RS.

Izvajanje tovrstnih aktivnosti se delno pokriva tudi z izvajanjem ukrepa Promocijske kampanje (68. člen), kar je obravnavano v podpoglavju 5.5.5.

U 14	Ribičem je od meseca julija 2018 na voljo Javna služba svetovanja v ribištvu, ki deluje kot strokovni povezovalni člen med MKGP in ribiči.
P 14	V prihodnjem obdobju izvajanja programa (2019–2023), ko se tudi na tem področju pričakuje objava razpisov, je treba službo bolj vključiti v izvajanje OP, predvsem v povezovalni vlogi med OU in ribiči. Predlagamo, da Javna služba svetovanja v ribištvu izvaja naslednje aktivnosti iz naslova promocije in izvajanja OP ESPR 2014–2020: • je v stiku s potencialnimi prijavitelji, • organizira sestanke, • deluje kot povezovalni člen med OU in ribiči,

	• sodeluje na sestankih, povezanih z OP. Z namenom izboljšanja komunikacije med ribiči in OU bi bila zaželena tudi udeležba vodje svetovalne pisarne na sestankih odborov OzS. Če Javni pisarni za svetovanje v ribištvu ni možno povečati nabora delovnih nalog tudi za to področje, lahko to opravi zunanji izvajalec. V prihodnje je namreč potrebno upravičencem še bolj približati javne razpise. Korak v tej smeri je tudi krepitev komunikacije s ciljnimi skupinami posameznih razpisov, preveriti vstopne pogoje v naprej (že pred objavo razpisa) in pravočasno pristopiti k pripravi projektov in svetovanju o potrebnih prilogah prijavnim vlogam.

5 VREDNOTENJE UKREPOV

5.1 PRVA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Prva prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 1. PNU) je namenjena spodbujanju okoljsko trajnostnega, z viri gospodarnega, inovativnega, konkurenčnega in na znanju temelječega ribištva. Ukrepi, ki jih je RS izbrala v okviru te prednostne naloge, prispevajo k trem posebnim ciljem, in sicer:

- PC1: Zmanjšanje vpliva ribištva na morsko okolje, vključno z izogibanjem naključnemu ulovu in njegovim čim večjim zmanjšanjem;
- PC2: Varstvo in ohranjanje vodne biotske raznovrstnosti in ekosistemov;
- PC4: Povečanje konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno s flotami za mali priobalni ribolov, ter izboljšanje varnostnih in delovnih pogojev.

V okviru 1. PNU je v OP ESPR 2014–2020 vključenih šest ukrepov. Od tega se dva izvajata v obliki javnih naročil, kjer je upravičenec MKGP, štirje pa v obliki javnih razpisov (vsi v okviru PC4).

Preglednica 9: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 1. PNU

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	37	Podpora oblikovanju in izvajanju ohranitev ukrepov ter regionalnemu sodelovanju	0	0,00	0,00	0	Se ne izvaja
2	40.1.b–g	Varstvo in obnova morske biotske raznovrstnosti ter ekosistemov	2	200.983,30	0,00	0	Se izvaja, odobreni projekti
4	32	Zdravje in varnost	0	0,00	0,00	0	Se ne izvaja
	33	Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti	0	0,00	0,00	0	Se ne izvaja
	42	Dodana vrednost, kakovost proizvodov in uporaba neželenega ulova	0	0,00	0,00	0	Se ne izvaja
	43.1 + 3	Ribiška pristanišča, mesta iztovarjanja, prodajne dvorane in zavetja	0	0,00	0,00	0	Se izvaja, ni odobrenih projektov

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020. Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 9 je razvidno, da se izmed šestih ukrepov v okviru 1. PNU štirje ukrepi ne izvajajo, pri enem je bil pripravljen javni razpis, vendar ni odobrenih projektov, zgolj pri enem pa so bili do presečnega datuma vrednotenja projekti potrjeni in sredstva dodeljena.

Preglednica 10: Doseganje mejnikov okvira uspešnosti v okviru 1. PNU

PNU	KAZALNIK	MEJNIK 2018	STANJE NA DAN 31. 12. 2018	REALIZACIJA GLEDE NA MEJNIK (%)
1	Finančni (EUR)	587.333,00	0,00	0
	1.3 Št. projektov dodane vrednosti, kakovosti, uporabe neželenega ulova in ribiških pristanišč, mest iztovarjanja, prodajalnih dvoran in zavetij	1	0	0

Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 10 prikazuje stanje ukrepov 1. PNU v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti. Glede na stanje izvajanja ukrepov in projektov v izvajanju ter dejstvo, da v okviru 1. PNU ni bilo izplačanih še nobenih upravičenih sredstev, je realizacija glede na mejnik za leto 2018 nična.

Izbrani ukrepi v okviru 1. PNU so usmerjeni v doseganje dveh tematskih ciljev (TC) skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast, kot jih opredeljuje 9. člen Uredbe EU, št. 1303/2013.

K uresničevanju TC 3 – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture prispevajo štirje ukrepi: čl. 32, čl. 33, čl. 42 in čl. 43.1 + 3 (vsi PC 4). Ker se nobeden izmed navedenih ukrepov ne izvaja oz. v okviru teh ukrepov v prvem obdobju izvajanja ni bil odobren noben projekt, lahko zaključimo, da izvajanje 1. PNU ni prispevalo h krepitvi sposobnosti slovenskih podjetij v sektorju morskega gospodarskega ribolova, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost.

Dva ukrepa v okviru te PNU (čl. 37 in čl. 40.1.b–g) prispevata k uresničevanju TC 6 – ohranjevanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. V izvajanju je en ukrep, ki bo prek izvedenih projektov prispeval k ciljem ohranjanja biotske raznovrstnosti in obvladovanju invazivnih tujerodnih vrst. Ker so projekti še v izvajanju, konkretnih izsledkov in izvedb na terenu še ni, zato prispevka še ni možno ovrednotiti.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 1. PNU.

Podpora oblikovanju in izvajanju ohranitve ukrepov ter regionalnega sodelovanja (čl. 37)

Ukrep se izvaja prek javnega naročanja. Omogoča izvedbo delavnic, študij in seminarjev za zagotovitev učinkovitega oblikovanja in izvajanja ohranitvenih ukrepov z namenom obnove staležev rib in ukrepov, potrebnih za izpolnjevanje obveznosti na podlagi okoljske zakonodaje Unije. Pri oblikovanju in izvajanju omilitvenih ukrepov je podprto tudi sodelovanje z drugimi državami članicami.

Upravičenec ukrepa (MKGP) je do sedaj proučil potrebo po izvajanju ukrepa in ugotovil, da je v slovenskem morskem akvatoriju ulovljenih premalo rib in je zato tudi premalo zavržkov. V obdobju 2019–2023 OU v okviru ukrepa ne načrtuje izvajanja aktivnosti.

Glede na velikost sektorja in vrednosti kazalnikov, navedenih v tretjem poglavju predmetnega dokumenta, minimalno količino zavržkov, finančno korekcijo programa, potrebe po zmanjšanju

administrativne obremenjenosti in povečanje stroškovne učinkovitosti programa predlagamo, da se ukrep izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020.

Varstvo in obnova morske biotske raznovrstnosti ter ekosistemov (čl. 40.1.b–g)

Ukrep se izvaja prek javnega naročanja. Cilj ukrepa je prispevati k večji zaščiti območij Nature 2000 in zaščitenih morskih območij. OU je do sedaj izvedel postopek in oddal dve javni naročili za izvedbo dveh nalog, vezanih na monitoring vrst in nadzor in obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst, vključno z ozaveščanjem ribičev in drugih deležnikov.

V izvajanju sta dva projekta, dodeljena pa je manj kot tretjina razpoložljivih sredstev v okviru ukrepa. Pri izvajanju ukrepa OU konstruktivno sodeluje z MOP in pristojnimi javnimi agencijami (npr. Agencijo RS za okolje), ki identificirajo potrebe za izboljšanje varstva in obnove morske biotske raznovrstnosti.

V prihodnje OU načrtuje izvedbo novih javnih naročil. Ocenjuje, da kazalnika učinka (št. 10 odobrenih projektov) ne bo dosegel, saj se bodo vsebine po tematikah združevale, medtem ko se pričakuje, da bodo sredstva v celoti porabljena.

V obdobju izvajanja predmetnega OP se je v okviru ukrepa izkazala potreba po koriščenju sredstev za namene točke 1. a 40. člena: pobiranje odpadkov iz morja s strani ribičev, kot je odstranjevanje izgubljenega ribolovnega orodja in morskih odpadkov. Onesnaženje morskega okolja z odpadki kot prevladujočo obremenitev in pritisk opredeljuje tudi Načrt upravljanja z morskim okoljem 2017-2021. Omenjeni načrt tudi opredeljuje ukrepe za izboljšanje stanja kot so na primer ukrepi D10: TU3(1a) – Odstranjevanje ali čiščenje že obstoječih morskih odpadkov, D10: DU1(2a) – Vzpostavitev sistema zbiranja naključno ujetih odpadkov v ribiških mrežah in zbiranje odpadne ribiške opreme (»Fishing for Litter) in D10: DU3(2a) – Priprava načrta za okoljsko sprejemljivo ravnanje z odpadki iz dejavnosti gojenja školjk in ribogojnic.

Predlagamo, da se v luči priprave sprememb programa v omenjeni ukrep vključi tudi točka 1. a omenjenega člena ter se mu dodeli ustrezna sredstva.

Zdravje in varnost (čl. 32)

V okviru ukrepa je upravičencem (ribičem ali lastnikom ribiških plovil) omogočeno financiranje opreme, kar vodi v izboljšanje higienskih, zdravstvenih, varstvenih in delovnih pogojev. Glede na to, da ta ukrep ni med finančno obsežnejšimi (na voljo je 133.333,00 EUR sredstev) in da ne prispeva k doseganju mejnika v okviru uspešnosti za leto 2018, OU k njegovemu izvajanju ni pristopil prednostno. Do konca leta 2018 v okviru ukrepa ni bilo objavljenega javnega razpisa, ukrep se ni izvajal.

Omeniti je treba, da ima ukrep poleg dejavnikov, opisanih v tretjem poglavju predmetnega dokumenta, še dodatno omejitev, ki vpliva na absorpcijsko možnost potencialnih upravičencev. Oprema, ki je predmet sofinanciranja v okviru ukrepa, je dodatna oprema, ki je sicer za ribiče dobrodošla, vendar ni zakonsko predpisana. Za slovenske ribiče je glede na način lova značilno 24-urno vračanje. Nahajajo se blizu obale, kar pomeni, da je tudi potreba po takšni opremi minimalna. Premalo atraktivna je tudi stopnja financiranja, ki znaša 50 %.

V letu 2019 OU načrtuje objavo razpisa z namenom dodelitve sredstev. Predlagamo, da se pred objavo razpisa opravi nabor potencialnih projektov oz. preveri interes in absorpcijsko zmogljivosti upravičencev.

Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti (čl. 33)

Ta ukrep omogoča, da se lastnikom ribiških plovil največ za obdobje šestih mesecev izplača nadomestilo za izpad dohodka zaradi uvedbe prepovedi ribolova v primeru resne grožnje morskim biološkim virom, nujnih nacionalnih ukrepov ali ohranitvenih ukrepov. Do nadomestila so upravičeni ribiči, ki so vsaj 120 dni v zadnjih dveh koledarskih letih delali na krovu ribiškega plovila, na katerega se nanaša začasno prenehanje dejavnosti.

Do konca leta 2018 se ni pojavila potreba po aktivaciji ukrepa in posledično ni bil objavljen še noben javni razpis. Ukrep se ni izvajal.

OU načrtuje, da bo upravičencem sredstva za namene, ki jih opredeljuje ta ukrep, izplačal iz nacionalnih sredstev, saj je število potencialnih upravičencev zelo majhno. Posledično bo MKGP upravičencem sredstva, če se bo izkazala potreba, izplačal po nacionalnih pravilih, ki so tudi stroškovno učinkovitejša. Posledično se ukrep izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020.

Dodana vrednost, kakovost proizvodov in uporaba nezaželenega ulova (čl. 42)

Ta ukrep omogoča upravičencem (lastnikom ribiških plovil) sofinanciranje naložb, ki zvišujejo vrednost ribiških proizvodov (zlasti za tiste, ki omogočajo predelavo, trženje in neposredno prodajo lastnega ulova), ter naložbe v ribiška plovila, ki izboljšujejo kakovost ribiških proizvodov.

Glede na to, da ta ukrep ni med finančno obsežnejšimi (na voljo je 266.667,00 EUR sredstev) ter da ne prispeva k doseganju mejnika v okviru uspešnosti za leto 2018, OU k njegovemu izvajanju ni pristopil prednostno. Do konca leta 2018 v okviru ukrepa ni bil objavljen noben javni razpis, ukrep se ni izvajal.

Predlagamo, da se pred objavo razpisa opravi nabor potencialnih projektov oz. preveri interes in absorpcijsko zmogljivost upravičencev.

Ribiška pristanišča, mesta iztovarjanja, prodajne dvorane in zavetja (čl. 43.1 + 3)

V okviru ukrepa lahko občine pridobijo financiranje v višini 100 % upravičenih stroškov za naložbe v ribiška pristanišča in mesta iztovarjanja. OU je do presečnega datuma vrednotenja v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti objavil že tri javne razpise, na katere je vezal vsa razpoložljiva sredstva OP. Žal se kljub izkazanemu interesu (tako v času priprave OP kot tudi na sestankih z upravičenimi občinami pred objavami posameznih razpisov) na JR ni prijavila nobena občina.

OU ima namen v letu 2019 vnovič objaviti JR. Glede na nedavno izvedene lokalne volitve predlagamo, da se izvede sestanek z obalnimi občinami. Oceni naj se realna sposobnost prijave posameznih projektov in ali imajo projekte pripravljene do te mere, da se lahko prijavijo na razpis (ustrezna umestitev v prostorski načrt, pridobljena dovoljenja, soglasja ipd.). Če se oceni, da obstajajo realne možnosti

prijave projektov, potem se izvede razpis, sicer se v okviru reprograma ukrep izvzame in sredstva prerazporedi.

V prejšnjem programskem obdobju je bila v okviru OP ESPR 2007–2013 financirana izgradnja privezov za ribiče v mestni občini Koper.

U 15	Izmed šestih ukrepov v okviru 1. PNU se štirje ne izvajajo, pri enem je bil pripravljen javni razpis, vendar s strani občine ni bilo oddanih prijav. Zgolj pri enem, ki se izvaja prek javnih naročil, so bili do presečnega datuma vrednotenja potrjeni projekti in dodeljena sredstva. Mejnika nista bila dosežena.
P 15	Čl. 37: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020. Čl. 40.1.b–g: V okviru reprograma se v ukrep vključi tudi tč. 1 a. Čl. 32: Pred objavo razpisa se opravi nabor potencialnih projektov oz. preveri interes in absorpcijsko zmogljivosti upravičencev. Čl. 33: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020, upravičencem se sredstva za namene ukrepa izplača iz nacionalnih sredstev. Čl. 42: Pred objavo razpisa se opravi nabor potencialnih projektov oz. preveri interes in absorpcijsko zmogljivost upravičencev. Čl. 43.1+3: Izvede se sestanek z obalnimi občinami. Oceni se realna sposobnost prijave posameznih projektov in ali imajo projekte pripravljene do te mere, da se lahko prijavijo na razpis (ustrezna umestitev v prostorski načrt, pridobljena dovoljenja, soglasja ipd.). Če se oceni, da realne možnosti prijave projektov obstajajo, se ukrep ohrani, sicer se v okviru reprograma ukrep izvzame in sredstva prerazporedi.

5.2 DRUGA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Druga prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 2. PNU) je usmerjena v pospeševanje okoljsko trajnostne, z viri gospodarne, inovativne, konkurenčne in na znanju temelječe akvakulture. Ukrepi v okviru te prednostne naloge OP ESPR 2014–2020 prispevajo k petim posebnim ciljem, in sicer:

- PC1: Podpiranje krepitve tehnološkega razvoja, inovacij in prenosa znanja;
- PC2: Povečanje konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno z izboljšanjem varnostnih in delovnih pogojev, zlasti MSP;
- PC3: Varstvo in ohranjanje vodne biotske raznovrstnosti ter ukrepov ekosistemov, povezanih z akvakulturo, in spodbujanje akvakulture, gospodarne z viri;
- PC4: Spodbujanje akvakulture z visoko ravnjo varstva okolja, zdravja in dobrega počutja živali ter javnega zdravja in varnosti;
- PC5: Razvoj strokovnega usposabljanja, novih strokovnih spretnosti in vseživljenjskega učenja.

V drugo prednostno nalogo Unije je vključenih osem ukrepov, kar pomeni, da je ta prednostna naloga po številu ukrepov, dodeljenih sredstvih v OP ter ciljnih vrednostih kazalnikov učinka najobsežnejša. Z izjemo enega ukrepa (čl. 51), ki se izvaja v obliki javnih naročil, se vsi ukrepi izvajajo prek javnih razpisov.

Preglednica 11: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 2. PNU

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	47	Inovacije	0	0,00	0,00	0	Se izvaja, ni odobrenih projektov
2	48.1.a–d, f–h	Produktivne naložbe v klasično akvakulturo	0	0,00	0,00	0	Se izvaja, ni odobrenih projektov
3	48.1.e, i, j	Produktivne naložbe v okoljsko akvakulturo	1	289.050,04	0,00	0	Se izvaja, odobreni projekti
	51	Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo	3	240.215,24	0,00	0	Se izvaja, odobreni projekti
	53	Prehod na sistem za okoljsko ravnanje in presojo ter ekološka akvakultura	0	0,00	0,00	0	Se izvaja, ni odobrenih projektov
4	54	Akvakultura, ki zagotavlja okoljske storitve	1	10.500,00	0,00	0	Se izvaja, odobreni projekti
	55	Ukrepi javnega zdravja	0	0,00	0,00	0	Se ne izvaja
5	50	Spodbujanje človeškega kapitala in povezovanje v mreže	0	0,00	0,00	0	Se ne izvaja

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020. Vir podatkov: MKGP, januar 2018, na osnovi Infosys – ESPRA.

Od osmih ukrepov v okviru 2. PNU se izvaja šest ukrepov, kar pomeni, da so bili pri teh ukrepih objavljeni javni razpisi oz. javno naročilo. V okviru treh ukrepov so bili projekti odobreni ter sredstva dodeljena (pri dveh od teh so upravičenci podjetja, pri enem pa MKGP). Dva ukrepa se ne izvajata, kar pomeni, da do 31. 12. 2018 ni prišlo do objave javnega razpisa.

Preglednica 12: Doseganje mejnikov okvira uspešnosti v okviru 2. PNU

PNU	KAZALNIK	MEJNIK 2018	STANJE NA DAN 31. 12. 2018	REALIZACIJA GLEDE NA MEJNIK (%)
2	Finančni (EUR)	762.666,00	0,00	0
	2.2 Št. projektov produktivnih naložb v akvakulturo	8	2	25

Vir podatkov: MKGP, januar 2018, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 12 prikazuje stanje ukrepov 2. PNU v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti. Glede na to, da do presečnega datuma vrednotenja v okviru 2. PNU ni bilo izplačanih še nobenih sredstev, je finančna realizacija nična. Ker pa sta bila odobrena dva projekta na področju akvakulture, je realizacija projektnega mejnika 25 %, kar pa je še vedno pod pragom 85 %, ki predstavlja dosežen mejnik.

Izbrani ukrepi v okviru 2. PNU so usmerjeni v doseganje treh tematskih ciljev skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast (Uredba EU, št. 1303/2013).

K uresničevanju TC 3 – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture prispevajo trije ukrepi: čl. 47, čl. 48.1.a–d, f–h, 55. Nobeden izmed navedenih ukrepov se ne izvaja oz. v okviru teh ukrepov v prvem obdobju izvajanja ni bil odobren noben projekt. Iz tega lahko zaključimo, da izvajanje 2. PNU ni prispevalo h krepitvi sposobnosti slovenskih podjetij v sektorju akvakulture, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost. Ker se v okviru ukrepa Inovacije ne izvaja noben projekt, 2. PNU ni prispevala k povezovanju podjetij z znanstvenoraziskovalnim področjem, kar bi omogočilo razvoj inovacij in novih tehnologij v sektorju.

Štirje ukrepi (čl. 48.1.e, i, j, 51, 53 in 54) prispevajo k uresničevanju TC 6 – ohranjevanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. V izvajanju je pet projektov, ki bodo prispevali k omejitvi dejavnosti, ki poslabšujejo stanje okolja, vključno z območji Natura 2000. Uresničuje se tudi ukrep za opredelitev natančnih mest predvidenih odvzemov vode, upoštevajoč okoljske omejitve in podnebne spremembe. Glede na to, da so tovrstne strokovne podlage še v nastajanju, menimo, da bodo ti izsledki pomembna podlaga za pripravo področij podpore v naslednji finančni perspektivi in (glede na potreben čas od določitve lokacij do pridobitve ustreznih dovoljenj in soglasij za vzpostavitev proizvodnje) ne strokovna podlaga za naložbe v tej finančni perspektivi, kot je navedeno v OP ESPR 2014–2020.

En ukrep (čl. 50) prispeva k uresničevanju TC 8 – spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile. Glede na to, da se ukrep ne izvaja, lahko zaključimo, da izvajanje 2. PNU ni prispevalo k spodbujanju zaposlovanja ali mobilnosti delovne sile.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 2. PNU.

Inovacije (čl. 47)

Ukrep je namenjen spodbujanju inovacij v akvakulturi, katerih cilj je razvijanje tehničnega, znanstvenega ali organizacijskega znanja v akvakulturi, razvijanje ali uvajanje novih vrst akvakulture in proučevanje tehnične ali ekonomske izvedljivosti inovativnih proizvodov ali postopkov. Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so gospodarske družbe in samostojni podjetniki (MSP), ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov. Projekti v okviru ukrepa se morajo izvajati v sodelovanju z raziskovalno organizacijo.

V letu 2018 sta bila objavljena dva javna razpisa (prvi marca, drugi julija), na vsakem so bila razpisana vsa razpoložljiva sredstva za ta ukrep. Na razpis ni prispela nobena prijavna vloga.

Iz razpisne dokumentacije je razvidno, da mora projekt izkazovati tehnološki (npr. manjšo porabo vode, vzrejo novih vrst idr.), okoljski (npr. zmanjševanje vpliva odpadnih voda, boljša izraba energije idr.) in ekonomski vidik (povečanje prihodka podjetja), kar predstavlja tudi merila za izbor operacij. Glede na merila za izbor operacij je možno doseči 80 točk, prag za sofinanciranje pa je pri prvih dveh razpisih predstavljal 20 točk. OzS je na peti seji ta prag znižal na 15 točk.

Kot upravičeni stroški so navedeni zgolj stroški dela za razvoj inovacije, ne pa tudi stroški nakupa surovine ali opreme, s katero se lahko ta inovacija udejanja v praksi. Prijavitelj projekta (podjetje) mora pred uveljavitvijo zahtevka za povračilo poravnati tudi stroške dela raziskovalne institucije, ki nastopa kot partner pri projektu.

Objektiven razlog za pomanjkanje interesa med prijavitelji poleg razpisnih zahtev predstavlja tudi pomanjkanje raziskovalnih organizacij na področju akvakulture in pomanjkanje ekonomsko močnejših gospodarskih subjektov v sektorju akvakulture, ki bi si lahko privoščili predfinanciranje takšnega projekta in se zavezali k doseganju podanih meril.

Glede na korigirana merila in to, da smo v procesu vrednotenja zaznali interes pri enem potencialnem upravičencu, predlagamo, da se vnovič preveri interes pri upravičencu in nato objavi javni razpis v skladu s korigiranimi merili. Če do konca meseca marca ni prijavitelja, se ukrep izvzame iz OP ESPR 2014–2020.

Produktivne naložbe v klasično akvakulturo (čl. 48.1.a–d, f–h)

V okviru ukrepa lahko upravičenci pridobijo podporo za široko paleto naložb, povezanih s produktivnimi naložbami v akvakulturi (npr. diverzifikacijo proizvodnje, posodobitvami objektov, izboljšavami za dobro počutje živali, zaščito objektov pred plenilci, obnovo ribnikov ali lagun in razvojem dopolnilnih dejavnosti). Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so gospodarske družbe in samostojni podjetniki (MSP), ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Do sedaj so bili v okviru ukrepa objavljeni štirje razpisi. Na prvega (objavljen dne 9. 6. 2017) so prispele štiri prijave, na drugega (objavljen dne 20. 10. 2017) prav tako štiri, na tretjega (objavljen dne 16. 2. 2018) ena prijava in na četrtega (objavljen dne 4. 5. 2018), ki je odprt do porabe sredstev, do presečnega datuma vrednotenja ni prispela nobena prijava. Pri tem je pomembno dejstvo, da je teh devet prijavnih vlog oddalo zgolj pet različnih prijaviteljev. Kljub prispelim prijavam noben projekt ni bil odobren. Vse vloge so bile (s strani vlagateljev) umaknjene zaradi neizpolnjevanja administrativnih zahtev (niso bile predložene vse zahtevane priloge), kar pomeni, da nobena vloga ni bila obravnavana na vsebinski ravni.

Po mnenju vlagateljev največjo oviro pri prijavi projekta predstavlja pridobitev in predložitev zahtevane dokumentacije (največkrat so to soglasja, ki jih je v času objave razpisa težko pridobiti), zato je dobrodošla novost pri zadnjih razpisih, da ni roka za oddajo vlog, ampak so odprti do porabe sredstev. Pri tem je treba poudariti, da se javna sredstva lahko dodeljujejo le legalnim objektom, za kar pa so potrebna vsa ustrezna dovoljenja in soglasja v skladu z zakonodajo.

Vlagatelji poudarjajo tudi razliko v obsegu potrebne dokumentacije glede na prejšnje obdobje, saj je sedaj obsežnejša. Vse novosti so posledica ostrejše okoljske zakonodaje (npr. Zakon o ohranjanju narave in Zakon o vodah), evropskih uredb (npr. Uredba EU št. 508/2014 in št. 1303/2013) ter zavezanosti programa k doseganju ciljev EU (tako tematskih kot tudi ciljev skupne ribiške politike). Manevrskega prostora OU glede na trenutno veljavno tako nacionalno kot evropsko zakonodajo za zmanjšanje števila dokumentacije tako nima. V prilogi št. 1 podajamo primerjavo dokazil in dokumentov, ki jo morajo prijavitelji na javne razpise predložiti ob prijavi, ki jo je pripravil OU.

Kot oviro upravičenci navajajo tudi obvezo k doseganju zadanih vrednosti kazalnikov rezultata, ki so jih opredelili v poslovnem načrtu. Vsi prijavitelji so za pomoč pri pripravi prijavne vloge najeli zunanjega svetovalca.

Merila za izbor operacij v okviru ukrepa obsegajo 13 kriterijev, ki so skupaj ovrednoteni s 85 točkami. Minimalni prag za odobritev je prvotno znašal 24 točk. Glede na to, da gre za finančno najobsežnejši ukrep OP ESPR 2014–2020, ki se izvaja v obliki javnih razpisov (v OP na voljo 2,4 milijona EUR), in glede na to, da z upravičenimi stroški in cilji v največji meri odgovarja na potrebe sektorja, je OU konec leta 2018 pristopil k obsežnejšim korekcijam meril za izbor operacij. Poleg korekcij meril je sedaj nižji tudi minimalni prag za odobritev in znaša 19 točk. Kot upravičenci pa so dodana tudi velika podjetja.

Upoštevajoč naslednje dejavnike: izkušnje iz pretekle finančne perspektive, kjer se črpanje sredstev poveča v drugem obdobju izvajanja programa, objektivne dejavnike, opisane v podpoglavju 3.2 predmetnega dokumenta, opravljene razgovore s prijavitelji, v katerih je večina napovedala vnovično oddajo vlog, in izvedene korekcije meril za izbor operacije menimo, da obstaja močan interes za oddajo vlog. Predlagamo, da OU na osnovi korigiranih meril in upoštevajoč priporočila iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta, objavi prenovljeni javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Po objavi razpisa predlagamo organizacijo predstavitvenega posveta/delavnice z namenom predstavitve novih meril potencialnim upravičencem (v primeru uspešnega dogovora s SRRS se lahko ta delavnica združi s posredovanjem informacij o predfinanciranju).

Produktivne naložbe v zaprte sisteme v akvakulturi (čl. 48.1.e, i, j)

V okviru ukrepa so, podobno kot pri prejšnjem ukrepu, upravičencem na voljo sredstva za produktivne naložbe v akvakulturo, vendar s to razliko, da so cilj ukrepa naložbe v zaprte sisteme v akvakulturi. To so zlasti naložbe, ki zmanjšujejo negativne vplive na okolje ter izboljšujejo učinkovito rabo naravnih virov. Tovrstni sistemi vnovičnega kroženja vode bistveno zmanjšajo porabo vode in kemikalij. Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so gospodarske družbe in samostojni podjetniki (MSP), ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Do sedaj so bili objavljeni štirje javni razpisi. Na prvega (objavljen 7. 7. 2017) je prispela ena vloga, ki pa je bila zaradi administrativne nepopolnosti zavržena. Na drugi razpis (objavljen 20. 10. 2017) ni prispela nobena vloga, na tretjega (16. 2. 2018) pa ena, ki je bila tudi odobrena. Četrti javni razpis (objavljen 27. 7. 2018) je odprt do porabe sredstev in do presečnega datuma ni prispela nobena vloga. Obe vlogi, ki sta prispeli na JR v okviru ukrepa, je oddal isti vlagatelj.

Odobreni projekt bo vsaj podvojil kapaciteto proizvodnje pri upravičencu in ga investitor brez sofinanciranja naložbe ne bi mogel izvesti.

Merila za izbor projektov obsegajo devet kriterijev in skupaj je možnih 70 točk. Pri veljavnih merilih zadnjega objavljenega javnega razpisa je minimalni prag za sofinanciranje znašal 17 točk. Podobno kot pri javnih razpisih na področju klasične akvakulture so bile na peti seji OzS tudi pri javnih razpisih za zaprte sisteme sprejete spremembe meril za sofinanciranje. V spremenjenih merilih je korigiran en kriterij. Ukinjena je ena točka za eno zaposlitev, nižji je minimalni prag za odobritev in znaša 16 točk. Kot upravičenci pa so dodana tudi velika podjetja.

V prenovljenih merilih so tako sicer zmanjšali minimalni prag za sofinanciranje, vendar tudi ukinili eno točko za eno zaposlitev (verjetno zato, da se velika podjetja spodbudi k večjemu zaposlovanju) in s tem morda negativno vplivali na vrednotenje učinka pri majhnih naložbah.

Glede na situacijo, ki jo odraža doseganje mejnikov za leto 2018 v okviru uspešnosti, se OP ESPR 2014–2020 sooča s še večjo nujnostjo črpanja sredstev. Zato je treba pristopiti k večjim naložbam v luči čimprejšnjega doseganja zadanih kazalnikov na ravni operativnega programa. Na podlagi priporočil EK o nujnosti črpanja sredstev je OU sprejel, da se nabor upravičencev razširi tudi na velika podjetja. To je v luči doseganja mejnikov dobrodošlo, vendar bo s tem prispevek OP ESPR 2014-2020 k doseganju specifičnega cilja 2 in tematskega cilja 3 v okviru 2. PNU manjši.

Kot je ugotovljeno v socioekonomski analizi, je obstoječih upravičencev v Sloveniji izredno malo. Trenutno je interes pokazal zgolj en poslovni subjekt, kateremu so bila sredstva že dodeljena. Poraba razpoložljivih sredstev in doseganje kazalnikov učinka sta tako zelo odvisna od spodbujanja novih poslovnih subjektov. Zato je pomembno, da javni razpisi in celoten proces to karseda optimalno omogočajo.

Na osnovi korigiranih meril in upoštevajoč priporočila iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta, se nato objavi prenovljen javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Po objavi razpisa predlagamo organizacijo predstavitvenega posveta/delavnice z namenom predstavitve novih meril potencialnim upravičencem (v primeru uspešnega dogovora s SRRS se lahko ta delavnica združi s posredovanjem informacij o predfinanciranju).

V primeru, da se izkaže večji interes za črpanje sredstev v okviru ukrepa, se lahko ukrepu dodelijo tudi sredstva iz ukrepov, ki bodo izvzeti iz nadaljnjega izvajanja.

Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo (čl. 51)

Ukrep, ki se izvaja v obliki javnih naročil, je namenjen izvedbi študij in raziskav, ki določijo in kartirajo najprimernejša območja za razvoj akvakulture ob upoštevanju postopkov prostorskega načrtovanja. Hkrati določajo območja, kjer izvajanje dejavnosti akvakulture zaradi drugih varstvenih omejitev ni možno.

Dodeljena sredstva v okviru ukrepa predstavljajo kumulativen seštevek vseh odobrenih operacij, ki v konkretnem primeru predstavljajo sredstva, namenjena za dodelitev prek javnih naročil in ne pogodbeno vezanih sredstev z izvajalcem. To vključuje tudi znesek, namenjen za prvo javno naročilo, ki pa ni bilo oddano.

V izvajanju sta dve raziskavi o možnosti povečanja potenciala lokacij za izvajanje akvakulture. Ena se osredotoča na morski akvatorij, druga pa na celinske vode. OU v nadaljevanju izvajanja programa načrtuje izvedbo še enega javnega naročila, ki se bo osredotočalo na podzemne vode.

Glede na že izvedena javna naročila oz. projekte v izvajanju in javno naročilo, ki je v teku, ocenjujemo, da bo ukrep izveden v celoti. To bo prispevalo k določitvi najprimernejših območij za razvoj tako sladkovodne akvakulture kot marikulture. Menimo, da bodo rezultati teh študij oz. kartiranj (ki bi jih

sicer potrebovali že v času priprave obstoječega operativnega programa) ustrezna podlaga za ocenitev potenciala in možnosti za razvoj obeh sektorjev. Ključne ugotovitve in izsledki teh študij morajo biti na razpolago pravočasno, da bodo lahko ustrezna podlaga za izbiro nabora področij podpore v naslednjem programskem obdobju.

Po izvedenem kartiranju naj se s pomočjo nacionalnih sredstev pripravijo konkretni projekti za razvoj akvakulture, pristojna ministrstva pa naj med seboj uskladijo pripravo vseh potrebnih dovoljenj in soglasij. S tem naslavljamo enega ključnih problemov, s katerim se sooča OP – majhnost sektorja oz. omejenost možnosti (lokacij) za širjenje proizvodnje. To bi služilo kot priprava za črpanje sredstev v naslednjem programskem obdobju.

Prehod na sistem za okoljsko ravnanje in presojo ter ekološka akvakultura (čl. 53)

Ta ukrep, ki se izvaja v obliki javnih razpisov, spodbuja razvoj ekološke in energetsko učinkovite akvakulture. Upravičenci so podjetja z registrirano dejavnostjo gojenja vodnih organizmov in nosilci dopolnilne dejavnosti vzreje vodnih organizmov na kmetiji. Poseben pogoj za sodelovanje v tem ukrepu predstavlja vključitev upravičencev v t. i. shemo EMAS (ECO – Management and Audit Scheme – sistem EU za okoljevarstveno vodenje organizacij).

Upravičenec lahko z vključitvijo v ta ukrep prejme nadomestilo zaradi izgube prihodka, nastale zaradi prehoda iz konvencionalne akvakulture v ekološko akvakulturo zaradi manjše letne proizvodnje vodnih organizmov, uporabe dražje hrane in dodatnih ukrepov, zahtevanih pri posamezni ekološki akvakulturi.

OU je do sedaj objavil dva javna razpisa (prvi je bil objavljen 20. 10. 2017, drugi 27. 7. 2018). Na nobenega od razpisov ni prispela niti ena prijavna vloga. Na razgovorih s potencialnimi prijavitelji nismo zaznali interesa za vključitev v ta ukrep. Kot enega izmed možnih razlogov navajamo dejstvo, da se ribogojci soočajo z večjim povpraševanjem po njihovih proizvodih (zlasti na lokalnem trgu), kot imajo zmogljivost letne proizvodnje vodnih organizmov. Večino tako bolj zanimajo naložbe v širjenje proizvodnje, ki pa so pogosto omejene tudi z objektivnimi dejavniki, opisanimi v podpoglavju 3.2 predmetnega dokumenta.

OU je na peti seji OzS sicer sprejel korekcijo meril, ki za eno točko znižujejo minimalni prag za sofinanciranje projektov.

Ključni dejavnik, ki ovira izvajanje tega ukrepa, je njegova opredelitev. Z vključitvijo v ukrep morajo upravičenci poleg obsega ekološke proizvodnje (in s tem dejansko zmanjšane letne proizvodnje v primerjavi s trenutnim stanjem) povečati tudi prihodek. To pomeni, da bi moral biti lokalni trg pripravljen kupiti manjšo količino rib po višji ceni, kar pa po ocenah pridelovalcev in drugih poznavalcev sektorja ni realno.

Glede na pomanjkanje interesa med upravičenci za vključitev v ukrep in objektivne dejavnike, ki ne izkazujejo realne absorpcijske možnosti na tem področju, predlagamo, da se ukrep izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020, sredstva pa nameni drugim ukrepom.

Akvakultura, ki zagotavlja okoljske storitve (čl. 54)

Ukrep je namenjen razvoju metod v akvakulturi, ki so združljive s posebnimi okoljskimi potrebami glede na upravljavske zahteve območij Nature 2000 in stroški, povezanimi z ohranjanjem in razmnoževanjem vodnih živali za ohranjanje in obnovo biotske raznovrstnosti. Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so pravne in fizične osebe, ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Sprva je bil ukrep namenjen kot preventivni ukrep zaradi omejitev, ki jih območja Natura 2000 predstavljajo za proizvodnjo školjk, nato pa se je zaradi pomanjkanja interesa na morju oz. večjih potreb v akvakulturi izvedel korektivni ukrep in se usmeril na kormorane.

OU je v okviru ukrepa objavil en javni razpis (dne 15. 6. 2018), ki je namenjen nadomestilu za izgube prihodka iz dejavnosti akvakulture na območjih Nature 2000 zaradi kormoranov, za katerega je razpisal vsa razpoložljiva sredstva. Rok za prejem ponudb je do porabe sredstev. Do presečnega datuma vrednotenja je na razpis prispela ena prijavna vloga, ki je bila tudi odobrena.

Glede na to, da sta potencialna upravičenca v okviru ukrepa zgolj dva ribogojca, ki morata podajati letne vloge, obstaja velika verjetnost, da vsa razpoložljiva sredstva ne bodo porabljena. OU je na peti seji OzS korigiral merila za izbor operacij in zmanjšal minimalni prag točk s 6 na 5.

Predlagamo, da OU na osnovi korigiranih meril objavi prenovljeni javni razpis ter tako nadaljuje z izvajanjem ukrepa.

Ukrepi v zvezi z javnim zdravjem (čl. 55)

Ukrep omogoča nadomestila gojiteljem mehkužcev za začasno prekinitev prodaje, kadar nastopi taka zahteva izključno zaradi javnega zdravja (npr. okuženost morja zaradi toksinov in biotoksinov, ki jih povzroča plankton). Ukrep se do presečnega datuma vrednotenja ni izvajal, tako da ni upravičencev ali dodeljenih sredstev.

V nadaljevanju izvajanja programa lahko OU izbira med dvema možnima potekoma izvajanja ukrepa. Prvi je, da ukrep obdrži in v primeru nastanka situacije, ki vodi v začasno ustavitev gojenja mehkužcev, za nadomestila gojiteljem koristi sredstva ESPR. Pri tem tvega, da se ukrep do konca programskega obdobja ne bo izvedel in bodo tako kazalniki nedoseženi. Drug možen potek je izvzetje ukrepa in v primeru nastanka situacije, ki povzroči začasno ustavitev gojenja mehkužcev, se nadomestila izplača prek nacionalnih sredstev in v skladu z manj zahtevnimi nacionalnimi postopki.

Spodbujanje človeškega kapitala in povezovanje v mreže (čl. 50)

V okviru ukrepa se podpira poklicno usposabljanje, vseživljenjsko učenje, izboljšanje tehničnega znanja in inovativnih praks ter pridobivanje novih veščin na področju akvakulture. Poleg tega je omogočeno izboljšanje delovnih pogojev in spodbujanje varnosti pri delu, povezovanje v mreže ter izmenjava izkušenj in dobrih praks med podjetji.

Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci so podjetja z registrirano dejavnostjo gojenja vodnih organizmov in nosilci dopolnilne dejavnosti vzreje vodnih organizmov na kmetiji. Do konca leta 2018 se ukrep ni izvajal, kar pomeni, da ni bil objavljen še noben javni razpis.

Kot je navedeno v OP ESPR 2014–2020, se ukrep izvaja v okviru posebnega cilja 5 in mora kot tak prispevati h kazalnikoma rezultata, ki sta vezana na ustvarjena in ohranjena delovna mesta. Glede na stanje sektorja (glej poglavje 3) ocenjujemo, da ukrepi, ki so namenjeni krepitve kapacitet človeškega kapitala, ne morejo prispevati k dvigu zaposlitve.

Predlagamo, da OU poišče način, kako bi lahko na najbolj optimalen način naslovil potrebe sektorja na tem področju ter tako prispeval h krepitvi človeškega kapitala v sektorju akvakulture.

U 16	V okviru 2. PNU gre za nabor osmih ukrepov na področju akvakulture. Od tega se izvaja šest ukrepov, vendar so bili do presečnega datuma vrednotenja odobreni projekti le pri treh. Mejnika uspešnosti nista bila dosežena. Pri ukrepih, ki se izvajajo prek javnih razpisov, se je pokazal problem majhnosti sektorja. V času programiranja je bil izkazan širok interes (posledično širši nabor ukrepov), dejanskega odziva na javne razpise pa ni. Pri ukrepih, ki sta namenjena inovacijam in izobraževanju (čl. 47 in 50), je pomanjkanje interesa možno pripisati predvsem ostrejšim pogojem, tj. tistim, ki so bili predstavljeni v času programiranja (ko še ni bilo opredeljenih kazalnikov učinka).
P 16	Čl. 47: Na osnovi prilagojenih meril se vnovič objavi JR. Če do konca marca 2019 ni prijaviteljev, se ukrep izvzame. Čl. 48.1.a–d, f–h: OU na osnovi korigiranih meril in ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta objavi javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Čl. 48.1.e, i, j: Na osnovi korigiranih meril in ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta se nato objavi prenovljeni javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Čl. 51: Ključne ugotovitve in izsledki teh študij in kartiranj morajo biti na razpolago pravočasno, da bodo lahko ustrezna podlaga za nabor področij podpore v naslednjem programskem obdobju. Čl. 53: Glede na pomanjkanje interesa med upravičenci za vključitev v ukrep in objektivnih dejavnikov, ki ne izkazujejo realne absorpcijske možnosti na tem področju, predlagamo, da se ukrep izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020. Čl. 54: Na osnovi prilagojenih meril se vnovič objavi JR. Čl. 55: OU ukrep obdrži v programu oz. prouči možnost koriščenja nacionalnih sredstev za namene ukrepa. Čl. 50: Ukrep se izvzame. OU predlagamo, da poišče način, kako bi lahko na najbolj optimalen način naslovil potrebe sektorja na tem področju ter tako prispeval h krepitvi človeškega kapitala v sektorju akvakulture.

5.3 TRETJA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Tretja prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 3. PNU) vsebuje ukrepe, ki spodbujajo izvajanje skupne ribiške politike. Ukrepa v okviru te prednostne naloge prispevata k dvema posebnima ciljema, in sicer:

- PC1: Izpopolnitev in pridobitev znanstvenih spoznanj ter izboljšanje zbiranja in upravljanja podatkov;
- PC2: Podpiranje spremljanja, nadzora in izvrševanja, izboljšanje institucionalnih zmogljivosti ter učinkovita javna uprava brez povečanega upravnega bremena.

V tretjo prednostno nalogo Unije sta vključena dva ukrepa in oba se izvajata v obliki javnih naročil.

Preglednica 13: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 3. PNU

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	77	Zbiranje podatkov	3	1.464.671,50	753.671,69	25,7	Se izvaja, odobreni projekti
2	76	Nadzor in izvrševanje	8	2.295.213,00	607.610,45	26,5	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020. Vir podatkov: MKGP, januar 2018, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 13 je razvidno, da se oba ukrepa izvajata, kar pomeni, da so bila izvedena javna naročila ter izbrani projekti. Pri obeh ukrepih so bila tudi dodeljena in izplačana sredstva (kumulativno nekaj manj kot tretjina vseh razpoložljivih sredstev).

Preglednica 14: Doseganje mejnikov okvira uspešnosti v okviru 3. PNU

PNU	KAZALNIK	MEJNIK 2018	STANJE NA DAN 31. 12. 2018	REALIZACIJA GLEDE NA MEJNIK (%)
3	Finančni (EUR)	1.478.243,00	1.361.282,14	92,1 %
	3.1 Št. projektov izvajanja sistema Unije za nadzor, inšpekcijske preglede in izvrševanje	5	8	160 %
	3.2 Št. projektov podpore za zbiranje, upravljanje in uporabo podatkov	1	3	300 %

Vir podatkov: MKGP, januar 2018, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 14 prikazuje stanje ukrepov 3. PNU v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti. Do presečnega datuma vrednotenja je dosežen tako finančni mejnik kot tudi oba projektna mejnika. Slednja sta celo presežena, od tega drugi presega tudi ciljno vrednost kazalnika učinka do konca obdobja izvajanja programa.

Izvajanje ukrepov 3. PNU v celoti prispeva k uresničevanju TC 6 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – ohranjevanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. Dosedanje izvajanje obeh ukrepov ustrezno prispeva h krepitvi pomorskega nadzora in izvajanju celostne pomorske politike.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 3. PNU.

Zbiranje podatkov (čl. 77)

Ukrep je namenjen zbiranju, upravljanju in uporabi podatkov za namene znanstvenih analiz ter izvajanju skupne ribiške politike. Omogoča izvajanje nacionalnih in drugih večletnih programov vzorčenja staležev in spremljanje ribolova na morju. Ukrep je obveza vseh držav članic EU.

Za izvajanje ukrepa morajo države članice pripraviti triletne nacionalne programe po določilih 10. člena Uredbe EU, št. 1380/2013, pripravljene na podlagah, ki jih predpiše EU. OU ukrep izvaja v tesnem sodelovanju z Zavodom za ribištvo Slovenije, ki pripravlja in izvaja delovne načrte.

Ciljna vrednost kazalnika učinka bo do konca programa presežena, saj bodo namesto dveh triletnih programov izvedli osem delovnih načrtov.

Izvajanje ukrepa prispeva k izpopolnitvi in pridobitvi znanstvenih spoznanj ter izboljšanju zbiranja in upravljanja podatkov tako na nacionalni kot evropski ravni, ki na ta način periodično spremlja stanje skupne ribiške politike. Menimo, da bodo pridobljeni podatki uporabljeni tudi v procesu priprave programa v naslednji finančni perspektivi in tako prispevali k izboru relevantnih področij podpore.

Nadzor in izvrševanje (čl. 76)

Ukrep je namenjen podpori izvajanju sistema EU za nadzor in inšpekcijske preglede. Podpora je namenjena nakupu, namestitvi in razvoju tehnologij, opreme in komponent za namen izvajanja nadzora. Ukrep se izvaja v obliki javnih naročil in je z vidika doseganja tako finančnih kazalnikov kot kazalnikov učinka eden uspešnejših. Do presečnega datuma je bilo odobrenih že osem projektov, dodeljena so bila že vsa sredstva, izplačana pa skoraj tretjina. Z vidika doseganja ciljev realizacija ukrepa ni ogrožena.

Izvajanje ukrepa je Republiki Sloveniji omogočilo posodobitev nadzorne opreme (terminalov, tehtnic, vozil, telekomunikacijske opreme ter plovil). Okrepile so se strokovne kompetence obstoječega kadra, saj so se zaposleni udeležili več usposabljanj in strokovnih izmenjav. Pomembno je, da je na podlagi izvedenih projektov prišlo do poenotenja nadzornih sistemov različnih nadzornih in varnostnih služb (npr. inšpekcije, policije, luške kapitanije in vojske), kar pomembno vpliva na izboljšanje plovne varnosti, nadzora in odzivnosti.

Javne službe, s katerimi OU sodeluje pri izvajanju ukrepa, bi si v prihodnje želele tudi kritja operativnih stroškov in povečanja kadrovskih kapacitet, kar pa v okviru ukrepa ni možno.

U 17	Do presečnega datuma vrednotenja je dosežen tako finančni mejnik kot tudi oba projektna mejnika 3. PNU. Ukrepa se izvajata prek javnih naročil in predstavljata podporo izvajanju skupne ribiške politike.
P 17	Čl. 77: Ukrep se izvaja v skladu z zahtevami Evropske komisije, v okviru izvajanja ni zaznati ovir ali ozkih grl. Čl. 76: Ukrep je uspešen in dosega kazalnika učinka, realizacija ni ogrožena.

5.4 ČETRTA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Četrta prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 4. PNU) – povečanje zaposlovanja in ozemeljske kohezije – se v celoti izvaja po pristopu CLLD – tj. razvoj, ki ga vodi skupnost. Ukrepi znotraj te prednostne naloge so namenjeni financiranju priprave in izvajanja strategij lokalnega razvoja lokalnih akcijskih skupin, ki sredstva črpajo tudi iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo.

Vsi trije ukrepi znotraj 4. PNU prispevajo k prvemu posebnemu cilju (PC1) – spodbujanje gospodarske rasti, socialne vključenosti in ustvarjanja novih delovnih mest ter podpiranja zaposljivosti in mobilnosti delovne sile v obalnih in celinskih skupnostih, ki so odvisne od morskega gospodarskega ribolova in akvakulture, vključno z diverzifikacijo dejavnosti v sektorju morskega gospodarskega ribolova in drugih sektorjih pomorskega gospodarstva.

Preglednica 15: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 4. PNU

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	62.1.a	Pripravljalna podpora	4	29.168,06	29.168,06	100	Se izvaja, odobreni projekti
	63	Izvajanje strategij lokalnega razvoja	19	2.207.002,17	190.356,89	3	Se izvaja, odobreni projekti
	64	Dejavnosti sodelovanja	3	101.684,40	0,00	0	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020. Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 15 je razvidno, da se izvajajo vsi trije ukrepi v okviru 4. PNU. Pri vseh ukrepih so projekti podprti in v izvajanju, sredstva so dodeljena, izplačila so bila izvedena pri dveh od treh ukrepov.

Preglednica 16: Doseganje mejnikov okvira uspešnosti v okviru 4. PNU

PNU	KAZALNIK	MEJNIK 2018	STANJE NA DAN 31. 12. 2018	REALIZACIJA GLEDE NA MEJNIK (%)
4	Finančni (EUR)	1.229.333,00	219.524,95	17,9 %
	4.1 Št. izbranih strategij lokalnega razvoja	4	4	100 %

Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Realizacija ukrepov 4. PNU v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti je polovična. Projektni mejnik je dosežen v celoti, saj se izvaja takšno število strategij lokalnega razvoja kot načrtovano, zamujajo pa izplačila, saj je mejnik dosežen zgolj 17,9 %.

Vsi ukrepi, ki se izvajajo v okviru 4. PNU, prispevajo k uresničevanju TC 8 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnost delovne sile. V projekte LASR se vključujejo predstavniki ribičev in sladkovodne akvakulture. S tem posledično spodbujajo zaposlitev na lokalni ravni in razvijajo inovativne

pristope in izdelke, ki bodo pripomogli h krepitvi prepoznavnosti in dvigu dodane vrednosti lokalnega območja.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 4. PNU.

Pripravljalna podpora (čl. 62.1.a)

Pripravljalna podpora je namenjena povrnitvi stroškov za operacije priprave strategij lokalnega razvoja, ki jih pripravijo lokalne akcijske skupine.

Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 opredeljuje način izvajanja pristopa CLLD v tem obdobju. Na osnovi sporazuma lokalne akcijske skupine pripravijo strategije in opredelijo vire financiranja. Posledično so lahko vključeni v več različnih skladov (Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski sklad za razvoj podeželja in Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo). Glede na prevladujoči delež financiranja strategij se določi vodilni sklad. SVRK je kot pripravljavec partnerskega sporazuma koordiniral poenotenje smernic za izdelavo strategij vseh lokalnih akcijskih skupin ne glede na vodilni sklad. Koordinacijski odbor CLLD je opravil pomembno delo pri poenotenju pravil posameznih skladov (priprava enotne nacionalne zakonodaje), ki je vodila v hitro pripravo in potrditev lokalnih akcijskih skupin in strategij lokalnega razvoja. Strategije lokalnih akcijskih skupin, ki so vključene tudi v ESPR, so bile potrjene oktobra 2016, kar je manj kot pol leta po potrditvi OP ESPR 2014–2020 s strani EK. Če pri tem upoštevamo še dejstvo, da so se morale lokalne akcijske skupine (formalno) znova ustanoviti, ocenjujemo, da je bila časovna dinamika priprave strategij ustrezna in ni predstavljala ovire pri koriščenju sredstev.

Strategije so skladne z vsemi operativnimi programi, iz katerih črpajo sredstva, saj so morali pri pripravi poleg skladnosti upoštevati tudi specifike posameznih skladov, intervencijsko logiko in načrtovanje. Ugotavljamo, da gre za nov pristop in velik preskok glede na predhodno programsko obdobje, in ga ocenjujemo kot ustreznega, zlasti v luči povečanja možnosti za doseganje sinergij med posameznimi skladi.

OU je v rednem stiku z LASR, ki so vključene v predmetni OP. Poleg zgledne komunikacije, visoke stopnje pripravljenosti za sodelovanje in proaktivnosti (tako na ravni OU kot pri LASR) se OU s posamezno LASR dobiva na rednih sestankih, na dva meseca pa organizirajo skupne posvete, sestanke ali delavnice.

V OP ESPR 2014–2020 so vključene naslednje lokalne akcijske skupine:

- Lokalna akcijska skupina Istra,
- Lokalna akcijska skupina Dolina Soče,
- Lokalna akcijska skupina Gorenjska košarica,
- Lokalna akcijska skupina Posavje.

Izmed štirih vključenih LASR je ESPR vodilni sklad pri enem – Lokalna akcijska skupina Istra. Na območju Republike Slovenije je ustanovljenih vsega skupaj 37 lokalnih akcijskih skupin, kar pomeni, da je v ESPR vključena dobra desetina vseh.

V okviru ukrepa pripravljalne podpore so bili vključenim lokalnim akcijskim skupinam povrnjeni stroški za pripravo strategij. Sredstva so bila do presečnega datuma vrednotenja v celoti izplačana, kazalnik učinka (štiri strategije) je dosežen. Ukrep je zaključen in se ne bo več izvajal.

Izvajanje strategij lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (čl. 63)

V okviru ukrepa se financirata dva sklopa operacij. Prvi sklop so projekti, ki se izvajajo na podlagi javnih pozivov v okviru strategij lokalnega razvoja, drugi sklop pa predstavlja povračilo tekočih stroškov delovanja in animacije lokalnih akcijskih skupin.

a. Projekti, ki se izvajajo na podlagi javnih pozivov v okviru strategij lokalnega razvoja

Proces odobritve projektov v okviru tega člena je zapleten in glede na trenutne postopke tudi dolgotrajen. Prvi korak je objava javnega poziva na nivoju LASR, na katerega nato prispejo prijave. LASR so v fazi od objave javnega poziva do roka za oddajo v položaju, ko v skladu z določili svojega delovanja izvajajo animacijo – torej nudijo podporo in informacije o javnem pozivu. Animacijo izvajajo sicer tudi pred objavo poziva, vendar je po objavi še toliko intenzivnejša in ciljno usmerjena. Hkrati se zaradi obsežnosti prijavnih vlog s svetovanjem in nudenjem podpore prijaviteljem lahko hitro znajdejo v položaju, ki lahko vodi v konflikte interesov.

Vodilni partnerji vključenih LASR ugotavljajo, da so prijavni obrazci glede na razpoložljiva sredstva, ki jih lahko prejme upravičenec, preobsežni, prezahtevni in neprilagojeni ciljni skupini. So nerazumljivi in pomanjkljivi. Postopku »od spodaj navzgor« bi morali biti ustrezno prilagojeni tudi postopki in ne (znova) narejeni po kopitu večjih naložbenih projektov. Pri pozivih LASR upravičenci predstavljajo manjša podjetja, ki pogosto nimajo izkušenj s prijavami in si ne predstavljajo, kakšni postopki jih čakajo. Obsežna dokumentacija in trajanje postopkov velikokrat ne odtehtata (možnih) pridobljenih sredstev, zato upada tudi interes za prijavo, kar predstavlja dodaten izziv za vodilne partnerje LASR na področju animacije.

Po prejetju prijavnih vlog vodilni partner LASR vloge administrativno in vsebinsko pregleda. Administrativno in vsebinsko ustrezne vloge nato posreduje na ARSKTRP v potrditev. ARSKTRP po prejemu vlog opravi preverjanje le-teh v skladu z določili Uredbe EU št. 508/2014 ter ustrezne projekte potrdi. Tak postopek je potreben, ker lokalne akcijske skupine nimajo funkcije posredniškega organa, ki lahko pravno formalno edini potrdi projekte.

ARSKTRP pri pregledu prejetih vlog ugotavlja, da so te velikokrat administrativno nepopolne. Eden od razlogov je po mnenju agencije tudi ta, da LASR opravijo premalo kritičen pregled in zaradi vpetosti v lokalno okolje odločitev o zavrnitvi prenesejo na ARSKTRP. Posredovanje administrativno popolnih vlog na PO prispeva k hitrejši obravnavi oz. potrditvi prispelih vlog.

Ocenjujemo, da podvajanje procesov vsekakor ni učinkovito in vodi v dolgotrajno obravnavo vlog ter tako podaljšuje čas od oddaje projektne vloge do odobritve.

Do presečnega datuma vrednotenja se v okviru ukrepa izvaja 13 projektov. Od tega:

- štirje v okviru LASR Dolina Soče,
- pet v okviru LASR Posavje in
- štirje v okviru LASR Istra.

Do presečnega datuma vrednotenja ni bilo potrjenih nobenih projektov LASR Gorenjska košarica (na prvi javni poziv ni prispela nobena ponudba), ki bi bili financirani s strani ESPR. Vsi projekti so v začetnih fazah izvajanja, zato njihovega napredka pri doseganju ciljev in kazalnikov rezultata še ni mogoče ovrednotiti. Cilji odobrenih projektov so sicer različni. Pomemben prispevek pa poleg vzpostavljanja medsektorskih partnerstev v lokalnem okolju predstavlja tudi promocija rib in ribjih izdelkov ter dvigovanje zavesti o akvakulturi.

b. Povračilo tekočih stroškov delovanja in animacije lokalnih akcijskih skupin

Manjkajočo vrednost med projekti LASR (13) in kumulativnim številom odobrenih operacij v okviru ukrepa (19) predstavljajo zahtevki za povračilo, ki predstavljajo povračilo tekočih stroškov delovanja lokalnih akcijskih skupin.

Operativno izvajanje strategij LASR z vidika dokazovanja stroškov in priprave zahtevkov za povračilo sredstev za LASR predstavljajo veliko administrativno breme. Osebje, ki je za polni delovni čas zaposleno pri vodilnem partnerju LASR izključno za opravljanje nalog LASR, mora dokazilom o izplačilu plače prilagati tudi časovnico z opisom nalog na dnevni ravni ter v fizični obliki prilagati dokazila o izvedenem delu. Stroški dela morajo biti tudi enakomerno razporejeni med animacijo in tekoče stroške, kjer je interpretacija določenega izdatka lahko tudi različna, kar vodi v zmanjšane vrednosti potrjenih (in povrnjenih) izdatkov. Razlike med stroški, ki jih LASR uveljavlja v obliki zahtevka, in izplačanimi sredstvi gredo v breme vodilnega partnerja. Dodatno težavo predstavlja nedostopnost kontrolorjev na ARSKTRP (nedostopnost direktnih telefonskih številk in e-naslovov), ki pregledujejo zahtevek, kar ne omogoča osebnega stika. To vodi v korespondenco zgolj prek uradnih dopisov za dopolnitev, kar ne le podaljša čas izplačila sredstev, ampak predstavlja tudi dodatno administrativno breme.

V 12. poglavju strategij obravnavanih LASR je opisan sistem spremljanja in vrednotenja, kjer je kot poseben mejnik naveden datum 31. 12. 2018. To pomeni, da LASR predvidevajo v letu 2019 izvesti vmesna vrednotenja. Do priprave predmetnega poročila je bilo vmesno vrednotenje izvedeno pri enem izmed štirih LASR (LASR Posavje).

Predlagamo, da se vmesna vrednotenja LASR izvedejo na način, ki vključuje tudi vnovično izvedbo socioekonomske analize kot podlage za opredelitev absorpcijske sposobnosti črpanja možnih dodatnih sredstev iz naslova ESPR. Izvedena vrednotenja morajo vsekakor pokrivati vse sklade, ki so vključeni v njihove strategije.

Na osnovi vrednotenj se v primeru, da se izkaže potreba, pristopi k spremembi strategij lokalnega razvoja. Spremembe lahko vključujejo opredelitev novih projektov ter korekcije finančnega dela in relevantnih kazalnikov. Z namenom manjšanja administrativnih bremen, pospešitve postopkov in boljšega doseganja kazalnikov učinka, rezultata in izplačanih sredstev naj se prouči možnost opredelitve projektov, kjer je prijavitelj LASR. V tem primeru LASR kot prijavitelj prevzame administrativno izvajanje projekta, preostalo partnerstvo pa izvedbeni del. Za take projekte tako ni treba pripravljati javnega poziva, ampak ga lahko potrdi upravni odbor LASR.

Dejavnosti sodelovanja (čl. 64)

Ukrep je namenjen spodbujanju medregijskega (znotraj države) in transnacionalnega sodelovanja lokalnih akcijskih skupin za ribištvo. Upravičeni stroški vključujejo tako pripravo tovrstnih partnerskih projektov kot njihovo izvajanje.

Do presečnega datuma vrednotenja je bil podprt en projekt – Ocenjevanje ribjih izdelkov. Projekt združuje vse celinske LASR. Vodilni partner je LASR Dolina Soče, preostala partnerja pa LASR Gorenjska košarica in LASR Posavje. Projekt se izvaja od oktobra 2018 in se bo zaključil septembra 2020. Projekt se v sistemu Infosys vodi kot trije projekti, saj vsak LASR vlaga zahtevke za povračilo za svoje aktivnosti.

Aktivnosti v okviru projekta bodo pripomogle k dvigu dodane vrednosti in vzpostavitvi dolgoročnega sistema. Ta bo promoviral sladkovodne ribe na slovenskem trgu in potrošnika ozaveščal o kakovosti rib ter predstavljal točke, kjer lahko potrošnik ribe tudi kupi. Učinki projekta bodo v največji meri doseženi posredno (v višji ozaveščenosti potrošnikov) in z mreženjem deležnikov (ribogojci – gostinci – potrošniki).

Menimo, da tovrsten projekt naslavlja ključne potrebe sektorja ter deluje širše – povečuje uživanje rib in ribjih izdelkov v slovenskem prostoru. Ocenjujemo, da je potenciala v okviru ukrepa še dovolj in da bi bilo treba opredeliti nove projekte ter (glede na majno število ribiških LASR v RS) pristopiti k pripravi transnacionalnega projekta sodelovanja. Priporočamo, da LASR v okviru svojih strategij ob morebitnih dodatnih sredstvih in korekcijah strategij temu področju namenijo več sredstev.

U 18	Realizacija ukrepov 4. PNU je v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti polovična. Projektni mejnik je dosežen v celoti, zamujajo pa izplačila. Težave nastajajo zaradi dolgotrajnega procesa odobritve projektov, velikih administrativnih bremen in pomanjkanja interesa pri upravičencih.
P 18	Čl. 63: V luči zmanjševanja administrativnih bremen je ključno, da se ohrani trenutna časovna dinamika obravnave vlog in zahtevkov za povračilo sredstev v roku treh mesecev. Pomembno vlogo pri uresničevanju tega časovnega roka predstavlja tudi kvaliteta vlog in zahtevkov za povračilo sredstev, ki jih na ARSKTRP posredujejo LASR. Le-ti morajo biti na osnovi preteklih izkušenj in novih obrazcih bolj kvalitetne, kar posledično pohitri tudi obravnavo na strani PO. Predlagamo, da ARSKTRP za LASR organizira usposabljanje za kakovosten pregled vlog. Pri tem tudi poudarjamo, da mora biti proces pregleda prijavnih vlog med posameznimi skladi poenoten, za kar mora poskrbeti koordinacijski odbor CLLD.

Priporočamo, da kontrolorji vzpostavijo osebne stike s posameznimi LASR, kar bo vodilo v bolj operativno in hitrejšo obravnavo zahtevkov in skrajšalo čas od oddaje zahtevka do izplačila sredstev. Priporočamo, da je osebje, ki je pri vodilnem partnerju LASR zaposleno za polni delovni čas, izključno za opravljanje nalog v okviru LASR plačano v obliki pavšala, kar se dokazuje z izplačilom plače in ne prek izpolnjevanja časovnic. Takšen pristop naj se uveljavi v okviru celotnega mehanizma CLLD.
Predlagamo, da se za vse lokalne akcijske skupine, ki so vključene v OP ESPR 2014–2020 (glede na to, da se financirajo iz različnih skladov, pa se lahko to priporočilo nanaša na vse lokalne akcijske skupine v Sloveniji), pripravi delavnica z namenom priprave projektnih nalog za izvedbo vmesnih vrednotenj. Pred tem pa morajo biti jasno znana ključna evalvacijska vprašanja, ki jih predlagata EK in OU posameznega sklada. Opozarjamo, da je izvedba kakovostnega vrednotenja strategij lokalnega razvoja pomembna zlasti v primeru, ko se bodo iz naslova OP ESPR 2014–2020 LASR zagotovila dodatna sredstva.
Čl. 64: Če se lokalnim akcijskim skupinam za ribištvo namenijo dodatna sredstva predlagamo, da ustrezno korigirajo strategije lokalnega razvoja in dodatna sredstva namenijo tudi izvedbi transnacionalnega projekta.

5.5 PETA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Peta prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 5. PNU) je namenjena pospeševanju trženja in predelave. Trije ukrepi, ki se izvajajo v okviru 5. PNU, prispevajo k dvema posebnima ciljema, in sicer:

- PC1: Izboljšanje tržne ureditve za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture;
- PC2: Spodbujanje naložb v sektorja predelave in trženja.

V 5. PNU so vključeni trije ukrepi. Od tega se eden izvaja zgolj v obliki javnih naročil, eden v obliki javnih razpisov, eden pa v kombinaciji obeh.

Preglednica 17: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 5. PNU

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	67	Pomoč za skladiščenje	0	0,00	0,00	0	Se ne izvaja
	68	Organizacije proizvajalcev, analiza trga, sledljivost ribiških proizvodov in promocijske kampanje	13	174.085,21	113.305,78	9	Se izvaja, odobreni projekti
2	69	Predelava ribiških proizvodov in proizvodov akvakulture	3	1.117.012,14	107.656,72	3,2	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020. Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 17 je razvidno, da se od treh ukrepov izvajata dva, v sklopu katerih so bili tudi odobreni projekti, medtem ko se en ukrep ne izvaja.

Preglednica 18: Doseganje mejnikov okvira uspešnosti v okviru 5. PNU

PNU	KAZALNIK	MEJNIK 2018	STANJE NA DAN 31. 12. 2018	REALIZACIJA GLEDE NA MEJNIK (%)
5	Finančni (EUR)	1.036.687,00	220.965,50	21,3
	5.3 Št. projektov predelave	4	3	75

Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Z vidika doseganja mejnikov okvira uspešnosti dosedanja realizacija 5. PNU ne dosega mejne vrednosti 85 %. Projektni kazalnik je pri 75 %, finančni pa zgolj pri 21,3 %.

Ukrepi 5. PNU prispevajo k uresničevanju TC 3 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture. Največji prispevek k uresničevanju tega TC je zaznati v okviru ukrepa Predelava ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture. Izvedene naložbe bodo podjetjem omogočile, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 5. PNU.

Pomoč za skladiščenje (čl. 67)

Ukrep je namenjen pomoči za skladiščenje sveže ulovljenih rib. Ukrep je smiseln v primeru velikega obsega ulova oz. velikih količin enkratnega iztovora ribiških ladij. Takrat namreč obstaja potreba po skladiščenju večjih količin ulova, ki omogoča, da so proizvodi na trg podani postopoma. To vodi v stabilno ceno na trgu in ne povzroča večjih nihanj cen proizvodov.

Izvajanje ukrepa je v Sloveniji praktično nemogoče zaradi dveh objektivnih dejavnikov. Prvega predstavlja dejstvo, da se morski ribolov izvaja na dnevnem nivoju z ribiškimi ladjami majhnih kapacitet. Večjega ulova ne omogoča niti stalež ribolovnega območja. Ulov se proda na dnevnem nivoju praktično neposredno ob iztovoru bodisi lokalnim kupcem bodisi na ribji tržnici v Trstu. Drugi dejavnik predstavlja pravna oblika upravičencev. Po Uredbi EU, št. 508/2014, upravičence predstavljajo organizacije proizvajalcev in združenja organizacij proizvajalcev. Gre za obliko pravne osebe, ki pri nas ne obstaja – takšnih organizacij ali združenj ni. Ustanovitev takšnih organizacij je omogočena in finančno podprta v okviru ukrepa Organizacija proizvajalcev (čl. 68 a), vendar interesa ni, saj ni organiziranega trženjskega sodelovanja med deležniki.

Obe dejstvi je RS vedela že v obdobju priprave programa in jih kot taki tudi predstavila EK, vendar je slednja kljub temu zahtevala vključitev ukrepa v OP. Sredstva za pomoč skladiščenju je namreč sorazmerno razdelila med vse države članice. Enak pristop so ubrale tudi druge države, ki te pomoči ne potrebujejo.

Ugotavljamo, da vključitev ukrepa v OP ESPR 2014–2020 ni bila potrebna in predstavlja nepotrebno administrativno obremenitev.

Vsak projekt, ki je odobren prek javnega razpisa, mora glede na zahteve razpisne dokumentacije opredeliti in doseči opredeljene kazalnike. To je ustaljena praksa, zato je vključitev ukrepa s ciljno vrednostjo kazalnika 0 ob zavedanju (že v fazi priprave programa), da je njegova realizacija nemogoča, nekaj, kar se na nivoju potrjevanja operativnih programov s strani Evropske komisije za črpanje sredstev EU ne bi smelo zgoditi.

Ukrepi za trženje (čl. 68)

Ukrep za trženje je glede na tematike izvajanja razdeljen na štiri podukrepe, zato jih kot take tudi obravnavamo ločeno.

68 a – Organizacije proizvajalcev

Cilj ukrepa je ustanovitev organizacije proizvajalcev, združenj organizacij proizvajalcev ali medpanožnih organizacij. Vključitev podukrepa v OP ESPR 2014–2020 je neposredno povezana z ukrepom Pomoč za skladiščenje (čl. 67). Ukrep je namreč namenjen vzpostavitvi organizacije, ki bi po prejemu certifikata lahko prejela sredstva za izboljšanje trženja in promocijske kampanje, imela možnost pridobitve podpore za skladiščenje ipd.

Tovrstne organizacije v Republiki Sloveniji še ni. OU je v prvem obdobju izvajanja pripravil posvetovanja z namenom predstavitve namena in možnosti ukrepa, vendar konkretnejšega interesa ni bilo zaznati. Med izvajanjem vrednotenja smo opravili številne razgovore z upravičenci (prijavitelji), ki bi se lahko med seboj povezali v tovrstno organizacijo, vendar interesa za to enostavno ni. Kot je bilo že v času priprave programa ugotovljeno v SWOT-analizi, v RS ni organiziranega trženjskega povezovanja med posameznimi deležniki. Menimo, da sta razloga za to (vsaj) dva, in sicer dejstvo, da pridelovalci (ribogojci, ribiči) nimajo težav s prodajo svojih proizvodov, saj povpraševanje presega proizvodnjo oz. ulov, drugi razlog pa predstavlja pravni okvir. Tovrstna organizacija se od zadruge pomembno razlikuje v izkazovanju odgovornosti, saj v tem primeru pri organizaciji proizvajalcev vsi člani jamčijo s svojim premoženjem. Predpogoj za to pa je visoka stopnja medsebojnega poznavanja in zaupanja.

Predlagamo, da se zaradi neobstoja organizacije proizvajalcev ter pomanjkanja interesa sektorja za vzpostavitev takšne organizacije ukrep izvzame iz nadaljnjega izvajanja.

Vzpostavitev tovrstne organizacije (morda v ustreznejši pravni obliki) bi sicer pripomogla k sodelovanju znotraj sektorja (izmenjava mnenj, izkušenj) ter zastopanju skupnih interesov na ravni resornega ministrstva in (z vključitvijo v OzS) tudi operativnega programa.

68 d – Analiza trga

Izvajanje podukrepa je namenjeno spodbujanju preglednosti proizvodnje in trga ter izvajanja tržnih raziskav ter študij o odvisnosti Unije od uvoza.

V prvi polovici leta 2018 je OU izvedel raziskavo Ocenitev stanja na trgu potrošnikov ribiških proizvodov in proizvodov akvakulture v Sloveniji. Cilj je bil pridobiti celovito oceno stanja na trgu potrošnikov za sektor morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in predelave ter podati oceno osveščenosti o

trajnostnih ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture za segment otrok prvega triletja osnovnih šol.

Menimo, da se bodo izsledki študije uporabili kot eni izmed pomembnejših vhodnih podatkov za oblikovanje elementov promocijske kampanje v obdobju 2019–2023.

68 e – Sledljivost ribiških proizvodov

Izvajanje podukrepa prispeva k sledljivosti ribiških proizvodov ali proizvodov iz akvakulture in vzpostavitvi znaka za okolje za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture. Njegov namen je izboljšanje sledljivosti z dodatnimi informacijami za potrošnika o poreklu in izvoru izdelka oz. živila.

Upravičenci za prejem sredstev so ribiči in podjetja z registrirano dejavnostjo morskega ribištva in gojenja vodnih organizmov, vključno z nosilci dopolnilne dejavnosti, in podjetja, registrirana za dejavnost predelave in konzerviranja rib, rakov in mehkužcev. Ta podukrep je edini znotraj 5. PNU, ki je namenjen podpori trženja, ki se izvaja v obliki javnih razpisov, vendar pa ti do sedaj še niso bili objavljeni.

OU je do sedaj izvedel dve delavnici s potencialnimi prijavitelji za opredelitev projektov, vendar ni bilo zaznati interesa. Predlagamo, da se znova stopi v stik s potencialnimi prijavitelji in razišče potencial prijave projektov. Če se izkaže, da ni interesa za pripravo in izvedbo projektov, se prouči interes LASR za izvedbo tovrstnih projektov. Če tudi na tem nivoju ni interesa, se ukrep izvzame iz programa, sredstva pa nameni za projekte iz drugih točk ukrepa za trženje.

68 g – Promocijske kampanje

V okviru podukrepa je omogočeno izvajanje regionalnih, nacionalnih ali transnacionalnih komunikacijskih in oglaševalskih kampanj za dvig ozaveščenosti javnosti o trajnostnih ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture. Podukrep se izvaja v obliki javnih naročil, upravičenec pa je MKGP.

Do presečnega datuma so se iz naslova podukrepa financirale številne promocijske dejavnosti, kot na primer tisk promocijskega materiala ter predstavitve na sejmih in drugih dogodkih. Poleg tega je bila izvedena vrsta pripravljalnih vsebin (kakšna je vizija, kaj je cilj, kaj se promovira …), katerih rezultati se bodo pokazali šele v drugem delu izvajanja OP.

Glede na to, da je v okviru celotnega ukrepa za trženje dodeljenih zgolj 13,7 % sredstev, izplačanih pa manj kot 10 %, in upoštevajoč dejstvo, da je potreba po dvigu pomena in ozaveščenosti akvakulture velika, je potencial ukrepa velik. Velika pričakovanja na področju trženja imajo tudi zasebni prijavitelji. Predlagamo, da se pristopi k izdelavi promocijsko-trženjskega akcijskega načrta namenske porabe preostalih sredstev, zlasti v delnem pokrivanju ukrepa z delom sredstev, ki so v okviru tehnične pomoči namenjena promociji samega operativnega programa. S podobnim (sicer internim) dokumentom OU sicer že razpolaga, vendar bi ga bilo dobro dopolniti do te mere, da bi vključeval tudi roke, mejnike in korake za izvedbo.

V sodelovanju s ključnimi deležniki vseh treh sektorjev je treba pristopiti k izdelavi obsežne nacionalne promocijske kampanje ter opredeliti ustrezne komunikacijske kanale. Predlagamo najetje svetovalnega

podjetja na področju kreativnega komunikacijskega menedžmenta, ki bo v sodelovanju z OU pristopilo k opredelitvi kaj promovirati in kako ter kampanjo tudi izvedlo.

Predelava ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture (čl. 69)

Ukrep je namenjen podpori širokega spektra naložb v predelavo (od okoljevarstvenih do predelave stranskih proizvodov), ki bodo omogočile nove ali izboljšane proizvode ali postopke ter nove ali izboljšane sisteme upravljanja in organizacijske sheme.

Do presečnega datuma vrednotenja so bili v okviru ukrepa objavljeni štirje razpisi. Na prvega (objavljen dne 7. 7. 2017) sta prispeli dve vlogi, od katerih je bila ena završena, druga pa umaknjena s strani prijavitelja zaradi administrativnih razlogov. Na drugi razpis (objavljen dne 20. 10. 2017) so prispele tri vloge, od katerih je bila ena umaknjena s strani vlagatelja, dve pa odobreni. Na tretji razpis (objavljen dne 16. 2. 2018) ni prispela nobena vloga, na četrti razpis (objavljen dne 4. 5. 2018) pa ena vloga, ki je bila tudi odobrena. V izvajanju so tako trije projekti, katerim je bilo dodeljenih 1.117.012,14 EUR javnih sredstev (ESPR + nacionalno financiranje), kar predstavlja nekaj več kot tretjino razpoložljivih sredstev v okviru ukrepa.

Vsi odobreni projekti so še v izvajanju, zato njihovega prispevka k doseganju kazalnikov rezultata ni možno vrednotiti. Glede na opredeljene cilje se pričakuje, da bodo ob izboljšavi delovno-tehnoloških procesov naložbe prispevale k povečanju obsega proizvodnje in prihodka podjetij.

Glede na že omenjeno omejeno absorpcijsko sposobnost sektorja je OU v drugi polovici leta 2018 pristopil h korekciji meril za izbiro operacij, ki so bile potrjene na 5. seji OzS. S korigiranimi merili se je dostop do sredstev omogočil tudi velikim podjetjem in posledično se je tudi povečala največja dodelitev sredstev enemu upravičencu (z enega milijona na 2,5 milijona).

Menimo, da sta korekcija meril in povečanje obsega možnih prijaviteljev ustrezna koraka v smeri doseganja kazalnikov rezultata in črpanja sredstev.

Predlagamo, da OU na osnovi korigiranih meril in ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta objavi prenovljen javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Po objavi razpisa predlagamo organizacijo predstavitvenega posveta/delavnice z namenom predstavitve novih meril potencialnim upravičencem (v primeru uspešnega dogovora s SRRS se lahko ta delavnica združi s posredovanjem informacij o predfinanciranju).

V primeru izvedbe prenosa finančnih sredstev med posameznimi ukrepi naj se ukrepu predelave dodelijo dodatna finančna sredstva.

U 19	Z vidika doseganja mejnikov okvira uspešnosti dosedanja realizacija 5. PNU ne dosega mejne vrednosti. Vzrokov je več. Del prednostne naloge se ne izvaja, ker se je pokazalo, da na območju RS ni potreb po izvedbi takšnih ukrepov (skladiščenje) ali interesa (organizacija proizvajalcev, sledljivost ribiških proizvodov). Na področju analize trga in promocijskih kampanj se je do sedaj izvajalo predvsem pripravljalne vsebine, ki so podlaga za naprej. Na

	nedoseganje finančnega kazalnika vpliva predvsem pozna odobritev projektov na področju predelave ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture, kjer je sicer prišlo do dodelitve sredstev v višini mejnika 2018, niso pa bila izplačana.
P 19	Čl. 67: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020. Čl. 68 a: Ukrep se zaradi neobstoja organizacije proizvajalcev ter pomanjkanja interesa sektorja za vzpostavitev takšne organizacije izvzame iz nadaljnjega izvajanja. Čl. 68 e: Potrebna je vnovična proučitev interesa v sektorju v okviru strokovnega posveta z deležniki. Če ne bo interesa, se ukrep izvzame iz programa. Čl. 68 g: V sodelovanju s ključnimi deležniki vseh treh sektorjev je treba pristopiti k izdelavi nacionalne promocijske kampanje ter opredeliti ustrezne komunikacijske kanale. Čl. 69: Na osnovi korigiranih meril in ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta se nato objavi prenovljeni javni razpis ter tako dodatno okrepi izvajanje ukrepa.

5.6 ŠESTA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Šesta prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 6. PNU) je namenjena pospeševanju izvajanja integrirane pomorske politike. Vsi trije ukrepi, ki se izključno v obliki javnih naročil izvajajo v okviru 6. PNU, prispevajo k prednostnemu cilju 1 – Razvoj in izvajanje integrirane pomorske politike.

Preglednica 19: Število projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 6. PNU

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	80.1.a	Celostni pomorski nadzor	1	48.690,20	48.690,20	14,6	Se izvaja, odobreni projekti
	80.1.b	Varovanje morskega okolja in trajnostna raba morskih in obalnih virov	2	140.736,04	129.552,93	43,2	Se izvaja, odobreni projekti
	80.1.c	Izboljšanje znanja o stanju morskega okolja	1	38.754,52	38.754,52	5,5	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020. Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 19 je razvidno, da se vsi trije ukrepi izvajajo. Pri vseh so bila izvedena javna naročila, sredstva pa dodeljena ter tudi že izplačana.

Preglednica 20: Doseganje mejnikov okvira uspešnosti v okviru 6. PNU

PNU	KAZALNIK	MEJNIK 2018	STANJE NA DAN 31. 12. 2018	REALIZACIJA GLEDE NA MEJNIK (%)
6	Finančni (EUR)	156.806,00	216.997,65	138,4
	6.2 Št. projektov varovanja in izboljšanja znanja o morskem okolju	1	1	100 %

Vir podatkov: MKGP, januar 2019, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 20 prikazuje stanje ukrepov 6. PNU v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti. Do presečnega datuma vrednotenja sta dosežena oba mejnika, projektni v celoti, finančni pa je celo presežen.

Ukrepi 6. PNU prispevajo k uresničevanju TC 6 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – ohranjevanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. Glede na intenziteto izvajanja in opise odobrenih projektov ocenjujemo, da 6. PNU prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti, potrebnih predpogojev za zagotavljanje ugodnega stanja vrst na območjih Nature 2000 in obvladovanju invazivnih tujerodnih vrst.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 6. PNU.

Celostni pomorski nadzor (čl. 80.1.a)

Izvajanje ukrepa prispeva k ciljem celostnega pomorskega nadzora in zlasti k ciljem skupnega okolja za izmenjavo informacij. Do presečnega datuma vrednotenja se je izvedel en projekt prek javnega naročila, in sicer je bila izdelana Študija za prepoznavanje vrzeli pri izmenjavi podatkov na področju pomorskega nadzora in izboljšanje povezljivosti obstoječih informacijskih sistemov, ki bodo prispevali k celostnemu pomorskemu nadzoru.

V študiji so bile opredeljene usmeritve za združevanje in medsebojno izmenjavo razpoložljivih podatkov pristojnih služb, ki opravljajo pomorski nadzor (carina, policija, pomorska inšpekcija idr.).

V prihodnjem obdobju izvajanja programa OU v sodelovanju z Upravo za pomorstvo RS pripravlja javno naročilo za izdelovalca programske opreme, ki jo bodo nato uporabljale pristojne službe.

Izvajanje ukrepa tako prispeva k povečani varnosti plovbe v slovenskem morju, boljšemu nadzoru morskega gospodarskega ribolova ter izmenjavi podatkov, vključujoč tudi ARSO, vojsko in policijo, kar izboljša tudi učinkovitost reševanja na morju.

Pričakuje se, da bodo kazalniki v okviru ukrepa doseženi, razpoložljiva sredstva pa v celoti namensko porabljena.

Spodbujanje varovanja morskega okolja in trajnostna raba morskih in obalnih virov (čl. 80.1.b)

Dejavnosti v okviru ukrepa so namenjene varovanju morskega okolja, zlasti njegove biotske raznovrstnosti in zaščitenih morskih območij, kot so območja Nature 2000. Ukrep se izvaja v tesnem sodelovanju z Ministrstvom RS za okolje in prostor.

Do presečnega datuma vrednotenja je bil en projekt v izvajanju in en zaključen. Namen projektov je spremljanje stanja (oz. monitoring) vrst, ki izhajajo iz zavez izvajanja evropskih direktiv o pticah in habitatih. Izvedba teh in prihodnjih študij bo omogočila MOP pridobitev podatkov za tekoči šestletni cikel poročanja EK o stanju vrst in habitatov. V prihodnjem obdobju izvajanja programa se v okviru ukrepa načrtuje izvedba še petih javnih naročil za monitoring vrst in kartiranje območij Nature 2000.

Glede na časovno dinamiko priporočamo, da se intenziteta izvajanja nadaljuje po načrtu in da MOP glede na potrebe, izražene v Programu upravljanja območij Nature 2000 (PUN), pripravi nabor vsebin za izvedbo.

Izboljšanje znanja o stanju morskega okolja (čl. 80.1.c)

Ukrep je namenjen izboljšanju poznavanja stanja morskega okolja z namenom izdelave programov spremljanja in programov ukrepov iz Okvirne direktive o morski strategiji (Direktiva 2008/56/ES).

Tudi ta ukrep se, tako kot prejšnji, izvaja v obliki javnih naročil in v tesnem sodelovanju z MOP. V prvem obdobju izvajanja OP ESPR 2014–2020 je bilo izvedeno eno javno naročilo. Izdelana sta bila kartografski prikaz in opis bentoških habitatnih tipov v slovenskem morju, vključno s kartografskim prikazom in opredelitvijo najverjetnejših območij vpliva na habitatne tipe. Cilj kartografskega prikaza je združitev obstoječih podatkov, vključno s podatki o bentoških habitatnih tipih, grafični prikaz habitatov in njihova prostorska razporeditev in vključitev podatkov o dejavnostih, ki se odvijajo na morju, ter prikaz poškodb morskega dna.

Študija je z vidika resornega ministrstva pomembna, saj predstavlja natančen opis habitata, kar bo olajšalo izvajanje Načrta upravljanja z morskim okoljem (v nadaljevanju NUMO). V prihodnjem obdobju izvajanja programa bo OU v sodelovanju z MOP pristopil k pripravi projektnih nalog in izvedbi javnih naročil še za približno pet študij oz. raziskav. Pričakuje se, da bodo mejniki doseženi, sredstva pa porabljena.

Glede na časovno dinamiko priporočamo, da MOP v najkrajšem možnem času pripravi nabor vsebin za izvedbo glede na potrebe, izražene v NUMO.

Ocenjujemo, da je izvajanje ukrepov čl. 80.1.b in čl. 80.1.c ustrezno in pozdravljamo visoko stopnjo medsebojne usklajenosti in sodelovanja med posameznimi ministrstvi. Ukrep lahko služi tudi kot primer doseganja sinergij med tematsko različnimi resorji v luči doseganja ciljev skupnih politik.

U 20	Izvajanje 6. PNU poteka dobro in že presega mejnike za leto 2018. Koordinacija med MKGP in MOP je uspešna, sodelovanje zgledno. Ni procesnih težav, do konca programskega obdobja se pričakuje porabo vseh sredstev in dosego kazalnikov učinka. Prenos sredstev ni potreben.
P 20	Čl. 80.1.a: Intenziteta izvajanja naj se nadaljuje po načrtu oziroma v skladu z izraženimi potrebami vključenih služb in pristojnega ministrstva (MzI). Čl. 80.1.b: Intenziteta izvajanja naj se nadaljuje po načrtu, MOP pripravi nabor vsebin za izvedbo glede na potrebe, izražene v Programu upravljanja območij Nature 2000 (PUN). Čl. 80.1.c: MOP v najkrajšem možnem času pripravi nabor vsebin za izvedbo glede na potrebe, izražene v Načrtu upravljanja z morskim okoljem (NUMO).

6 ZAKLJUČEK

V OP ESPR 2014–2020 so vključeni ukrepi, ki izražajo realne potrebe posameznega ribiškega sektorja (morski gospodarski ribolov, akvakultura in predelava) in za katere je bil v fazi priprave programa izražen interes po koriščenju nepovratnih sredstev. V letih od sprejetja OP do izvedbe vmesnega vrednotenja se je stanje nekoliko spremenilo. Določeni kazalniki izkazujejo, da so se razmere glede na obdobje priprave programa še poslabšale. To se posledično odraža tudi v doseganju mejnikov uspešnosti. Pri samem procesu izvajanja OP ESPR 2014–2020 je prišlo do določenih časovnih zamikov pri ukrepih, ki se izvajajo prek javnih razpisov. Prvega predstavlja pomanjkanje pravočasno dostopne ustrezne metodologije za izračun vrednosti kazalnikov rezultata, kar se je odražalo v korekciji operativnega programa. Prav tako se je izkazalo, da zadevne evropske uredbe ne izkazujejo zadostne zakonite varnosti za države članice. To se je izkazalo pri OP ESPR 2014–2020 kot tudi v drugih državah članicah (na kar opozarja tudi Študija o izvajanju in vplivu ključnih ukrepov ESPR in skupne ribiške politike) zaradi strahu pred revizijami na ravni EK, ki bi se odražale v vračanju izplačanih sredstev. Tak strah pred nepravilnim izvajanjem je vodil v oblikovanje strožjih notranjih mehanizmov, ki ustvarjajo blokade in otežujejo izvajanje programa. Zato so države članice sprva večjo pozornost namenile zagotavljanju skladnosti z vsemi pravili EU. Na izvajanje programa vpliva tudi ciljno usmerjen strateški pristop izvajanja. To pomeni vzpostavitev ciljnih vrednosti kazalnikov rezultata tako na ravni posamezne operacije kot na ravni celotnega programa in ne samo porabe sredstev brez merljivih rezultatov, kot je bila to praksa v predhodnih programskih obdobjih. Sedaj so prvič vzpostavljeni skupni kazalniki na ravni EU, ki veljajo za vseh 27 držav članic. Posledično je zaradi zamud in potrebnega sprejema podpornih aktov do objave prvih javnih razpisov prišlo šele v letu 2017.

Pri izvajanju projektnega cikla od prijave do zaključka projekta lahko v predmetnem programu ločimo tri različne načine izbora in spremljanja odobrenih projektov:

- v obliki javnih naročil – v ukrepih, kjer kot upravičenec nastopa MKGP, ki pripravi projektno nalogo in izpelje javno naročilo. Z izbranim izvajalcem je nato sklenjena pogodba, izvedeni storitvi nato sledi plačilo v višini 100 % upravičenih stroškov;
- v obliki javnih razpisov, ki jih pripravi MKGP, operativno (pregled in izbor vlog, obravnava zahtevkov za povračilo ter nakazilo sredstev) pa jih izvede ARSKTRP. Na osnovi izbora prejetih vlog se odobrenim projektom izda odločba o dodelitvi sredstev. Po izvedeni naložbi (ali delih naložbe) se glede na predložena dokazila nato izplačajo sredstva. Večinoma, vendar ne v celoti, so to ukrepi v okviru 1., 2. in 5. PNU;
- v obliki podpore izvajanju CLLD, kjer se financira izvajanje strategij LASR. Poleg financiranja samih LASR se na podlagi zahtevkov, ki jih pregleda in potrdi ARSTRP, sofinancirajo tudi projekti, ki so jih na osnovi lastnih javnih razpisov izbrale LASR. Te projekte dokončno potrdi ARSTRP. Ko so projekti (ali njihove posamezne faze) zaključeni, LASR vloži zahtevke na ARSKTRP. Ta jih pregleda, opravi kontrolo na kraju samem in izplača sredstva končnemu upravičencu. Na tak način se v celoti izvaja 4. PNU.

V nadaljevanju so po načinu izbora projektov prikazane glavne ugotovitve.

Javna naročila

- Operacije so v okviru javnih naročil relativno hitro odobrene, glede na tematiko (pretežno mehke vsebine) tudi ni prilaganja obsežnejše dokumentacije.
- Za dejanske učinke v obdobju izvajanja OP ESPR 2014–2020 je nujen zelo hiter odziv pri pripravi javnih naročil in njihovi izvedbi. V veliki meri gre za strokovne podlage ali zbiranje podatkov, ki so v pomoč pri opredeljevanju potreb sektorja oz. predstavljajo podporne aktivnosti (npr. promocijske aktivnosti idr.).

Javni razpisi

- Vsi trije obravnavani sektorji so glede na ključne kazalnike (število zaposlenih, dodana vrednost) majhni in ekonomsko šibki ter posledično zelo dovzetni za zunanje vplive (ekonomska situacija, vremenski pojavi idr.). Izvedena analiza je pokazala, da so trenutne vrednosti kazalnikov tako učinka kot rezultata previsoke. Realne absorpcijske zmožnosti sektorjev so se namreč med izvajanjem izkazale za bistveno nižje.
- OP ESPR 2014–2020 s predvidenimi ukrepi naslavlja ključne potrebe vseh treh sektorjev, vendar se je kombinacija večjega števila ukrepov, ki so dejansko namenjeni majhnemu številu potencialnih prijaviteljev, izkazala kot problematična za uspešnost črpanja, če se pri posameznih upravičencih pojavljajo težave.
- Prijavitelji se soočajo z dolgotrajnimi postopki in administrativnimi ovirami pri pridobivanju dovoljenj in soglasij. Pogosto se spreminjajo tudi postopki pridobivanja dovoljenj, pojavljajo se nove administrativne ovire, ki niso posledica delovanja ministrstva, ki je pristojno za izvajanje OP ESPR 2014–2020, temveč drugih sektorskih politik (varovanje okolja, prostorsko načrtovanje, upravljanje z vodami ipd.).
- Med upravičenci je zaznati zadržke pri prijavljanju na javne razpise zaradi strahu pred sankcijami zaradi nedoseganja zastavljenih ciljnih vrednosti kazalnikov rezultata, ki si jih vlagatelji sami opredelijo v poslovnem načrtu, da izkažejo ustreznost projekta z razpisnimi merili. Uvedba sankcij je posledica priporočila revizije Evropske komisije. Lestvica sankcij se je nato s popravkom nacionalne izvedbene uredbe ob koncu leta 2018 bistveno zmanjšala. Prav tako je v nacionalni izvedbeni uredbi že od njenega sprejetja prisotno določilo višje sile in nepredvidenih okoliščin. Težavo glede na ekonomsko šibkost pretežnega dela ribiškega sektorja predstavlja tudi zgolj 50 % stopnja financiranja (akvakultura, predelava), medtem ko v primeru operacij malega priobalnega ribolova ta znaša 80 %, ter različne stopnje sofinanciranja za operacije v okviru CLLD v skladu z določili 95. člena in Priloge 1 k Uredbi EU, št. 508/2014 (od 50 % do 100 %).
- Težavo v procesu oddajanja prijav predstavlja prilaganje dokumentov in oddaja prijavnice s prilogami v elektronski in fizični obliki. Celoten postopek obravnave vlog traja različno, od 1,5 do šest mesecev. Dopolnjevanje prijavnih vlog večinoma poteka prek uradnih dopisov po pošti. Način izvajanja po principu, ki je uporabljen v okviru PRP, se ne izkazuje za učinkovitega.

CLLD

- Izvajanje mehanizma CLLD poteka poenoteno za vse tri sklade in tako ne zgolj za ESPR. Vzpostavljeni sistem je za potencialne vlagatelje preobsežen.
- Pri podpori za tekoče stroške in animaciji LASR in izboru operacij v okviru strategij LASR prihaja do najdaljših obravnav vlog operacij pri posredniškem organu, saj čas reševanja vlog presega osem mesecev. Pomembno je, da se ohrani časovna dinamika obravnave vlog in zahtevkov za povračilo sredstev kot je bila dosežena ob koncu leta 2018.

Glede na rezultate, ki jih do konca leta 2018 izkazuje izvajanje OP ESPR 2014–2020, je evidentno, da je treba OP ESPR 2014–2020 bolj približati upravičencem predvsem v razumevanju, da gre za strateško ciljno usmerjen pristop, ki temelji na doseganju zastavljenih ciljnih vrednosti kazalnikov in ne na sistemu subvencij, kot jih pozna Program razvoja podeželja. Ob tem je treba poudariti, da se zaradi prevzemanja finančnih obveznosti ne sme izgubiti kakovost operacij. Ključno vodilo pri tem naj bo poenostavitev postopkov in predfinanciranje, ki bo prijaviteljem omogočilo boljše zagotavljanje finančnega toka.

Treba je pospešiti pripravo strokovnih podlag za razvoj akvakulture v Sloveniji in na tej podlagi medresorsko uskladiti in opredeliti potencialne lokacije za akvakulturo, kar bo v nadaljevanju skrajšalo postopke pridobivanja potrebnih upravnih dovoljenj in soglasij.

Če povzamemo, je treba v najkrajšem možnem času pristopiti k spremembi programa in v nadaljevanju izvajati le tiste ukrepe, za katere obstaja realna absorpcijska možnost. S tem se bo povečalo črpanje namenskih in nepovratnih sredstev za podporo in ohranitev sektorjev morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in predelovalne industrije v ribištvu.

DEL B:
USMERITVE ZA NADALJNJE NAČRTOVANJE IN IZVAJANJE UKREPOV OP ESPR 2014–2020

8 ANALIZA POTENCIALOV

Analiza potencialov sektorjev morskega gospodarskega ribolova, predelovalne industrije in akvakulture se opira na ključne ugotovitve socioekonomske analize, ki je podrobneje opisana v delu A predmetnega dokumenta (podpoglavje 3.1). Namen analize je na podlagi ugotovljenega stanja sektorjev opredeliti potenciale in ključne izzive sektorjev. Ti predstavljajo temeljno usmeritev tako za nadaljnje načrtovanje izvajanja ukrepov OP ESPR 2014–2020 kot tudi načrtovanje področij podpore v prihodnji finančni perspektivi.

Sektor morskega gospodarskega ribolova, ki zajema tako lov rib kot mehkužcev, je že od izhodiščnega leta 2012 v stalnem upadu. To nakazujejo izbrani socioekonomski kazalniki, povezani z velikostjo ribiške flote in količino ulova. Stanje sektorja lahko povzamemo z naslednjimi ključnimi ugotovitvami:

- številčnost in zmogljivost ribiške flote se zmanjšuje (zmanjšanje za 10 plovil v 5 letih);
- število podjetij in posameznikov v sektorju je majhno, konkurenčno šibko, ribiči so v slabem socioekonomskem položaju (zmanjšanje ulova za 200 ton v petih letih);
- čedalje več fizičnih ali pravnih oseb, ki so delovno aktivne v morskem gospodarskem ribolovu, se odloča za delno oz. dodatno zaposlovanje v drugih gospodarskih dejavnostih;
- število zaposlenih v morskem gospodarskem ribolovu in bruto dodana vrednost na osebo sta se povečala (kot posledica diverzifikacije);
- površina ribolovnega območja je majhna ter dodatno omejena zaradi plovnih poti in neudejanjanja arbitražnega sporazuma o meji na morju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško;
- beleži se upad staležev, saj je območje Jadrana ribolovno zelo obremenjeno in označeno kot območje prelova;
- upada število ribičev, ki jim morski gospodarski ribolov predstavlja osnovno gospodarsko dejavnost, povečuje pa se število občasnih ribičev.

V sektorju morskega gospodarskega ribolova vidimo potencial v krepitvi diverzifikacije. Podjetja in zaposleni v sektorju morskega gospodarskega ribolova so se vedno bolj primorani posluževati drugih dopolnilnih dejavnosti (npr. gostinstva, turizma, trgovine ipd.). Specializirana podjetja, ki se ukvarjajo izključno z morskim gospodarskim ribolovom ali vzrejo morskih organizmov, in posamezniki bodo morali dvigniti dodano vrednost svojih proizvodov in tako krepiti svojo prepoznavnost v inovativnih in visokokakovostnih proizvodih. Neugodni obeti se odražajo tudi v demografski strukturi sektorja, saj je v dejavnosti ribištva in gojenja vodnih organizmov 40 % zaposlenih starejših od 50 let, zato potencial predstavljajo tudi spodbude za mlade ribiče.

Sektor akvakulture (ki vključuje tako vzrejo sladkovodnih kot morskih organizmov) je v porastu. Povečala sta se tako obseg (za približno 600 ton v petih letih) kot vrednost proizvodnje. Glede na velikost sektorja lahko pomemben del rasti pripišemo preteklim vlaganjem v akvakulturo na podlagi izvedenih naložb v okviru OP ESPR 2007–2013, kar pomeni, da so lahko vplivi sredstev ESPR precejšnji.

Glavni izziv sektorja v prihodnje predstavljajo prilagoditve na klimatske spremembe. Ker se dejavnost (praviloma) izvaja na prostem ob neposredni odvisnosti od (površinske) vode, je zelo podvržena

nihanjem v okolju. Suša in manjši dotok vode omejujeta proizvodne zmogljivosti. Dvig temperature zmanjšuje delež kisika v vodi, kar pomeni, da je treba zagotoviti ustrezno opremo za vpihovanje kisika.

Glede na izzive največji potencial predstavljata vlaganje v proizvodne sisteme vnovičnega kroženja vode ter podpora obstoječim ribogojnicam pri zagotavljanju opreme za prilagajanje na klimatske spremembe.

Sektor predelovalne industrije skoraj izključno temelji na uvozu rib in drugih sladkovodnih in vodnih organizmov. Sektor se sooča z upadom števila zaposlenih in nizko dodano vrednostjo na zaposlenega. Glede na velikost sektorja lahko ima umik ali preusmeritev enega večjega živilskopredelovalnega obrata v druge proizvode ali pojav novega velik vpliv na stanje sektorja.

Ključni potencial sektorja predstavljajo inovativni in visokokakovostni proizvodi, ki ob ustrezni tržni podpori in krepitvi zavesti o ribjih izdelkih vodijo v dvig potrošnje.

Mehanizem CLLD ocenjujemo kot področje porabe sredstev, ki izkazuje velik potencial. Pred namenitvijo dodatnih sredstev temu mehanizmu pa je treba doseči dvoje:

- Ohraniti je treba proces pregleda prijav in potrjevanja vlog, kot je bil dosežen v zadnji četrtini leta 2018. Najboljša reklama za sklad in spodbujanje novih projektov so odobreni projekti;
- izvesti vrednotenje vseh strategij LASR in oceniti absorpcijsko zmogljivost okolja ter identificirati konkretne projektne ideje za porabo morebitnih dodatnih sredstev.

Na podlagi razgovorov z vključenimi LASR lahko ocenimo, da bi lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost za projekte, vezane na cilje OP ESPR 2014–2020, lahko prejel med ena in dva milijona EUR dodatnih sredstev. Razpon je velik, saj je poleg zgoraj omenjenega treba upoštevati tudi časovno komponento, koliko javnih pozivov bi lahko do konca programskega obdobja sploh še objavili. Verjetno enega v drugi polovici leta 2019 in enega v letu 2020.

Vodilni partnerji LASR ocenjujejo, da bodo prihodnji projekti CLLD vse bolj naložbeno naravnani. To izhaja iz dejstva, da je treba v okolju izvesti naložbene projekte, ki bodo razvili nove proizvode, ki bodo omogočili trajnost in ohranjanje delovnih mest in podjetij, če želijo LASR doseči kazalnike, ki jih imajo v svojih strategijah (nove zaposlitve, nova podjetja).

Na osnovi zgoraj navedenih ugotovitev je treba v sodelovanju s sektorji pristopiti k prenovi Nacionalnega strateškega načrta za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji, da bo predstavljal ustrezno podlago in usmeritev za pripravo področij podpore v prihodnji finančni perspektivi.

9 USMERITVE ZA NADALJNJE IZVAJANJE

Na osnovi vrednotenja, opisanega v delu A predmetnega dokumenta, podajamo usmeritve za nadaljnje izvajanje ukrepov.

Na osnovi izvedenega vmesnega vrednotenja, opisanega v delu A predmetnega dokumenta, v preglednici 21 podajamo usmeritve za nadaljnje izvajanje ukrepov. Kjer je relevantno, usmeritve

vključujejo tudi predloge za nadaljnje izvajanje posameznega ukrepa: ali se ukrep ohrani, izvajanje okrepi ali pa izvzame iz OP ESPR 2014–2020.

Preglednica 21: Legenda uporabljenih znakov

KATEGORIJA	IZVAJANJE DO 31. 12. 2018	IZVAJANJE 2019–2023
🔴	Ukrep se ne izvaja (ni bilo objavljenih javnih razpisov ali izvedenih javnih naročil).	Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja.
🟡	Ukrep se izvaja. Objavljeni so bili javni razpisi, vendar ni odobrenih projektov.	Ukrep se ohrani in izvede, če se upoštevajo podane usmeritve oz. izvedejo predlagani koraki.
🟢	Ukrep se izvaja. Objavljeni so bili javni razpisi oz. izvedena javna naročila, projekti so v izvajanju.	Ukrep se ohrani in z upoštevanjem predlaganih usmeritev se njegovo izvajanje okrepi.

Preglednica 22: Usmeritve za nadaljnje izvajanje posameznih ukrepov OP ESPR 2014–2020.

PNU	ČLEN	UKREP	IZVAJANJE DO 31. 12. 2018	USMERITVE	IZVAJANJE 2019–2023
1	37	Podpora oblikovanju in izvajanju ohranitev ukrepov ter regionalnega sodelovanja	🔴	SKLEP: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja. USMERITVE: /	🔴
	40.1.b–g	Varstvo in obnova morske biotske raznovrstnosti ter ekosistemov	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani in njegovo izvajanje okrepi. USMERITVE: V ukrep se vključi tudi točka 1 a 40. člena. Po potrebi se ukrepu dodelijo dodatna sredstva.	🟢
	32	Zdravje in varnost	🔴	SKLEP: Ukrep se ohrani in njegovo izvajanje okrepi. USMERITVE: Pred objavo razpisa se opravi nabor potencialnih projektov oz. preveri interes in absorpcijsko zmogljivost upravičencev.	🟢
	33	Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti	🔴	SKLEP: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja. USMERITVE: /	🔴
	42	Dodana vrednost, kakovost proizvodov in uporaba nezaželenega ulova	🔴	SKLEP: Ukrep se ohrani in pristopi se k njegovemu izvajanju. USMERITVE: Pred objavo razpisa se opravi nabor potencialnih projektov oz. preveri interes in absorpcijsko zmogljivost upravičencev.	🟡
	43.1 + 3	Ribiška pristanišča, mesta iztovarjanja, prodajne dvorane in zavetja	🟡	SKLEP: Ukrep se ohrani, če upravičenci izrazijo jasen in izvedljiv interes. USMERITVE: Izvede se sestanek z obalnimi občinami. Oceni se realna sposobnost prijave posameznih projektov in ali imajo projekte pripravljene do te mere, da se lahko prijavijo na razpis (ustrezna umestitev v prostorski načrt, pridobljena dovoljenja, soglasja ipd.). Če se oceni, da realne možnosti prijave projektov	🟡

PNU	ČLEN	UKREP	IZVAJANJE DO 31. 12. 2018	USMERITVE	IZVAJANJE 2019–2023
				obstajajo, potem se ukrep ohrani, sicer se v okviru reprograma ukrep izvzame in sredstva prerazporedi.	
2	47	Inovacije	🟡	SKLEP: Ukrep se ohrani in njegovo izvajanje okrepi. USMERITVE: Na osnovi prilagojenih meril se znova objavi JR. Če do konca marca 2019 ni prijaviteljev, se ukrep izvzame.	🟡
	48.1.a–d, f–h	Produktivne naložbe v klasično akvakulturo	🟡	SKLEP: Ukrep se ohrani in njegovo izvajanje okrepi. USMERITVE: Na osnovi prilagojenih meril in ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 dela A tega dokumenta se znova objavi JR ter tako okrepi izvajanje ukrepa.	🟢
	48.1.e, i, j	Produktivne naložbe v okoljsko akvakulturo	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani in njegovo izvajanje okrepi. USMERITVE: Ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 dela A tega dokumenta in korigiranih meril se znova objavi JR ter tako okrepi izvajanje ukrepa.	🟢
	51	Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: /	🟢
	53	Prehod na sistem za okoljsko ravnanje in presojo ter ekološka akvakultura	🟡	SKLEP: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja. USMERITVE: /	🔴
	54	Akvakultura, ki zagotavlja okoljske storitve	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: Na osnovi prilagojenih meril se znova objavi javni razpis.	🟢

PNU	ČLEN	UKREP	IZVAJANJE DO 31. 12. 2018	USMERITVE	IZVAJANJE 2019–2023
	55	Ukrepi javnega zdravja	🔴	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: Ukrep se aktivira v primeru nastanka situacije, ki omogoča izplačilo nadomestil, pri čemer obstaja možnost nedoseganja kazalnikov. Če se ukrep izvzame, se mora v primeru nastanka situacije začasne prekinitve prodaje gojiteljem izplačati nadomestila iz nacionalnih sredstev.	🟡
	50	Spodbujanje človeškega kapitala in povezovanje v mreže	🔴	SKLEP: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja. USMERITEV: OU predlagamo, da poišče način, kako bi lahko na najbolj optimalen način naslovil potrebe sektorja na tem področju ter tako prispeval h krepitvi človeškega kapitala v sektorju akvakulture.	🔴
3	77	Zbiranje podatkov	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: /	🟢
	76	Nadzor in izvrševanje	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: /	🟢
4	62.1.a	Pripravljalna podpora	🟢	SKLEP: Ukrep je zaključen. USMERITVE: /	🟢
	63	Izvajanje strategij lokalnega razvoja	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani in njegovo izvajanje okrepi. USMERITVE: Ohraniti je potrebno trenutno časovno dinamiko obravnave vlog in zahtevkov za povračilo sredstev v roku treh mesecev. Izvede naj se vmesno vrednotenje SLR LASR in prouči možnost dodatnega črpanja sredstev. V skladu z ugotovitvami	🟢

PNU	ČLEN	UKREP	IZVAJANJE DO 31. 12. 2018	USMERITVE	IZVAJANJE 2019–2023
				vrednotenj se izvede prilagoditev strategij, kjer naj se kot enega zadnjih ukrepov predvidi identifikacijo projektov za naslednjo perspektivo.	
	64	Dejavnosti sodelovanja	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani in njegovo izvajanje okrepi. USMERITVE: Če se lokalnim akcijskim skupinam za ribištvo namenijo dodatna sredstva predlagamo, da ustrezno korigirajo strategije lokalnega razvoja in dodatna sredstva namenijo tudi izvedbi transnacionalnega projekta.	🟢
5	67	Pomoč za skladiščenje	🔴	SKLEP: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja. USMERITVE: /	🔴
	68 a	Organizacije proizvajalcev	🔴	SKLEP: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja. USMERITVE: /	🔴
	68 d	Analiza trga	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: /	🟢
	68 e	Sledljivost ribiških proizvodov	🔴	SKLEP: Ukrep se ohrani in pristopi se k njegovemu izvajanju. USMERITVE: Izvede se vnovična proučitev interesa v okviru posveta z deležniki.. Če ne bo interesa, se ukrep izvzame iz programa, sredstva pa nameni za projekte iz drugih točk ukrepa za trženje (čl. 68).	🟡
	68 g	Promocijske kampanje	🟢	SKLEP: Ukrep se ohrani in njegovo izvajanje okrepi. USMERITVE: V sodelovanju s ključnimi deležniki vseh treh sektorjev je treba pristopiti k izdelavi nacionalne promocijske kampanje ter opredeliti ustrezne komunikacijske kanale.	🟢

PNU	ČLEN	UKREP	IZVAJANJE DO 31. 12. 2018	USMERITVE	IZVAJANJE 2019–2023
	69	Predelava ribiških proizvodov in proizvodov akvakulture	●	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: Na osnovi korigiranih meril in ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta se nato objavi prenovljeni javni razpis ter se tako dodatno okrepi izvajanje ukrepa.	●
6	80.1.a	Celostni pomorski nadzor	●	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: Organi v sestavi MZ naj pripravijo seznam projektov glede na izražene potrebe.	●
	80.1.b	Varovanje morskega okolja in trajnostna raba morskih in obalnih virov	●	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: MOP naj pripravi seznam projektov glede na izražene potrebe v NUMO.	●
	80.1.c	Izboljšanje znanja o stanju morskega okolja	●	SKLEP: Ukrep se ohrani. USMERITVE: MOP v najkrajšem možnem času pripravi nabor vsebin za izvedbo glede na potrebe, izražene v NUMO.	●

Preglednica 23: Seštevek stanja izvajanja ukrepov po kategorijah

KATEGORIJA	IZVAJANJE DO 31. 12. 2018	IZVAJANJE 2019–2023
🔴	9	6
🟡	4	5
🟢	15	17

Kot je razvidno iz preglednic 22 in 23, iz nadaljnjega izvajanja predlagamo izvzem šestih ukrepov v OP ESPR 2014–2020. Pet ukrepov je takšnih, kjer smo podali usmeritve, na kakšen način znova preveriti interes upravičencev za izvajanje ukrepa. Pri 17 ukrepih oz. podukrepih, kjer je to relevantno, podajamo usmeritve za okrepitev izvajanja ukrepov.

V okviru 1. PNU predlagamo izvzetje dveh ukrepov. To posledično pomeni, da OP ne bo prispeval k zmanjševanju vpliva ribištva na morsko okolje, vključno z izogibanjem naključnemu ulovu in njegovemu čim večjemu zmanjšanju (PC1). Zmanjšal se bo tudi možen prispevek k povečanju konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno s flotami za mali priobalni ribolov, ter izboljšanju varnostnih in delovnih pogojev (PC4). K temu cilju bosta še vedno prispevala dva ukrepa, ki se bosta ohranila, njuno izvajanje pa se bo v primeru upoštevanja predlaganih usmeritev tudi okrepilo.

V okviru 2. PNU predlagamo izvzetje enega ukrepa. To pomeni zmanjšanje prispevka OP za doseganje ciljev varstva in ohranjanja vodne biotske raznovrstnosti ter krepitve ekosistemov, povezanih z akvakulturo, in spodbujanje akvakulture, gospodarne z viri (PC3). Menimo, da zmanjšanje prispevka ni bistveno, saj k temu cilju še vedno prispeva izvajanje dveh ukrepov, ki se že izvajata. Njuno izvajanje se bo ob upoštevanju usmeritev še okrepilo, sta pa tudi finančno močnejša.

Pri 5. PNU predlagamo izvzetje enega ukrepa in enega podukrepa. To bo posledično zmanjšalo prispevek programa k izboljšanju tržne ureditve za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture. Kljub temu ocenjujemo, da se bodo ob okrepitvi izvajanja preostalih podukrepov člena št. 68 učinki na področju izboljšanja trženja odražali ustrezno.

Kot posledica izvzema ukrepov iz nadaljnjega izvajanja bo nižji tudi vpliv OP ESPR 2014–2020 na doseganje tematskih ciljev (TC) skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast, kot jih opredeljuje 9. člen Uredbe EU, št. 1303/2013.

Dva izvzeta ukrepa bosta zmanjšala prispevek v okviru TC 6 – ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. Glede na to, da k temu cilju prispevajo številno drugi, tudi finančno močnejši ukrepi, ki lahko dosežejo večje vplive, ocenjujemo, da izvzetje dveh ukrepov ne bo pomenilo bistvenega zmanjšanja prispevka programa k TC 6.

Trije izvzeti ukrepi bodo zmanjšali prispevek programa k TC 3 – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture. Glede na to, da izvajanje dveh ukrepov (en ukrep in en podukrep), za

katera predlagamo, da se izvzameta, realno ni možno, izvzetje ne pomeni bistvenega zmanjšanja prispevka programa v luči doseganja TC 3.

Kljub zmanjšanju potencialnega prispevka OP ESPR 2014–2020 v luči prispevanja k posebnim in tematskim ciljem EK ocenjujemo, da bi se ob izvedbi predlaganih korekcij in usmeritev učinkovitost programa povečala. Okrepitev intenzivnosti izvajanja ostalih ukrepov tako vodi v lažje (in dejansko izvedljivo) doseganje ciljev, zmanjšuje administrativna bremena in vodi k hitrejšemu črpanju razpoložljivih sredstev, kar je glede na stanje kazalnikov učinka in finančne realizacije na dan 31. 12. 2018 nujno.

10 VIRI IN LITERATURA

Bellesteros, M., Chapela, R., Santiago, J. L., Norte-Navaroo, M., Kesicka, A., Pititto, A., Abbagnano, U. in Scordella, G. (2018). *Research for PECH Committee – Implementation and impact of key Maritime and European Fisheries Fund measures (EMFF) on the Common Fisheries Policy, and the post-2020 EMFF proposal*. Brussels: European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies. URL: http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/159442/Implementation%20and%20impact%20of%20EMFF%20on%20CFP%20study.pdf

Deloitte, d. o. o. (2011). *Vmesno vrednotenje Operativnega programa za razvoj ribištva v Republiki Sloveniji 2007–2013*. URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/vmesno_vrednotenje_OP_ribistva_2007_2013.pdf

EK. (2017). *CT03.1: Zbirka orodij za vrednotenje ESPR*. Evropska unija, Podporna skupina FAME, oktober 2017. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/FAME_working_paper_EMFF_Evaluation_toolbox_2017-10_COM-SL.pdf

EK. (2017). *Definitions of Common Indicators, Version 4.0, FAME Support Unit*. URL: https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/fame-working-paper-definitions-of-common-indicators_en.pdf

EK. (2017). *Delovni dokument PS FAME o vrednotenju ESPR*. Bruselj: Generalni direktorat za ribištvo in pomorske zadeve, Oddelek D.3 2017. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/FAME_working_paper_EMFF_Evaluation_2017-10_COM-SL.pdf

EK. (2019). *European structural and investment funds. Cohesiondata*. URL: https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/emff

KIS, MKGP. (2018). *Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2017.* URL: http://www.kis.si/f/docs/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu_OEK/ZP_2017_splosno__priloge_za_net_2.pdf

Kusek, J. Z. in Rist, R. C. (2004). *Ten steps to a Results-Based Monitoring and Evaluation System*. The World Bank.

OECD. (2019). *Vrednotenje razvojnih programov*. URL: http://www.oecd.org/development/evaluation/

MKGP. (2014). *Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020*. URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/NSNA_2014_2020.pdf

MKGP. (2015). *Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 z dopolnitvami*. URL: http://www.ribiski-sklad.si/OP_ESPR_2014–2020/

MKGP. (2019). Podatki, posredovani na osnovi Infosys – ESPRA.

MOP. (2017). Načrt upravljanja z morskim okoljem 2017-2021. URL: http://www.pisrs.si/Pis.web/npb/2017-01-2130-p1.pdf

MOP. (2018). *Poročila o delu in letni načrti dela*. Ljubljana: Inšpektorat RS za okolje in prostor. URL: http://www.iop.gov.si/si/o_inspektoratu/porocila_o_delu_in_letni_nacrti_dela/

Računsko sodišče Republike Slovenije. (2017). *Revizijsko poročilo Učinkovitost urejenosti postopka prostorskega načrtovanja občin. Revizija smotrnosti poslovanja. Revidirano obdobje: 1. 1. 2008 do 31. 12. 2015.* URL: http://www.rs-rs.si/fileadmin/user_upload/revizija/179/ProstorskoNacrtovanje_porev.pdf

NIB. (2018). *Kartografski prikaz in opis bentoških habitatnih tipov v slovenskem morju, vključno s kartografskim prikazom in opredelitvijo najverjetnejših območij vpliva na habitatne tipe, I. fazno poročilo*. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/I_fazno_por.pdf

Oikos, d. o. o. (2015). *Poročilo o predhodnem vrednotenju Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020*. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/Porocilo_ex-ante_vrednotenje_OP_ribistvo.pdf

SURS. (2018). *Podatkovni portal SI-STAT. Okolje in naravni viri. Ribištvo*. URL: https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Okolje/15_kmetijstvo_ribistvo/08_15191_ribistvo/08_15191_ribistvo.asp

SURS. (2018). *Podatkovni portal SI-STAT. Ekonomsko področje. Število podjetij po dejavnosti (SKD 2008). Slovenija, letno*. URL: https://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=1418805S&ti=&path=../Database/Ekonomsko/14_poslovni_subjekti/01_14188_podjetja/&lang=2

Uredba 1303/2013/EU o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=sl

Uredba 508/2014/EU o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in razveljavitvi uredb Sveta (ES), št. 2328/2003, 861/2006, 1198/2006 in 791/2007 in Uredbe (EU), št. 1255/2011 Evropskega parlamenta in Sveta. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0508&from=SL

Uredba o izvajanju ukrepov iz Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020, ki se izvajajo z javnimi razpisi (Uradni list RS, št. 14/17, 16/18 in 80/18). URL: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED7349

Izvedbena uredba Komisije (EU), št. 215/2014 (Uradni list EU, št. L 69/65). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0215&from=EN

Vlada RS. (2014). *Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020.* URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/NSNA_2014_2020.pdf

Vlada RS. (2015). *Sklep o ustanovitvi, organizaciji in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020.* URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/POTRJEN_SKLEP_OS_8_10_2015.pdf

Vlada RS. (2016). Sklep o spremembi Sklepa o ustanovitvi, organizaciji, nalogah in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/sklep.pdf

Vlada RS. (2016). *Program ukrepov upravljanja voda NUV II 2016–2021*. URL:

http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/voda/nuv_II/program_ukrepov_upravljanja_voda.pdf

ZaVita, d. o. o. (2014). Okoljsko poročilo za Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020.URL:

http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/OKOLJSKO_POROCILO__DODATEK.pdf

Zavod za ribištvo RS. (2018). Posredovani podatki.

OP ESR 2007-2013	OP ESPR 2014-2020	VIR
Vlagatelj mora imeti poravnane vse finančne obveznosti do države.	vlagatelj ima poravnane vse davčne obveznosti do države;	isto, vendar bolj ustrezen izraz – Služba Vlade RS za zakonodajo
Ribogojnica mora biti vpisana v centralni register objektov akvakulture in komercialnih ribnikov, ki ga vodi MKO, razen novogradenj, ki se morajo v register vpisati pred zaključkom naložbe. Dokaz o vpisu pa se predloži zadnjemu vloženemu zahtevku.	obrat akvakulture, ki je predmet naložbe, je vpisan v Centralni register objektov akvakulture in komercialnih ribnikov (v nadaljnjem besedilu: CRA), ki ga vodi Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljnjem besedilu: UVHVVR), razen novogradenj, ki se morajo vpisati v CRA pred zaključkom naložbe;	
Vlagatelj mora biti nosilec vodne pravice za neposredno rabo vode za gojitev vodnih organizmov in se mora nanašati na ribogojnico, ki je predmet naložbe. Vlagatelj mora imeti poravnane vse obveznosti plačila vodnega nadomestila in koncesij oziroma vodnega dovoljenja za neposredno rabo vode za gojitev vodnih organizmov po predpisih o vodah.	vlagatelj je imetnik vodne pravice za obrat akvakulture, ki je predmet naložbe, po predpisih, ki urejajo področje voda;	
Vlagatelj mora imeti v primeru novogradenj pridobljeno pravnomočno gradbeno dovoljenje, v drugih primerih pa mora imeti pravnomočno uporabno dovoljenje oziroma mora biti pravnomočno uporabno dovoljenje izdano lastniku nepremičnine. Če gre za graditev objektov za namen opravljanja ribogojske dejavnosti, mora biti objekt grajen skladno s predpisi s področja gradnje objektov. Za plavajoče objekte na morju in celinskih vodah gradbeno dovoljenje ni potrebno. V tem primeru jih je potrebno postaviti v skladu s	za izvedbo operacije, ki zahteva pridobitev gradbenega dovoljenja, vlagatelj pridobi pravnomočno gradbeno dovoljenje, iz katerega je razvidna namembnost objekta, ki mora biti v skladu z dejavnostjo prijavljene operacije; v primeru naložbe v opremo ali obnovo mora biti gradbeno dovoljenje ali uporabno dovoljenje pravnomočno najpozneje na dan oddaje vloge na javni razpis. Uporabno dovoljenje v primeru	

pogoji, ki izhajajo iz koncesijske pogodbe oziroma vodnega dovoljenja.	novogradnje pa mora biti pravnomočno najpozneje na dan oddaje zadnjega zahtevka; vlagatelj ima pridobljeno pravnomočno uporabno dovoljenje ali pravnomočno gradbeno dovoljenje v primeru novogradenj in obnove, skladno s predpisi, ki urejajo graditev objektov; za plavajoče obrate na morju in celinskih vodah dovoljenji iz prejšnje točke nista potrebni, morajo pa biti plavajoči obrati postavljeni v skladu s pogoji, ki izhajajo iz vodne pravice; za komercialni ribnik, ki je predmet naložbe, ima vlagatelj pridobljeno vodno pravico po predpisih, ki urejajo področje voda;	Po novem je upravičljiv tudi komercialni ribnik,l zato smo dodali še ta pogoj.

Ribogojnica mora imeti status odobrenega obrata pri Upravi Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin razen novogradenj, ki morajo dobiti status odobrenega obrata pri Upravi RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin pred zaključkom naložbe.	obrat akvakulture, ki je predmet naložbe, ima status odobrenega obrata pri UVHVVR, razen novogradenj, za katere se pridobi status odobrenega obrata pred zaključkom naložbe;	
Za naložbe morajo biti pridobljena vsa ostala predpisana upravna dovoljenja, mnenja in soglasja, skladno z zakonodajo.	za izvedbo operacije so pridobljena vsa predpisana upravna dovoljenja;	
Naložba mora biti ekonomsko upravičena. Ekonomska upravičenost se preverja z interno stopnjo donosnosti, ki mora biti pozitivna. Poslovni načrt mora biti izdelan v skladu z navodili, ki so objavljena na spletnih straneh MKO www.mko.gov.si in Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja; v nadaljnjem besedilu: ARSKTRP www.arsktrp.gov.si	Poslovni načrt, s katerim vlagatelj izkaže ekonomsko upravičenost operacije, mora temeljiti na primerljivih tržno usmerjenih prihodkih in odhodkih. Ekonomska upravičenost se preverja z interno stopnjo donosnosti, ki mora biti pozitivna. Vlagatelj na vlogi kot izhodiščno stanje prikaže skupno število zaposlenih v ekvivalent polnega delovnega časa (v nadaljnjem besedilu: EPDČ) v zadnjem koledarskem letu, za katerega so bili poslani podatki AJPES, ter pričakovano skupno število zaposlenih, ki jih razdeli na ohranjena in novo ustvarjena delovna mesta zaradi pridobitve podpore iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo. Če skupna vrednost operacije znaša 500.000 eurov brez DDV ali več, mora vlagatelj ustvariti najmanj 1 EPDČ. Poslovni načrt mora biti izdelan za ekonomsko dobo operacije, ki v nobenem primeru ne sme biti krajša od petih let po zaključku operacije;	
Gradbena dela morajo biti izvedena v skladu z veljavnimi predpisi o graditvi objektov, urejanju prostora, varstvu kulturne dediščine in varstvu okolja oziroma vodnim dovoljenjem ali koncesijsko pogodbo za neposredno rabo vode za gojitev vodnih organizmov.	gradbena dela morajo biti izvedena v skladu z veljavnimi predpisi o graditvi objektov, urejanju prostora, varstvu kulturne dediščine in varstvu okolja oziroma vodnim dovoljenjem ali koncesijsko pogodbo za neposredno rabo vode za gojitev vodnih organizmov;	

V primeru, da gre za naložbe v vzrejo novih vrst mora vlagatelj predložiti raziskavo o tržnih možnostih teh vrst ter ustrezno dovoljenje za njihovo vzrejo, če gre za tujerodne vrte rib, ki ga izda pristojni organ.	če gre za naložbe v vzrejo tujerodnih vrst rib, vlagatelj priloži ustrezno dovoljenje za njihovo vzrejo;	
	vlagatelj mora zagotoviti dovoljenje za gojitev vodnih organizmov v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave, kadar je to potrebno.	ZAKON O OHRANJANJU NARAVE
Če vlagatelj kandidira za pridobitev sredstev za naložbe v novogradnjo ali obnovo nepremičnin (to je ribogojskih objektov in drugih zgradb ter objektov, namenjenih za ribogojske namene ter nakup pripadajoče opreme za ribogojsko proizvodnjo), ki niso v njegovi lasti, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji: - vlagatelj mora imeti overjeno pogodbo o najemu nepremičnine za obdobje najmanj 10 let po datumu ob oddaji vloge, - vlagatelj mora imeti overjeno soglasje lastnika oziroma morebitnih solastnikov, k naložbi.	če vlagatelj kandidira za pridobitev sredstev za naložbe v novogradnjo ali obnovo nepremičnin, ki niso v njegovi lasti, morata biti izpolnjena naslednja pogoja: - vlagatelj ima overjeno pogodbo o najemu nepremičnine za obdobje najmanj deset let po datumu ob oddaji vloge in - vlagatelj ima overjeno soglasje lastnika oziroma morebitnih solastnikov k naložbi;	
	če vlagatelj kandidira za pridobitev sredstev za operacije, katerih predmet so naložbe v ureditev objektov, ki niso v njegovi lasti, morata biti poleg pogoja iz prejšnje točke izpolnjena še naslednja pogoja:	

	- vlagatelj ima overjeno soglasje lastnika ali solastnika k naložbi in - vlagatelj ima izkazano pravico graditi;	
	če vlagatelj ni lastnik ali solastnik nepremičnine, ki bo predmet operacije, ima sklenjeno dolgoročno pogodbo o najemu, zakupu, služnosti ali stavbni pravici za obdobje najmanj deset let po dnevu oddaje vloge;	
	če vlagatelj kandidira za pridobitev sredstev za operacije, katerih predmet so naložbe v vzdrževalna dela obratov, ki niso v njegovi lasti, morata biti izpolnjena naslednja pogoja: - ima overjeno soglasje lastnika ali solastnika k naložbi in - ima veljavno pravnomočno gradbeno oziroma pravnomočno uporabno dovoljenje za nepremičnino, ki je predmet vzdrževalnih del;	
Vlagatelj mora imeti zaprto finančno konstrukcijo za priznani in nepriznani del naložbe. Podatki morajo biti razvidni iz Tabele: »Finančna konstrukcija celotne naložbe na ribogojnem objektu« iz Prijavnega obrazca.	iz dokumentov, priloženih vlogi na javni razpis, je razvidna zaprtost finančne konstrukcije z izjavo banke	
Če vlagatelj kandidira za pridobitev sredstev za naložbe v novogradnje oziroma prenovo prostorov in nakup pripadajoče opreme, ki bo v objektih, zgrajenih tudi za druge namene, se od vseh skupnih stroškov nakupa, izgradnje oz. prenove celotnega objekta (skupni prostori, streha, fasada) se kot upravičeni stroški priznajo le stroški v sorazmernem deležu glede na neto tlorisno površino objekta, ki jo ti prostori zasedajo ali na drug transparenten način razdelitve.	če vlagatelj kandidira za pridobitev sredstev za operacije, katerih predmet so naložbe v graditev prostorov in nakup pripadajoče opreme, ki bo v objektih, zgrajenih tudi za druge namene, se od vseh skupnih stroškov graditve celotnega objekta (skupni prostori, streha, fasada itd.) kot upravičene stroške prijavi le stroške v sorazmernem deležu glede na neto tlorisno površino objekta, ki jo upravičeni prostori zasedajo, ali na drug razviden način razdelitve;	

Kadar je ribogojstvo vključeno kot dopolnilna dejavnost kmetijskega gospodarstva, mora biti obseg ribogojske dejavnosti vsaj v višini polovice polnega delovnega časa, kar mora biti razvidno iz poslovnega načrta;	obseg dejavnosti akvakulture je najmanj v višini 0,5 EPDČ, kar je razvidno iz poslovnega načrta;	TA POGOJ SMO DALI NOTRI, KER TISTI, KI SE UKVARJA S TO DEJAVNOSTJO NAJ BI JO IZVAJAL VSAJ 0,5 EPDČ
Vlagatelj ne sme biti v finančnih težavah: - Če je vlagatelj pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ne sme biti v stečajnem postopku, postopku prisilne poravnave ali v postopku likvidacije. - Če je vlagatelj kmetija z dopolnilno dejavnostjo ribogojstva, mora imeti nosilec kmetije poravnane vse obveznosti do države in ne sme biti v osebnem stečaju.	če je vlagatelj pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ne sme biti v postopku prenehanja, prisilne poravnave, stečaja, prepovedi delovanja, sodne likvidacije ali izbrisa iz registra; če je vlagatelj fizična oseba, razen samostojni podjetnik posameznik, ne sme biti v osebnem stečaju;	
Kadar gre za nakup opreme v objektih in druge strojne opreme, mora biti nabavljena oprema nova. To mora biti razvidno iz ustreznih listin: originalni račun ter kopije garancijskega in tehničnega lista, ki sodijo k opremi. Oprema se mora nahajati na prijavljeni lokaciji naložbe.	kadar gre za nakup opreme v obratih in druge strojne opreme, mora biti nabavljena oprema nova. To mora biti razvidno iz ustreznih listin, originalnih računov ter kopij garancijskega in tehničnega lista, ki sodijo k opremi. Oprema se mora nahajati na prijavljeni lokaciji naložbe;	
Vlagatelj mora imeti za nakazilo dodeljenih sredstev odprt transakcijski račun v Republiki Sloveniji.	za nakazilo dodeljenih sredstev ima vlagatelj odprt transakcijski račun v skladu z zakonom, ki ureja kmetijstvo;	
Naložbe morajo biti izvedene na območju Republike Slovenije.	operacija bo izvedena na območju Republike Slovenije;	
Nakup zemljišč za ribogojnico, ki ne presega 10 odstotkov priznane vrednosti naložbe.	nakup zemljišča izpolnjevati tudi naslednje pogoje: 1. nakup zemljišča je povezan z naložbo v akvakulturo; 2. v primeru nakupa pozidanega ali nepozidanega zemljišča je naložba izvedena na zemljišču, ki je predmet nakupa;	

	3. priložena je pogodba o nakupu zemljišča ali odločba o odobritvi pravnega posla, če pogodba še ni bila sklenjena in 4. upravičen je strošek nakupa zemljišča do višine posplošene tržne vrednosti nepremičnin, kot je evidentirana v registru trga nepremičnin v skladu s predpisi, ki urejajo množično vrednotenje nepremičnin, pri čemer strošek nakupa nepozidanega zemljišča ne sme presegati deset odstotkov skupnih upravičenih stroškov oziroma petnajstih odstotkov skupnih upravičenih stroškov v primeru propadajočih lokacij ali nekdanjih industrijskih lokacij, v skladu z 69. členom Uredbe 1303/2013/EU.	
Zemljišča, ki so predmet izvršbe. – NEUPRAVIČENI STROŠKI	nepremičnina, na kateri se opravlja izvršba v skladu s predpisi, ki urejajo izvršbo in zavarovanje, ne more biti predmet podpore po tem javnem razpisu;	
Projektna dokumentacija – del razpisne dokumentacije	če gre za operacijo, katere predmet je graditev objektov, mora imeti vlagatelj pridobljeno projektno in investicijsko dokumentacijo ter dovoljenje za graditev objektov oziroma infrastrukture v skladu s predpisi, ki urejajo graditev objektov;	
Projektna dokumentacija – del razpisne dokumentacije	vlagatelj mora zagotoviti opis stanja, fotografije, tloris tehnološke izboljšave objektov po naložbi in opis tehnoloških izboljšav, zamenjav opreme in inštalacij, kadar se operacija nanaša na ureditev objektov, za katere ni treba pridobiti upravnih dovoljenj;	
Bonitetna ocena vlagatelja je bila opredeljena v okviru razpisne dokumentacije.	vlagatelj mora biti ekonomsko in finančno sposoben, kar se preverja z bonitetno oceno, razen v primeru novonastalega podjetja, če bonitetne ocene še nima, le te ni potrebno priložiti	
NOVOSTI		
	vlogi priloženi računi in predračuni, se morajo glasiti na vlagatelja oziroma upravičenca. Dokazila in upravni akti, ki so neposredno	ARSKTRP

	povezani z operacijo se morajo glasiti na vlagatelja, razen v primerih ko to ni izvedljivo (npr. uporabno dovoljenje za objekt, ki se glasi na predhodnega lastnika), takrat vlagatelj smiselno predloži ustrezna dokazila in upravne akte;	
	vlagatelj se strinja, da se opis operacije ter znesek odobrenih in izplačanih javnih sredstev objavijo na spletni strani ribiškega sklada v skladu s poglavjem 3.2 priloge V Uredbe 508/2014/EU;	UREDBA 508/2014/EU
	operacija ne sme biti zaključena pred vložitvijo vloge za pridobitev sredstev;	EU UREDBA 1303/2013/EU
	računi za morebitne že nastale splošne stroške in predračuni se morajo glasiti na vlagatelja;	ARSKTRP
	vloga in predloženi dokumenti morajo biti v slovenskem jeziku. Za dokumente, ki so predloženi v tujem jeziku, vlagatelj – upravičenec zagotovi slovenski prevod.	ARSKTRP
	iz CRA razvidni podatki vlagatelja o staležu in proizvodnji akvakulture najmanj od leta 2014 oziroma od začetka proizvodnje, če se je ta začela po tem letu;	MKGP OBVEZNOST DO DRŽAVE!
	v primeru posegov v prostor, ki bi lahko trajno ali začasno vplivali na vodni režim ali stanje voda, vlagatelj pridobi vodno soglasje oz. mnenje, skladno z vodno pravico in predpisih o vodah. Če je vodno soglasje oz. mnenje predmet vodne pravice, potem vlagatelj predloži ob vlogi za pridobitev sredstev, sicer pa ob prvem zahtevku za izplačilo sredstev;	ZAKON O VODAH

	vlagatelj je zavezan, da ohrani oziroma poveča število delovnih mest, izraženih v EPDČ, zaradi pridobljene podpore iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo;	MKGP: CILJ EU
	če naložba posega v okolje, je treba v skladu s predpisom, ki ureja posege v okolje, vlogi na javni razpis priložiti okoljevarstveno soglasje ali sklep, da postopek presoje vplivov na okolje ni potreben. V primeru, da gre za poseg v okolje, za katerega je treba pridobiti sklep v predhodnem postopku po predpisih o varstvu okolja, se predloži navedeni sklep;	OKOLJSKO POROČILO OKOLJSKA ZAKONODAJA
	če se bodo predvidena dela oziroma posegi v naravo izvajali na območju, ki ima na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave poseben status, vlagatelj predloži naravovarstveno mnenje ali soglasje. V primeru, da naravovarstveno soglasje ali mnenje ni potrebno vlagatelj predloži sklep o završbi;	OKOLJSKO POROČILO ZAKON O OHRANJANJU NARAVE
	vlagatelj, ki se začne ukvarjati z dejavnostjo akvakulture, v primeru kadar znesek naložbe presega 50.000 eurov brez DDV, predloži študijo izvedljivosti, ki zajema tudi presojo vplivov na okolje v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje;	EU UREDBA 508/2014/EU
SPECIFIČNE NALOŽBE, KI JIH V TEJ PERSPEKTIVI NI BILO	obrat akvakulture za vzrejo hladnovodnih vrst rib, ki je predmet naložbe, ima zagotovljeno najmanj fizikalno čiščenje vode ali usedalni bazen, oziroma je tako čiščenje vode v naložbi predvideno;	OKOLJSKO POROČILO
SPECIFIČNE NALOŽBE, , KI JIH V TEJ PERSPEKTIVI NI BILO	obrat akvakulture, iz katerega se ribe lovijo ob istočasnem praznjenju, ki je predmet naložbe, ima izlovno jamo oziroma izlovni bazen, iz katerega ribe med praznjenjem ne morejo uhajati v odprte vode, oziroma mora biti to z naložbo predvideno;	OKOLJSKO POROČILO

SPECIFIČNE NALOŽBE, , KI JIH V TEJ PERSPEKTIVI NI BILO	obrat akvakulture za vzrejo hladnovodnih vrst rib oziroma kletke za vzrejo morskih vrst rib ima zagotovljeno zaščito pred plenilci iz narave oziroma je ta predvidena v okviru naložbe;	OKOLJSKO POROČILO
SPECIFIČNE NALOŽBE, , KI JIH V TEJ PERSPEKTIVI NI BILO	vlagatelj, ki izvaja naložbo v obnovo obstoječih ribnikov ali lagun akvakulture, ima pridobljeno strokovno mnenje Zavoda za ribištvo Slovenije glede časa in načina obnove ribnikov in ravnanja z ujetimi ribami, v primeru odstranjevanja blata pa priloži tudi ustrezno dovoljenje pristojnega organa za odvoz blata na drugo lokacijo;	OKOLJSKO POROČILO
SPECIFIČNE NALOŽBE, KI JIH V TEJ PERSPEKTIVI NI BILO	v primeru naložbe v diverzifikacijo prihodka podjetja, ki se ukvarja z akvakulturo, z razvojem dopolnilnih dejavnosti, se podpora dodeli le vlagateljem, ki se ukvarjajo z akvakulturo, če so dopolnilne dejavnosti povezane z osnovnim poslovanjem podjetja na področju akvakulture, kot so turistično trnkarjenje, kar dokaže z vodno pravico za neposredno rabo vode za športni ribolov v komercialnem ribniku, okoljske storitve akvakulture ali izobraževalne dejavnosti na področju akvakulture;	EU UREDBA 508/2014/EU
	če vlagatelj izvaja naložbe v opremo ali infrastrukturo, ki zagotavljajo skladnost z zahtevami glede okolja, zdravja ljudi ali živali, higieno ali dobrim počutjem živali v skladu s predpisi, ki urejajo ta področja, se lahko podpora dodeli do datuma, ko take zahteve postanejo zavezujoče za podjetja, ki se ukvarjajo z akvakulturo;	EU UREDBA 508/2014/EU

Vir: MKGP, januar 2019